

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

**Προστασία και Ανάδειξη Παλαιών
Τμημάτων Αστικού Ιστού Τρικάλων**

Η Περίπτωση του Βαρουσίου

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ
ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ:

ΧΑΛΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΣΑΠΟΥΝΑΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

Βόλος, 2019

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

Δηλώνω ότι είμαι η συγγραφέας της παρούσας εργασίας με τίτλο που παραδόθηκε το Φεβρουάριο του 2019 στο τμήμα Μηχανικών Χωροταξία Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Η αναφερόμενη εργασία δεν αποτελεί αντιγραφή ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν αναφέρονται σαφώς στη βιβλιογραφία και στο κείμενο ενώ κάθε εξωτερική βοήθεια, αν υπήρξε, αναγνωρίζεται ρητά.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο αστικός ιστός συνδέεται με το φυσικό αστικό περιβάλλον, τις κοινωνικές, πολιτισμικές, οικολογικές και οικονομικές δομές της πόλης. Επί πρόσθετα, το ιστορικό κέντρο μιας πόλης αντικατοπτρίζει τον πολιτισμό, την κουλτούρα, τις παραδόσεις, την ιστορία και τον τρόπο ζωής της πόλης. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η προστασία και ανάδειξη του Βαρουσίου. Το Βαρούσι, ως ιστορικό κέντρο της πόλης των Τρικάλων, έχει δεχθεί πολλές κοινωνικοοικονομικές μεταβολές οι οποίες έχουν αφήσει το στίγμα τους τόσο στην αρχιτεκτονική των κτηρίων της περιοχής, όσο και στο σύνολο του παραδοσιακού χαρακτήρα της. Εξετάζονται το ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον της περιοχής, ενώ διατυπώνονται προτάσεις παρέμβασης για την προστασία και ανάδειξη του ιστορικού κέντρου. Τέλος, η έρευνα ολοκληρώνεται με Ανάλυση SWOT όπου αναλύονται οι Δυνατότητες, Αδυναμίες, Ευκαιρίες και Απειλές της υπό μελέτη περιοχής.

Λέξεις κλειδιά: αστικός ιστός, ιστορικό κέντρο, προστασία, ανάδειξη

ABSTRACT

The urban fabric is linked to the natural urban environment, the social, cultural, ecological and economic structures of the city. Additionally, the historic center of a city reflects the culture, traditions, history and lifestyle of the city. The purpose of this thesis is to protect and enhance Varoussi. Varoussi, as the historical center of the city of Trikala, has received many socio-economic changes that have left their mark on both the architecture of the buildings in the area and the whole of its traditional character. The work examines the anthropogenic and natural environment of the area, and proposes interventions for the protection and promotion of the historic center. Finally, the research is completed with a SWOT Analysis analyzing the Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats of the studied area.

Key words: urban web, historical center, protection, promotion

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στα πλαίσια ολοκλήρωσης της παρούσας εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν στην ολοκλήρωσή της. Αρχικά, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Σαπουνάκη Αριστεΐδη για την επιλογή του θέματος, την επίβλεψη και την γενικότερη βοήθεια που μου προσέφερε καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας. Επίσης, ευχαριστώ όλους τους καθηγητές του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης για τις γνώσεις και τα εφόδια που μου προσέφεραν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Τέλος, ολοκληρώνοντας τις προπτυχιακές μου σπουδές, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τους γονείς μου για την αμέριστη στήριξη και βοήθεια που μου παρείχαν σε όλα τα χρόνια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ABSTRACT.....	4
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	5
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	9
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ..	13
2.1 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	13
2.1.1 Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΠΥΛΩΝΑΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	16
2.2 Ο ΑΣΤΙΚΟΣ ΙΣΤΟΣ	17
2.2.1 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΙΣΤΟ.....	19
2.3 Ο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	20
2.4 ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ – ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ.....	24
2.4.1 ΒΙΩΣΙΜΟΣ ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ – ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....	27
2.5 Η ΛΟΓΙΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ.....	29
2.6 ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ	31

2.7 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΑΙΘΡΙΩΝ ΧΩΡΩΝ.....	35
2.8 ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΚΤΗΡΙΩΝ	37
2.8.1 ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ.....	37
2.8.2 ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΒΑΡΟΥΣΙΟΥ.....	42
3.1 Η ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΒΑΡΟΥΣΙ.....	42
3.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	44
3.3 ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	45
3.4 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	49
3.5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΒΑΡΟΥΣΙΟΥ	50
3.6 ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ.....	51
3.6.1 ΦΡΟΥΡΙΟ (ΚΑΣΤΡΟ) ΤΩΝ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	51
3.6.2 ΑΣΚΛΗΠΕΙΟ ΤΡΙΚΚΗΣ.....	52
3.6.3 ΔΩΡΟΘΕΑ ΣΧΟΛΗ.....	54
3.6.1 ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ ΒΑΡΟΥΣΙΟΥ	54
3.6.2 ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΒΑΡΟΥΣΙΟΥ	57
3.7 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ	64
3.7.1 ΚΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΕΙΣ	65
3.7.2 ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ ΧΩΡΟΙ	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	72
4.1 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT	72
4.1.1 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	74
4.1.2 ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ.....	75

4.1.3 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	76
4.1.4 ΑΠΕΙΛΕΣ	76
4.1.5 ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.....	77
4.2 ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	78
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	80
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ.....	80
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	88
ΔΙΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	91

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 3.1: Η τοποθεσία του Βαρουσίου (Πηγή: <i>Δήμος Τρικκαίων</i>)	44
Εικόνα 3.2: Το Φρούριο των Τρικάλων και το Ρολόι	52
Εικόνα 3.3: Το Ασκληπιείο Τρίκκης	53
Εικόνα 3.4: Δωροθέα Σχολή.....	54
Εικόνα 3.5: Αρχοντικό Δίκου στο Βαρούσι (Πηγή: <i>Τσιγάρας, 2016</i>)	55
Εικόνα 3.6: Αρχοντικό Βλιτσάκη στο Βαρούσι	56
Εικόνα 3.7: Αρχοντικό Σιμή στο Βαρούσι	57
Εικόνα 3.8: Ναός των Αγίων Αναργύρων στο Βαρούσι	58
Εικόνα 3.9: Ναός του Αγίου Δημητρίου στο Βαρούσι.....	59
Εικόνα 3.10: Ναός Αγίου Ιωάννη Ελεήμονα και Αγίου Παντελεήμονα στο Βαρούσι	59
Εικόνα 3.11: Ναός Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στο Βαρούσι.....	60
Εικόνα 3.12: Εκκλησία Αγίας Μαρίνας	61
Εικόνα 3.13: Ναός Αγίας Παρασκευής στο Βαρούσι.....	61
Εικόνα 3.14: Ναός Παναγίας Φανερωμένης στο Βαρούσι.....	62
Εικόνα 3.15: Ναός Αγίας Επισκέψεως στο Βαρούσι	63
Εικόνα 3.16: Ναός Αγίου Στεφάνου στο Βαρούσι.....	63
Εικόνα 3.17: Ναός Αγίου Νικολάου στο Βαρούσι.....	64

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 4.1: Ανάλυση SWOT για την περιοχή του Βαρουσίου	73
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί τόσο η προστασία όσο και η ανάδειξη, των παλαιών αστικών τμημάτων της πόλης των Τρικάλων. Συγκεκριμένα, η εργασία εστιάζει στην περιοχή Βαρούσι. Πιο ειδικά, θα αναφερθούν μέθοδοι ανάδειξης και προστασίας κτηρίων σε ευρύτερο πλαίσιο και στη συνέχεια θα πραγματοποιηθεί αναφορά στην περιοχή του Βαρουσίου. Τέλος θα επιχειρηθεί η καταγραφή των ενδιαφερόντων κτηρίων της περιοχής και θα παρουσιαστούν προτάσεις για την προστασία και ανάδειξη των παλαιών τμημάτων του αστικού ιστού Βαρουσίου.

Αφορμή για την παρούσα εργασία αποτελεί το γεγονός ότι η πόλη των Τρικάλων χαρακτηρίζεται από μακρά ιστορία η οποία αποτυπώνεται μέχρι και σήμερα σε σημαντικό ποσοστό των κτηρίων της. Παρ' όλα αυτά, δεν έχουν αναδειχθεί, αξιοποιηθεί, προστατευθεί και προβληθεί όλα τα κτήρια του παλαιότερου αστικού ιστού των Τρικάλων. Καταληκτικά, η καταγραφή των κτηρίων του Βαρουσίου, μέσω της παρούσας εργασίας, δύναται να αποτελέσει μία πρόταση και ταυτόχρονα ένα κίνητρο για περαιτέρω ανάδειξη και προστασία της περιοχής.

Ο στόχος της παρούσας εργασίας, αφορά την προστασία, ανάδειξη και αναβάθμιση του ιστορικού χαρακτήρα των Τρικάλων. Για την επίτευξη του στόχου, θα μελετηθεί και θα αναλυθεί η περιοχή του Βαρουσίου.

Ο δεύτερος στόχος της εργασίας αφορά την ανάδειξη και το ρόλο του Βαρουσίου για την πόλη από πολιτιστική άποψη. Πραγματεύεται, δηλαδή, την αξία καθώς και τη σημασία των κτηρίων της περιοχής ως παλαιά τμήματα Πολιτιστικής Κληρονομιάς, τα οποία εντάσσονται παρ' αυτά στον αστικό ιστό της ευρύτερης πόλης.

Στην παρούσα εργασία θα χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Με τον τρόπο αυτό, θα αναλυθούν η σχέση του πολιτισμού με το αστικό τμήμα και η σημασία του αστικού και ιστορικού ιστού σε μία πόλη καθώς και η σημασία των επεμβάσεων και της επανάχρησης κτηρίων των οικιστικών τμημάτων αστικού ιστού.

Επιπλέον, θα χρησιμοποιηθεί επιτόπια καταγραφή, ακολουθούμενη από βιβλιογραφική ανασκόπηση, των κτηρίων της περιοχής του Βαρουσίου. Σκοπός είναι να εντοπιστούν τα παλαιά κτήρια της περιοχής και ταυτόχρονα να προσδιοριστεί η αξία και σημασία τους τόσο για την περιοχή του Βαρουσίου όσο και για την ευρύτερη περιοχή των Τρικάλων.

Τέλος, με την ανάλυση SWOT, θα επιχειρηθεί κωδικοποίηση των συμπερασμάτων της έρευνας και η επαναδιατύπωση της προστασίας και ανάδειξης των παλαιών τμημάτων της πόλης των Τρικάλων, εστιάζοντας στο Βαρούσι. Θα συνταχθεί πρόταση παρέμβασης της περιοχής με στόχο τη μελλοντική προστασία, ανάδειξη και πολιτιστική σημασία του Βαρουσίου μέσω πολιτιστικών δράσεων αλλά και ενδεχόμενων μελλοντικών ερευνών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

2.1 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

«Βιώσιμη ορίζεται η ανάπτυξη που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της παρούσας γενιάς, χωρίς να μειωθεί η ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες και φιλοδοξίες» (United Nations, 1987). Η Βιώσιμη (ή Αειφόρος) Ανάπτυξη βασίζεται σε τρεις πυλώνες: την Οικονομία, το Περιβάλλον και την Κοινωνία. Η βιώσιμη ανάπτυξη δεν είναι μία σταθερή κατάσταση, αλλά μία μεταβατική διαδικασία στην οποία η εκμετάλλευση των πόρων, οι οικονομικές επενδύσεις, ο προσανατολισμός της τεχνολογικής ανάπτυξης και η θεσμική αλλαγή συντελούν τόσο στις μακροπρόθεσμες όσο και στις παρούσες ανάγκες (United Nations, 1987).

Από την άλλη πλευρά, η βιωσιμότητα στοχεύει επίσης στην προστασία του περιβάλλοντος αλλά τονίζει την ανάγκη για μακροπρόθεσμη διασφάλιση των περιβαλλοντικών πόρων. Η βιωσιμότητα, συχνά προτιμάται ως όρος σε σχέση με τη βιώσιμη ανάπτυξη, αφού η δεύτερη παραπέμπει σε ανάπτυξη της οικονομίας. Η βιωσιμότητα μεταφράζεται και χρησιμοποιείται ελεύθερα. Για παράδειγμα, οι περιβαλλοντολόγοι τη θεωρούν συνώνυμο της οικολογικής αειφορίας, ενώ οι οικονομολόγοι της οικονομικής ανάπτυξης. Όμως, δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο βιωσιμότητας και στους τρεις πυλώνες, χωρίς να επιτευχθεί ένα βασικό επίπεδο στην οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον ταυτόχρονα. (Rankin, 2014)

Ο πυλώνας του περιβάλλοντος, αφορά τη νομοθεσία και την πολιτική των περιβαλλοντικών θεμάτων. Τα θέματα αυτά είναι η ατμοσφαιρική, υδατική και εδαφική ρύπανση, η διαχείριση στερεών αποβλήτων και οικοσυστημάτων, η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η προστασία των περιβαλλοντικών φυσικών πόρων, της χλωρίδας και των απειλούμενων ειδών και ειδών άγριας ζωής της πανίδας.

Ένα σύστημα που βασίζεται στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα, διατηρεί σταθερή σταθερή την εκμετάλλευση φυσικών πόρων. Ειδικότερα, αποφεύγει την υπερεκμετάλλευση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αλλά και την εξάντληση των μη ανανεώσιμων πόρων. (Harris, et al., 2001)

Οι εταιρείες, βασιζόμενες στον περιβαλλοντικό πυλώνα, αναπτύσσουν στρατηγικές μείωσης του περιβαλλοντικού τους αποτυπώματος, των απορριμμάτων συσκευασίας και της χρήσης νερού. Υιοθετώντας τέτοια στρατηγική, οι εταιρείες φέρουν θετικές επιδράσεις προς το περιβάλλον και τη οικονομία, αφού η μείωση των συσκευασιών που χρησιμοποιούνται μειώνει το κόστος. (Beattie, 2017)

Από την άλλη πλευρά, ο πυλώνας της οικονομίας, αφορά μία πληθώρα θεμάτων όπως είναι το εμπόριο, οι επενδύσεις, η απασχόληση, η ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, η φορολογική πολιτική και οι χρηματοδοτήσεις. Σχετίζεται με τις οικονομικές πρακτικές τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο.

Η οικονομία ως πυλώνας της βιωσιμότητας, αφορά τη δημιουργία οικονομικής αξίας των αγαθών, των προϊόντων και των υπηρεσιών. Σχετίζεται με τη δίκαια λήψη αποφάσεων όσον αφορά τη φορολογία αλλά και τον πυλώνα του περιβάλλοντος και της κοινωνίας. Επιπλέον, οι αποφάσεις που λαμβάνονται πρέπει να στοχεύουν σε μακροπρόθεσμα οφέλη. (Rosiek, 2016) Ένα οικονομικά βιώσιμο σύστημα θα πρέπει να παρέχει αγαθά σε συνεχή βάση και να είναι σε θέση να διαχειριστεί κυβερνητικές και εξωτερικές οφειλές (Harris, et al., 2001).

Τέλος, ο πυλώνας της κοινωνίας αφορά δημόσιες πολιτικές οι οποίες σχετίζονται με κοινωνικά θέματα. Τέτοια θέματα είναι, για παράδειγμα, η ποιότητα της ανθρώπινης ζωής, η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση, η απασχόληση και η στέγαση. Οι στρατηγικές των κοινωνικών ζητημάτων οφείλουν να εξασφαλίσουν ότι ο κάθε άνθρωπος, μεμονωμένα, γνωρίζει τα δικαιώματά του και έχει πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες, τόσο σε τοπικό όσο και εθνικό επίπεδο. Ένα κοινωνικά βιώσιμο σύστημα πρέπει να ακολουθεί αυτές τις στρατηγικές (Harris, 2003).

Οι βασικές ανάγκες και η ισότητα στην αειφορία αποτέλεσαν το επίκεντρο των εκθέσεων του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, οι οποίες κάθε χρόνο εστιάζουν σε διαφορετικά μείζονα θέματα. Το 1993 επικεντρώθηκαν στη δημοκρατική

διακυβέρνηση, το 1995 στην ανισότητα των φύλων, ενώ το 1997 στη φτώχεια. (Harris, 2003)

Σε μία σύνθεση και των τριών πυλώνων της βιωσιμότητας, ο Harris (2003) καταλήγει στο γεγονός ότι η κοινωνία συνδέεται με το περιβάλλον και αυτό με την οικονομία. Αναλυτικότερα, η κοινωνική δικαιοσύνη, το δικαίωμα της υγειονομικής περίθαλψης και της εκπαίδευσης καθώς και η συμμετοχή σε δημοκρατικές δραστηριότητες αποτελούν βασικά στοιχεία της κοινωνικής ανάπτυξης και αλληλοσυνδέονται με την περιβαλλοντική αειφορία. Από την άλλη πλευρά, ο πληθυσμός και η ζήτηση φυσικών πόρων πρέπει να περιοριστούν ώστε να διατηρηθεί η ακεραιότητα των οικοσυστημάτων και η ποικιλία των ειδών. Επίσης, η διατήρηση των φυσικών πόρων είναι απαραίτητη για την οικονομική ανάπτυξη, σε επίπεδο αειφορίας, καθώς και για τη διατήρηση των πόρων μεταξύ των γενεών. Εάν, οι μηχανισμοί της αγοράς υπερεκμεταλλεύονται τους φυσικούς πόρους αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την εξάντληση τους. (Harris, 2003)

Καταληκτικά, οι στρατηγικές και πρακτικές της βιώσιμης ανάπτυξης πρέπει να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές ανισότητες και τις περιβαλλοντικές απώλειες, ενώ ταυτόχρονα να διατηρούν μια υγιή οικονομική βάση (Harris, 2003). Συνεπώς, προκειμένου να καταστεί ένα σύστημα κοινωνικά βιώσιμο πρέπει να ισχύσει το ίδιο και για την περιβαλλοντική και οικονομική πτυχή του συστήματος.

Όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων, αξίζει να αναφερθεί ότι οι πόλεις, ως τμήματα αστικών ιστών, δεν παραμένουν στάσιμες και αναλλοίωτες με το πέρασμα του χρόνου αλλά εξελίσσονται διαρκώς ώστε να συμβαδίζουν με τις περιστάσεις και απαιτήσεις της εκάστοτε εποχής. Για παράδειγμα, ένα εργοστάσιο/αλευρόμυλος/ελαιοτριβείο/στρατόνας το οποίο κάποτε αποτελούσε πηγή οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και βρισκόταν στην περιφέρεια της πόλης, σήμερα αποτελεί έναν κενό εγκαταλελειμμένο χώρο στις παρυφές του κέντρου μίας νέας οικιστικής περιοχής. Επίσης, μία κατοικία στην οποία διέμενε οικογένεια με κοινωνικό κύρος και οικονομική άνεση, μπορεί σήμερα αποτελεί ένα παλιό εγκαταλελειμμένο κτήριο στην περιοχή. (Μακρίδης & Τομπάζης, 2009)

2.1.1 Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΠΥΛΩΝΑΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Παράλληλα, έχει συζητηθεί η εισαγωγή ενός νέου στοιχείου που θα λειτουργεί ως τέταρτος πυλώνας στην προσέγγιση του χαρακτήρα της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο τέταρτος πυλώνας θα αφορά τον *Πολιτισμό*. (Guzmán et al., 2014). Η πολιτιστική διάσταση της βιωσιμότητας έχει διττό ρόλο. Ο πρώτος ρόλος στοχεύει στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τομέα (δηλαδή πολιτιστική κληρονομιά, δημιουργικότητα, πολιτιστική βιομηχανία, βιοτεχνία, πολιτιστικός τουρισμός). Ενώ, ο δεύτερος ρόλος στοχεύει να διασφαλίσει ότι ο πολιτισμός έχει τη σωστή του θέση σε όλες τις δημόσιες πολιτικές, ιδίως εκείνες που σχετίζονται με την εκπαίδευση, την οικονομία, την επιστήμη, την επικοινωνία, το περιβάλλον, την κοινωνική συνοχή και τη διεθνή συνεργασία (UCLG, 2010).

Ο πολιτισμός στο πλαίσιο της βιωσιμότητας εξετάζει όχι μόνο τρόπους βελτίωσης της ποιότητας της ανθρώπινης ζωής αλλά και τρόπους σύμφωνα με τους οποίους οι μελλοντικές γενιές θα απολάβουν τη σημερινή κληρονομιά. Η κοινωνία δεν μπορεί να συνεχίσει με την τρέχουσα στάση απέναντι στην εκμετάλλευση των πόρων εάν η ανθρωπότητα φιλοδοξεί να προσφέρει στις επόμενες γενιές τη δυνατότητα να ανταποκριθούν στις δικές τους ανάγκες. Ο πολιτισμός διαμορφώνει τον τρόπο ζωής των ανθρώπων, συνεπώς μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη της κοινωνίας, της οικονομίας και του περιβάλλοντος. (Oroku, 2015)

Ο πυλώνας του πολιτισμού στη βιωσιμότητα μπορεί να ελαχιστοποιήσει τη χρήση του φυσικού κεφαλαίου μέσω της διαχείρισης των πόρων. Δηλαδή, να βελτιώσει τα κοινωνικά κεφάλαια όπως είναι οι δημόσιες εγκαταστάσεις και οι υποδομές αλλά και να ενισχύσει το οικονομικό κεφάλαιο με την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πόρων. (Oroku, 2015)

Η αξιολόγηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης απαιτεί διεπιστημονικές και πολυετείς προσεγγίσεις της έννοιας σε κάθε επίπεδο της. Ακόμη, απαιτεί ενδεχόμενες τεχνικές, αλλά και μη, εφαρμογές και προσεγγίσεις. Μεταξύ αυτών η διατήρηση, προστασία και συντήρηση των κτηρίων αποτελούν πρακτικά εργαλεία που πρέπει να χρησιμοποιηθούν. (Ozcan, 2002)

2.2 Ο ΑΣΤΙΚΟΣ ΙΣΤΟΣ

Η πόλη, αρχικά αποτελούσε μια άτυπη συγκέντρωση ανθρώπων που επέλεξαν μια συγκεκριμένη περιοχή για να εγκατασταθούν περισσότερο ή λιγότερο προσωρινά. Κατά τη Μεσολιθική Περίοδο τα χωριά περικλείονταν από ξύλινα τείχη εντός των οποίων οι κοινωνίες οργανώνονταν ιεραρχικά σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Αργότερα, αυτό το οργανωτικό σύστημα θα αναπτυχθεί και θα ενισχυθεί διαμορφώνοντας τη μορφή των σύγχρονων πόλεων. (Scaglia, 2001)

Ο αστικός ιστός αποτελεί τη φυσική μορφή των πόλεων και συνδέεται με το φυσικό αστικό περιβάλλον, τις κοινωνικό – πολιτισμικές, οικολογικές και οικονομικές δομές της πόλης (Hasan, et al., 2018). Ως έννοια αντιπροσωπεύει την πολυδιάστατη οργανωτική δομή η οποία υφίσταται ανάμεσα από τα κτήρια μιας πόλης (Gehl, 1987). Αναλυτικότερα, αποτελείται από όλα αυτά τα στοιχεία του φυσικού ή ανθρωπογενούς περιβάλλοντος που λειτουργούν ως «συνδετικοί κρίκοι» μεταξύ των κτηρίων. Τέτοια στοιχεία είναι, για παράδειγμα, οι δρόμοι ή τα πάρκα (Newman & Kenworthy, 2015; Gehl, 1987; Prawata, 2015), ακόμα και οι πινακίδες σήμανσης και η βλάστηση της πόλης (Prawata, 2015).

Ειδικότερα, οι παράγοντες που συντελούν στον αστικό ιστό μιας πόλης δύνανται να είναι γεωγραφικοί αλλά και περιβαλλοντικοί. Σημαντικό ρόλο παίζουν επίσης και τα θρησκευτικά, πολιτισμικά και πολιτικά χαρακτηριστικά του τόπου (Dewachi & Bayaty, 2018). Άκόμη, παράγοντες όπως η επιχειρηματικότητα και ο τουρισμός συμβάλλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας της πόλης και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. (Prawata, 2015)

Ο αστικός ιστός επηρεάζει τη συμπεριφορά των κατοίκων της πόλης (Hussein, 2013). Αναλυτικότερα, οι άνθρωποι, στο πλαίσιο της πόλης, διαμορφώνουν την κοινωνική τους ζωή, δημιουργούν κοινωνικό κύκλο, κοινωνικοποιούνται και αλληλεπιδρούν αναπτύσσοντας διαπροσωπικές σχέσεις. Επιπλέον, δραστηριοποιούνται οικονομικά ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο την οικονομία της πόλης. Τέλος, αναπτύσσουν το αίσθημα του *ανήκειν* καθώς και μία ιδιαίτερη κοινοτική και πολιτισμική ταυτότητα (Castells, 2010).

Παράλληλα, εκτός από την ταυτότητα μιας κοινωνίας, ο αστικός ιστός περιλαμβάνει όλα το κτηριακό δυναμικό μιας πόλης. Ο αστικός ιστός δεν ενσωματώνει μόνο για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα τα χαρακτηριστικά του δομημένου περιβάλλοντος μιας πόλης, αλλά εξελίσσεται με το χρόνο όσο μεταβάλλονται οι θεσμοί της πόλης που συντελούν στην αστική ανάπτυξη (Li, et al., 2018).

Η αστική ανάπτυξη αποτελεί μια δυναμική και μόνιμη διαδικασία. Αποσκοπεί στην προσαρμογή για την πραγματοποίηση δυναμικά μεταβαλλόμενων ανθρώπινων δραστηριοτήτων αλλά και για την αντιμετώπιση εξωτερικών διαταραχών που έχουν ως αποτέλεσμα αλλαγές στην αστική, λειτουργική και χωρική δομή (Jamecny & Husar, 2016). Τα περισσότερα αστικά κέντρα εξελίσσονται δυναμικά. Οι δραστηριότητες μεταποίησης και εμπορίου των πόλεων έχουν μειωθεί, συμβάλλοντας στην υποχώρηση της αξίας των ακινήτων. Σε τέτοιες περιοχές, τα ιστορικά κτήρια αποτελούν τα μέσα για την ανάπτυξη. (Chetwyn, 2017)

Τα ιστορικά κτήρια, αποτελούν παλαιά και αξιόλογα κελύφη κτηρίων τα οποία εγκαταλείφθηκαν διότι οι δραστηριότητες που φιλοξενούσαν μετακινήθηκαν σε άλλα κτήρια ή σταμάτησαν. Παρ' όλα αυτά παραμένουν λειτουργικά, ή μπορούν να γίνουν μέσω μιας σειράς απαραίτητων παρεμβάσεων. Τα ιστορικά κτήρια, μπορούν να αποτελέσουν μία προσιτή λύση κατοικίας και στέγασης επιχειρήσεων (δημιουργικών, πνευματικών, κοινωνικών αλλά και παροχής αγαθών και προϊόντων σε μειονότητες), συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην επίτευξη μίας ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης (Chetwyn, 2017).

Όσον αφορά το αστικό φυσικό τοπίο, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία σχετικά με την αστική ανάπτυξη. Παρέχει ταυτόχρονα περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα, αισθητική, αλλά και ψυχολογική υγεία (Shafaghat, et al., 2017). Επιπλέον, συμβάλλει σημαντικά και στις πτυχές του πολιτισμού (Summerville & Adkins, 2007; Korpela et al., 2009; Lamit et al., 2013).

Από την άλλη πλευρά, οι μεταβολές στον αστικό ιστό αποτελούν σημαντική αιτία για την παρακμή των φυσικών αστικών τοπίων (Kaplan, et al., 1998). Ουσιαστικά, η αστική ανάπτυξη έχει ως απόρροια τις έντονες πιέσεις που υφίσταται ο αστικός ιστός, αλλά και την υποβάθμιση της ποιότητας του φυσικού περιβάλλοντος, και ως εκ τούτου οδηγεί σε κακή αισθητική του φυσικού τοπίου (Ngiom, 2014).

2.2.1 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΙΣΤΟ

Οι μεταβολές στον αστικό ιστό αποτελούν απόρροια μιας πληθώρας παραγόντων όπως είναι η αστικοποίηση, η αστική εξάπλωση και η αστική υποβάθμιση. Η αστικοποίηση ως ένας τρόπος ζωής, ξεκίνησε από το ιστορικό κέντρο της πόλης και έπειτα εξαπλώθηκε προς τα έξω δημιουργώντας αστικές πυκνότητες αλλά και νέες πόλεις στην περιφέρεια των παλιών, που κάποτε θεωρούνταν προαστιακές ή αγροτικές περιοχές. Σε ορισμένες περιοχές, η αστικοποίηση έχει επεκταθεί σε ακόμα μεγαλύτερες περιφερειακές κλίμακες, δημιουργώντας αστικούς γαλαξίες με μέγεθος πληθυσμού και βαθμούς πολυκεντρικότητας πολύ μεγαλύτερους απ' ό τι μπορούσε κάποιος να φανταστεί μερικές δεκαετίες πριν. Επιπλέον, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι αστικές περιοχές ενώνονται δημιουργώντας ακόμη μεγαλύτερους οικισμούς. (Soja & Kanai, 2006)

Ειδικότερα, η αστικοποίηση θεωρείται ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Το φαινόμενο της αστικοποίησης, όμως, δεν επηρεάζει μόνο τα μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά και τις μικρότερες πόλεις. Οι πόλεις, και πιο συγκεκριμένα οι αστικοί ιστοί, που σχηματίστηκαν με το πέρασμα του χρόνου αποτέλεσαν σημείο αναφοράς για την ανάπτυξη αλλά και διαμόρφωση των περιοχών γύρω από αυτούς (Antrop, 2004). Συγκεκριμένα, η διαμόρφωση των πόλεων εξαρτάται τόσο από τα γεωγραφικά τους χαρακτηριστικά όσο και από την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου (Newman & Kenworthy, 2015).

Από την άλλη πλευρά, η αστική εξάπλωση αποτελεί τάση για εκτεταμένη ανάπτυξη του αστικού ιστού. Η αστική εξάπλωση προκαλεί παράπλευρα φαινόμενα όπως είναι η ανάπτυξη προαστίων που στερούνται τοπικής ταυτότητας και ο μονοκεντρισμός έναντι του πολυκεντρισμού κυρίως λόγω του αυξημένου αριθμού κατοικιών στον αστικό ιστό καθώς και της αυξημένης μετανάστευσης και κατοίκησης σε αυτόν (Petrova & Nenko, 2018). Στο μονοκεντρικό μοντέλο της πόλης, κάθε χωρικό χαρακτηριστικό μπορεί να εκφραστεί ως συνάρτηση μίας μόνο μεταβλητής, στη συγκεκριμένη περίπτωση η μεταβλητή αυτή είναι το κέντρο της πόλης (Papageorgiou & Pines, 1999). Ακόμη μία επίπτωση της αστικής εξάπλωσης αποτελούν τα κενά στη

δομή του αστικού ιστού που τον καθιστούν διακριτό από το υπόλοιπο τμήμα της πόλης. (Petrova & Nenko, 2018)

Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, ο όρος κενό συνδέεται με έλλειψη κοινωνικών δεσμών και υλικών δομών. Συνεπώς, τα κενά σε επίπεδο αστικού ιστού δεν καταλαμβάνουν συγκεκριμένο χώρο αλλά ούτε και υφίστανται σε συγκεκριμένη τοποθεσία της πόλης, δημιουργούνται όπου υπάρχει έλλειψη κτηρίων και οριοθέτηση χώρων. Καταληκτικά, οι υποβαθμισμένες, εγκαταλελειμμένες και αλλοτριωμένες περιοχές είναι αποσυνδεδεμένες υλικά, κοινωνικά και συμβολικά από τον αστικό ιστό. (Petrova & Nenko, 2018)

Τέλος, η αστική υποβάθμιση παρατηρείται όταν μία πόλη ήταν λειτουργική στο παρελθόν, ενώ τώρα η λειτουργικότητα αυτή έχει εξασθενήσει. Στο παρελθόν, η αστική υποβάθμιση διέθετε ιεραρχία λειτουργιών, ενώ σήμερα παρατηρείται δομική και λειτουργική έλλειψη. Οι παράγοντες που συντελούν σε αυτό το φαινόμενο είναι κυρίως οι ελλειπείς κοινωνικοοικονομικές και πολιτιστικές συνθήκες των νέων κατοίκων της πόλης (Hosseini, et al., 2017). Παρ' όλα αυτά, οι πόλεις θα πρέπει να διατηρούνται και συντηρούνται προκειμένου να υπενθυμίζουν στους κατοίκους την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου. Καταληκτικά, ο πολιτισμός, μπορεί να δώσει άλλη διάσταση στους παραμελειμένους αστικούς χώρους ενθαρρύνοντας τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της δημιουργικότητας, προωθώντας με αυτόν τον τρόπο την κατοίκηση σε παραμελειμένα κτήρια (Gaetan & Allam, 2017).

2.3 Ο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Ο Πολιτισμός ως έννοια έχει απασχολήσει πλήθος επιστημόνων, μελετητών και λόγιων, οι οποίοι προσπάθησαν να δώσουν έναν πιο σαφή ορισμό προσδιορίζοντας την έννοια του πολιτισμού. Πιο αναλυτικά, κατά την αρχαιότητα ο Αριστοτέλης στο έργο του «Πολιτικά» αναφέρει ότι «η πόλη ανήκει στην κατηγορία των πραγμάτων που υπάρχουν εκ φύσεως και ο άνθρωπος είναι ένα ον προορισμένο από τη φύση να ζει σε

πόλη (πολιτικὸν ζῶον)» (Αριστοτέλης, *Πολιτικά 1253a, 1 - 4*). Πολύ αργότερα, ο Αδαμάντιος Κοραΐς, προκειμένου να αποδώσει στα ελληνικά τη γαλλική λέξη *civilisation* πρότεινε τη λέξη *πολιτισμός* (Κοραΐς, 1841). Ενώ πιο πρόσφατα η Οικουμενική Διακήρυξη της UNESCO αναφέρει ότι «ο πολιτισμός θα πρέπει να θεωρείται ως το σύνολο διακριτών πνευματικών, υλικών, διανοητικών και συναισθηματικών χαρακτηριστικών της κοινωνίας ή μιας κοινωνικής ομάδας, και ότι περιλαμβάνει, εκτός από τις τέχνες και τα γράμματα, τον τρόπο ζωής, τους τρόπους συμβίωσης, τα συστήματα αξιών, τις παραδόσεις και τα πιστεύω» (UNESCO, 2001).

Σήμερα, θεωρείται ότι ο πολιτισμός περιλαμβάνει τρεις βασικές συνιστώσες. Η πρώτη συνιστώσα είναι η υλική – τεχνολογική κατασκευή, η οποία αφορά τη φυσική οργάνωση του χώρου. Η δεύτερη είναι η κοινωνική, η οποία έγκειται στην κοινωνική οργάνωση και λειτουργία. Τέλος, η τρίτη συνιστώσα του πολιτισμού είναι η πνευματική, η οποία αφορά τα σύμβολα, τις ιδέες, τα νοήματα, τη θρησκεία και την ψυχολογία. (Παρθενόπουλος & Παρθενοπούλου, 2010)

Από την άλλη πλευρά, το δομημένο περιβάλλον περιλαμβάνει συγκεκριμένα υλικά στοιχεία. Τα στοιχεία αυτά επιτρέπουν σε κάποιον να αντιληφθεί τα όρια του δομημένου περιβάλλοντος, ή του ευρύτερου χώρου, και εξυπηρετούν ανθρώπινες ανάγκες όπως η στέγαση. Το δομημένο περιβάλλον, δηλαδή, είναι σκόπιμα κατασκευασμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετεί πρωτίστως τις ανθρώπινες ανάγκες. (Srinivas, 2015)

Δύο εναλλακτικές θεωρίες για τη μορφή των κτηρίων και ειδικότερα των κατοικιών είναι ο φυσικός ντετερμινισμός και η κοινωνικο – πολιτιστική θεωρία. Οι υποστηρικτές αυτής του φυσικού ντετερμινισμού θεωρούν ότι εδώ και χιλιάδες χρόνια παράγοντες όπως το κλίμα, τα υλικά, ο τόπος, η άμυνα, η οικονομία και η θρησκεία έχουν καθορίσει τον χαρακτήρα των κτηρίων. Από την άλλη πλευρά, οι υποστηρικτές της κοινωνικο – πολιτιστικής άποψης θεωρούν ότι άνθρωποι με πολύ διαφορετικές συμπεριφορές και ιδανικά ανταποκρίνονται σε ποικίλα φυσικά περιβάλλοντα. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, αλλαγές και διαφοροποιήσεις, στην αλληλεπίδραση των κοινωνικών, πολιτιστικών, τελετουργικών, οικονομικών και φυσικών παραγόντων, δημιουργούν χωρικές διακυμάνσεις. (Srinivas, 2015)

Επιπλέον, ο οικισμός με τη σειρά του ενσωματώνει και αντιπροσωπεύει τις συνιστώσες του πολιτισμού. Δηλαδή, η δημιουργία οικισμών και κατ' επέκταση πόλεων αποτελεί μία διεργασία α) υλική – οικονομική – φυσική, η οποία περιλαμβάνει τη συγκέντρωση, την παραγωγή, τη μορφή και το χώρο των πόλεων, β) κοινωνική, η οποία αφορά την κοινωνικοπολιτική οργάνωση των πόλεων καθώς και τους θεσμούς και λειτουργίες που τις διέπουν, και γ) πνευματική – ιδεολογική, η οποία περιλαμβάνει την κυρίαρχη ιδεολογία, την πνευματική ηγεσία, τους κώδικες, τα σύμβολα και τις ιδέες που χαρακτηρίζουν μία πόλη (Παρθενόπουλος & Παρθενοπούλου, 2010). Ενώ ο Gieryn (2000), αναφέρει ότι ένας οικισμός χαρακτηρίζεται από τρεις βασικές συνιστώσες α) μοναδική γεωγραφική θέση β) υλική υπόσταση, η οποία μπορεί να είναι φυσική ή τεχνητή και γ) περιβάλλεται από έννοιες και αξίες (Gieryn, 2000).

Υποθέτοντας ότι το δομημένο περιβάλλον είναι μια συνιστώσα του υλικού πολιτισμού, ο Deetz (1996) το ορίζει ως «τον τομέα του φυσικού μας περιβάλλοντος που τροποποιούμε μέσω της πολιτισμικά καθορισμένης συμπεριφοράς». Ενώ, ο Dant (2007), αναφέρει ότι «ο τρόπος που χτίζουμε τα σπίτια αντανακλά τον πολιτισμό μας, τις αξίες μας, τη σχέση μας με τη γη».

Ο πολιτισμός συμβάλλει στο δομημένο περιβάλλον των πόλεων και κοινοτήτων όπου οι άνθρωποι μπορούν να ζήσουν, να εργαστούν και να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας (Oroku, 2015). Συνεπώς, οι άνθρωποι μπορούν να δημιουργήσουν έναν οικισμό, να ζήσουν σε αυτόν και να τον θεωρήσουν σημαντικό. Από την άλλη πλευρά, ο πολιτισμός χρειάζεται τον οικισμό προκειμένου να διατηρηθεί, να αναδειχθεί, να μεταφέρει τα χαρακτηριστικά του από γενιά σε γενιά και να μεταβληθεί έπειτα από σημαντικές αλλαγές. (Borer, 2006)

Παράλληλα, οι πόλεις θεωρούνται πολιτιστικά κέντρα που ενθαρρύνουν την καινοτομία, τη δημιουργικότητα και την οικονομική ανάπτυξη όπου μπορεί κανείς να φιλοδοξεί να έχει πρόσβαση σε κοινωνικά, υγειονομικά και εκπαιδευτικά συστήματα (UNESCO, 2016). Η πόλη, είναι «ο τόπος της συλλογικής μνήμης» (Rossi, 1996), η ιστορική συσσώρευση της ανθρώπινης δράσης και ένα δυναμικό, ζωντανό περιβάλλον του οποίου το παρελθόν επηρεάζει όχι μόνο το παρόν αλλά και το μέλλον. Ο

πολιτισμός αποτελεί τη πηγή των πόλεων για ανταλλαγή, πρόκληση, καινοτομία και εξέλιξη (UNESCO, 2016).

Αναλυτικότερα, οι πόλεις αποτελούνται από κτήρια τα οποία χαρακτηρίζουν το σύνολο του χώρου της πόλης. Τα περισσότερα κτήρια που προσδιορίζουν έναν αστικό χώρο είναι μια συλλογή της πολιτιστικής κληρονομιάς, συνθέτοντας ένα σημαντικό μέρος του δομημένου περιβάλλοντος. Η πολιτιστική κληρονομιά είναι μια ευρεία έννοια όπου σημαντικά μνημεία, μπορούν να συνυπάρχουν στην ίδια πόλη με σύγχρονα κτήρια. (Ozcan, 2002)

Η δημιουργία πολιτιστικής κληρονομιάς οφείλεται στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι θυμούνται, οργανώνουν, σκέπτονται και επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν το παρελθόν αλλά και στον τρόπο με τον οποίο η υλική συνιστώσα του πολιτισμού παρέχει ένα μέσο για να επιτευχθεί αυτό. Οι ιστορίες που αφορούν αντικείμενα, κτήρια και τοπία, από άτομα ή ομάδες, αποτελούν έναν τρόπο βάσει του οποίου αξιοποιείται η πολιτιστική κληρονομιά. Η διάκριση μεταξύ αξιολόγησης και αξιοποίησης αφορά τις παρεμβάσεις και ερμηνείες που χαρακτηρίζουν τον πολιτισμό. (Avrami, et al., 2000)

Η πολιτιστική κληρονομιά των κτηρίων αποτελείται από μνημεία, ομάδες κτηρίων σε αστικό και επαρχιακό περιβάλλον και από τοποθεσίες. Οι τοποθεσίες, δύνανται να είναι αρχαιολογικοί χώροι ή αστικοί. Ως εκ τούτου, οι «ιστορικές πόλεις και συνοικίες σε αστικές και επαρχιακές κατοικημένες περιοχές με ομοιογενή ή / και διακριτικό χαρακτήρα» (Council of Europe, 2000) μπορούν να γίνουν δεκτές ως πολιτιστική κληρονομιά. Ο επόμενος αιώνας θα εξετάσει πιθανώς τις άφθονες βιομηχανικές ζώνες στους καταλόγους διατήρησης (Ozcan, 2002).

Η πολιτιστική κληρονομιά, όμως, δεν αναφέρεται μόνο στα μνημεία αλλά και στον ιστορικό αστικό ιστό ο οποίος περιλαμβάνει και ξεχωριστά κτήρια, κατοικίες, παραδοσιακά κέντρα και εμπορικές ζώνες των πόλεων. Όλοι αυτοί οι παράγοντες, συνθέτουν το χαρακτήρα τόσο της πολιτιστικής ταυτότητας του δομημένου περιβάλλοντος όσο και του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής. Η ιστορική ανάμνηση μιας κοινωνίας αντικατοπτρίζεται στο δομημένο περιβάλλον που έχει δημιουργήσει. Η έννοια της ύπαρξης ενός χώρου είναι κάτι περισσότερο από ηθικό αποτέλεσμα, επειδή βοηθά την κοινωνία να εξελίξει τον πολιτισμό της. Τέλος, η πολιτιστική κληρονομιά είναι πράγματι μια γέφυρα ανάμεσα στην ιστορία και το

μέλλον μιας κοινωνίας με φυσικά και απτά αντικείμενα όπου η ιστορική ταυτότητα ανταποκρίνεται στην σημερινή κοινωνικοοικονομική σημασία που τους αποδίδεται. (Ozcan, 2002)

Καταληκτικά, η πολιτιστική κληρονομιά, στο σύνολο της, περιλαμβάνει (UNESCO, 1972):

- Μνημεία: Στην κατηγορία των μνημείων ανήκουν, αρχιτεκτονικά έργα, έργα μνημειακής γλυπτικής και ζωγραφικής, στοιχεία ή δομές αρχαιολογικού χαρακτήρα, επιγραφές, σπηλιές – κατοικίες καθώς και συνδυασμοί χαρακτηριστικών που έχουν παγκόσμια αξία από την άποψη της ιστορίας, της τέχνης ή της επιστήμης.
- Ομάδες κτηρίων: Στις ομάδες κτηρίων ανήκουν, ομάδες ανεξάρτητων ή συνδεδεμένων κτηρίων που λόγω της αρχιτεκτονικής τους, της ομοιογένειας ή της θέσης τους στο τοπίο έχουν παγκόσμια αξία από την άποψη της ιστορίας, της τέχνης ή της επιστήμης.
- Τοποθεσίες: Όσον αφορά τις τοποθεσίες, στην κατηγορία αυτή ανήκουν, ανθρώπινα έργα ή συνδυασμός ανθρώπινων και φυσικών έργων, καθώς και περιοχές που περιλαμβάνουν αρχαιολογικούς χώρους οι οποίοι χαρακτηρίζονται από παγκόσμια αξία σε ιστορικό, αισθητικό, εθνολογικό ή ανθρωπολογικό επίπεδο.

2.4 ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ – ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Γενικότερα, «το ιστορικό αστικό τοπίο είναι η αστική περιοχή που νοείται ως αποτέλεσμα μιας ιστορικής διαστρωμάτωσης πολιτισμικών και φυσικών αξιών και χαρακτηριστικών που εκτείνονται πέραν της έννοιας του “ιστορικού κέντρου” ή του “συνόλου” προκειμένου να συμπεριλάβει το ευρύτερο αστικό πλαίσιο και τον γεωγραφικό του χαρακτήρα». (UNESCO, 2011)

Ειδικότερα, το ιστορικό κέντρο της πόλης, αποτελεί περισσότερο ασαφή προσδιορισμό, ενώ η σημασία του έγκειται στην κατανόηση της σημασίας και κατασκευής της ευρύτερης πόλης (Isidori, 2015). Ο ρόλος του ιστορικού κέντρου των πόλεων προσδιορίζεται από δύο κύριες πτυχές. Η πρώτη πτυχή, αφορά τα ιστορικά κεντρα ως μέρη όπου «η ιστορία ολόκληρων κοινωνιών και των προηγούμενων πολιτισμών εκφράζεται απτά», ενώ η δεύτερη πτυχή αφορά το δημόσιο χώρο, ο οποίος είναι «έναν χώρο που βρίσκεται δημόσια, όπου συμβαίνουν διάφορα συλλογικά τελετουργικά, εκδηλώσεις και θρησκευτικές πομπές και όπου οι άνθρωποι πηγαίνουν για βόλτα» (Secchi, 2007 όπως αναφέρεται στο Isidori, 2015).

Αναλυτικότερα, στην πρώτη πτυχή των ιστορικών κέντρων των πόλεων, υποδηλώνεται η ύπαρξη ιστορικών στοιχείων ως κληροδοτήματα στις επόμενες γενιές, αλλά και η δημιουργία δεσμού μεταξύ ανθρώπων, κοινότητας και περιβάλλοντος στο ευρύτερο πλαίσιο της κοινωνίας. Από την άλλη πλευρά, το ιστορικό κέντρο ως χώρος, αποτελεί ένα υβρίδιο και αντικείμενο πρακτικών ερμηνειών, δηλαδή υπό τη μορφή χώρου το ιστορικό κέντρο μπορεί να είναι εσωτερικό, προστατευμένο και να χαρακτηρίζεται από υπεροχή. (Isidori, 2015)

Η *εικόνα της πόλης* συνήθως αντικατοπτρίζεται από έναν χώρο κεντρικού κτηρίου ο οποίος περιλαμβάνει ένα μνημείο με ιδιαίτερη σημασία για τους κατοίκους της πόλης, ενώ το *σημείο θέας*, αποτελεί χώρο απ' όπου μπορούν να προβληθούν μερικά από τα κύρια χαρακτηριστικά και μνημεία μιας πόλης. Συνεπώς, η κατανόηση της αρχιτεκτονικής των πόλεων δε συνεπάγεται μόνο την κατανόηση του σημείου θέας αλλά και τον τρόπο που κατασκευάστηκε η πόλη με την πάροδο του χρόνου. (Flórezde la Colina, 2016)

Παράλληλα, τα παραδοσιακά κέντρα των πόλεων ως αντικείμενο αστικού σχεδιασμού αποτελούν ιδέα η οποία αναπτύχθηκε από τη μεταμοντέρνα πολεοδομία. Η μεταμοντέρνα πολεοδομία αφορά την προστασία, ανάδειξη και αναστύλωση της πολιτιστικής κληρονομιάς, των ιστορικών κτηρίων και μνημείων καθώς και των ιστορικών κέντρων των πόλεων. Η μεταμοντέρνα πολεοδομία αποσκοπεί στην ένταξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ιστορίας στη σύγχρονη καθημερινότητα του ανθρώπου. (Παρθενόπουλος & Παρθενοπούλου, 2010)

Ο νέος πολεοδομικός σχεδιασμός καλύπτει ένα ευρύ φάσμα αστικών χαρακτηριστικών και έχει ως στόχο την αναδιαμόρφωση των αστικών περιοχών με βιώσιμο τρόπο. Πολλές ιστορικές πόλεις του σύγχρονου κόσμου θα μπορούσαν να μετατοπιστούν από μια παραγωγική και πληροφοριακή οικονομία σε μια πολιτιστική οικονομία, υιοθετώντας τις έννοιες της νέας πολεοδομίας. (Meetiayoda, 2018)

Από την άλλη πλευρά, προκειμένου να εκτιμηθεί η βιωσιμότητα των ιστορικών κέντρων, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η σύνδεση των παραγόντων που συντελούν στην ολοκληρωμένη διατήρηση του αστικού περιβάλλοντος, η οποία περιλαμβάνει την πολιτιστική κληρονομιά, με τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επιπλέον, στη σημερινή εποχή ο αστικός σχεδιασμός των ιστορικών κέντρων δεν μπορεί πλέον να περιορίζεται σε τεχνικές λύσεις, αλλά θα πρέπει να εξετάσει την κοινωνική δυναμική, τις αλλαγές χρήσης, το περιβάλλον, την οικονομική ανάπτυξη και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, με άλλα λόγια την «Βιώσιμη ανάπτυξη της κληρονομιάς». (Sehili, et al., 2016)

Καταληκτικά, ο αστικός σχεδιασμός των ιστορικών κέντρων δεν θα πρέπει να αποσκοπεί στη διατήρηση μιας αμιγούς πόλης, αλλά στη συνύπαρξη τόσο της σύγχρονης μορφής της πόλης όσο και της ιστορικής – παραδοσιακής μορφής του κέντρου.

Τα ιστορικά – παραδοσιακά αστικά κέντρα τείνουν να είναι ευάλωτα σε φυσικούς κινδύνους αλλά και σε ακραία κλιματικά φαινόμενα. Παράλληλα, η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί σημαντική κινητήρια δύναμη της οικονομίας, της κοινωνίας και του πολιτισμού. Για τους λόγους αυτούς, τα ιστορικά – παραδοσιακά κέντρα των πόλεων πρέπει να ενσωματωθούν στις ευρύτερες αστικές στρατηγικές. (Trillo & Petti, 2016)

Τέλος, ο αστικός σχεδιασμός των παραδοσιακών πόλεων πρέπει να συμπεριλαμβάνει και κριτήρια βιωσιμότητας. Βέβαια, αυτό είναι κάτι που δε συμβαίνει πάντα, καθ' ότι το κέρδος και γενικότερα η οικονομική ανάπτυξη πολλές φορές τείνει να τροποποιεί την ιστορική δομή των πόλεων, η οποία δε δύναται να ανακτηθεί αργότερα. (Flórezde la Colina, 2016)

2.4.1 ΒΙΩΣΙΜΟΣ ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ – ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Ο βιώσιμος αστικός σχεδιασμός οφείλει να προσεγγίζει με σεβασμό τις αξίες του παρελθόντος και ταυτόχρονα να εξασφαλίζει την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Παράλληλα, αποσκοπεί στο σεβασμό του εκάστοτε τόπου και των ιδιαιτεροτήτων του, από τους νεαρούς κατοίκους του (Santos, et al., 2017).

Ο βιώσιμος αστικός σχεδιασμός του ιστορικού κέντρου οφείλει να εξετάζει μία πληθώρα παραγόντων, μεταξύ άλλων (Chetwyn, 2017):

- Διαπερατότητα και συνδεσιμότητα των πεζών: Οι ιστορικές διατάξεις τείνουν να αποτελούν μία εύκολη οδό για τη μετακίνηση των πεζών. Παρ' ότι οι σύγχρονες πόλεις ασχολούνται με τη μετακίνηση των πεζών και των οχημάτων, οι παραδοσιακές – ιστορικές πόλεις αποτελούσαν αποτέλεσμα της κάλυψης των αναγκών των πεζών.
- Μικτή χρήση: Οι ιστορικοί χώροι αναπτύχθηκαν σταδιακά με την πάροδο του χρόνου, μειώνοντας την ανάγκη για οδική μετακίνηση. Παράλληλα, πολλές φορές, κτήρια που χρησιμοποιούνταν για εμπορικούς σκοπούς, μετέπειτα χρησιμοποιήθηκαν ως κατοικίες.
- Συγκεντρώσεις εγκαταστάσεων: Τα ιστορικά κέντρα πόλεων, συνήθως περιλαμβάνουν κοινοτικά κτήρια και συχνά χαρακτηρίζονται από καλύτερη πρόσβαση με τα μέσα μαζικής μεταφοράς.
- Επιλογή και ποικιλομορφία: Οι ιστορικές περιοχές διαθέτουν περισσότερες ανεξάρτητες επιχειρήσεις
- Δομικά σχέδια: Στα ιστορικά κέντρα συγκαταλέγονται συχνά υψηλής κατασκευασμένοι τοίχοι υψηλής πυκνότητας, με πρόσοψη στο δρόμο.

Συνεπώς, ο αστικός σχεδιασμός των ιστορικών κέντρων συχνά αποδεικνύεται ανώτερος σε σχέση με τον σχεδιασμό των σύγχρονων πόλεων, ιδιαίτερα όσον αφορά τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν παραπάνω. Είναι επίσης σημαντικό να

αναγνωριστούν οι διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους τα ιστορικά κέντρα υποστηρίζουν τον οικονομικό πυλώνα της βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ ταυτόχρονα πληρούν τις ανάγκες της κοινότητας. Αυτό συμβαίνει συχνά μέσω της φυσικής διαδικασίας ανάπτυξης και παρακμής, και λόγω των μεταβαλλόμενων αξιών της ιδιοκτησίας. (Chetwyn, 2017)

Σε ένα πιο ευρύ πλαίσιο, οι εγκαταλελειμμένοι χώροι, οι οποίοι μπορεί κάποτε να αποτελούσαν σημαντικά κτήρια της περιοχής με κοινωνικοοικονομική αξία, σήμερα έχουν ενσωματωθεί στο νέο αστικό περιβάλλον. Παράλληλα, σε αρκετές περιπτώσεις ανακαινίστηκαν και διατηρήθηκαν προκειμένου να προβληθεί η ιστορική, κοινωνική και οικονομική σημασία που τα χαρακτήριζε στο παρελθόν.

Στην Ευρώπη και την Αμερική, προωθείται η στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης, και πιο συγκεκριμένα η ενσωμάτωση των εγκαταλελειμμένων ή/και διατηρητέων κτηρίων στον αστικό ιστό. Η στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης στο πλαίσιο των πόλεων στοχεύει στην ανάδειξη θεμάτων τα οποία σχετίζονται με το βιοκλιματικό σχεδιασμό και την αειφορία. Ειδικότερα, αφορά την προσθήκη νέων λειτουργιών στα ιστορικά κτήρια, την εναρμόνιση των ιστορικών κτηρίων με τον περιβάλλοντα χώρο του αστικού ιστού και την προσθήκη νέων κτηρίων σε ήδη υπάρχοντα οικοδομικά συγκροτήματα. (Μακρίδης & Τομπάζης, 2009)

Η προσθήκη νέων λειτουργιών στα ιστορικά κτήρια δεν πρέπει να αλλοιώνει ούτε να αναιρεί τον παραδοσιακό χαρακτήρα τους. Με τον τρόπο αυτό, τα κτήρια καθίστανται λειτουργικά ενώ ταυτόχρονα εντάσσονται στον αστικό ιστό με σκοπό τη συντήρηση και αποκατάσταση τους αλλά και τον εμπλουτισμό των δημόσιων χώρων του αστικού ιστού. (Μακρίδης & Τομπάζης, 2009)

Όσον αφορά την εναρμόνιση των ιστορικών κτηρίων με τον περιβάλλοντα χώρο του αστικού ιστού, η διαδικασία αυτή θα πρέπει να διέπεται από μία σειρά πρακτικών. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να διαχωρίζονται οι δημόσιες και ιδιωτικές περιοχές της πόλης. Τέλος, στην ενσωμάτωση των εγκαταλελειμμένων κτηρίων στον αστικό ιστό, αλλά και στην ανάδειξη τους, μπορεί να συμβάλει η χρήση υδάτινου στοιχείου καθώς και η δημιουργία χώρων πρασίνου. Τέλος, τα νέα κτήρια που προστίθενται στον αστικό ιστό, θα διαθέτουν σύγχρονο σχεδιασμό, ενώ τα μέρη τους θα ενσωματώνονται στον περιβάλλοντα χώρο. (Μακρίδης & Τομπάζης, 2009)

Συνεπώς, η στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης πόλεων, με βάση τις παραπάνω προτάσεις, έχει διττό ρόλο. Αρχικά, αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο αστικού σχεδιασμού και επιπλέον στοχεύει στην ανάδειξη και διατήρηση των κτηρίων καθώς και στην αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής. (Μακρίδης & Τομπάζης, 2009)

Καταληκτικά, το δυναμικό και η αξία των υφιστάμενων κτηρίων του αστικού ιστού πρέπει να αναγνωριστεί ως μέρος της βιώσιμης ανάπτυξης. Η αειφόρος ανάπτυξη αφορά όχι μόνο περιβαλλοντικούς στόχους αλλά και οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς στόχους. Τα τελευταία χρόνια υπήρξε ένα αυξανόμενο σύνολο λογοτεχνίας, μελετών και εκθέσεων που υποστηρίζουν την αξία των ιστορικών αλλά και των υφιστάμενων κτηρίων σε σχέση με τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη. (Orbasli, 2009)

2.5 Η ΛΟΓΙΚΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ

Κατά τις δεκαετίες 1950 και 1970, η λέξη *ανάπλαση* είχε συμπληρωματικό χαρακτήρα. Αναλυτικότερα, συνδεόταν με την αστική ανανέωση και την κατεδάφιση των κτηρίων προκειμένου να ανεγερθούν νέα. (Aygen, 2012)

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, πολλές πόλεις άρχισαν να αναπτύσσονται με ταχείς ρυθμούς, ενώ οι βιομηχανικές περιοχές που δημιουργήθηκαν στις αρχές του 20^{ου} αιώνα δεν βρίσκονται πλέον στις περιφέρειες των πόλεων, αλλά μπορεί να βρίσκονται εντός αυτών. Συνεπώς, τα παλιά αστικά κέντρα δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά στις νέες αυτές μεταβολές. Για το λόγο αυτό, η επέκταση των αστικών κέντρων αποτελεί μεγάλη ανάγκη για τις πόλεις. (Vrijthoff, 2006)

Επιπλέον, οι παλιές τοποθεσίες αστικών βιομηχανικών περιοχών έχουν μετατραπεί σε λειτουργικές επεκτάσεις για τα παλιά κέντρα των πόλεων. Συνήθως, τα νέα σχέδια περιλαμβάνουν την ανάπλαση των παλιών κτηρίων έτσι ώστε να διατηρηθεί ο ιστορικός χαρακτήρας της περιοχής. Αντίθετα, άλλες φορές, μέσω της ανάπλασης τα παλιά κτήρια αλλάζουν ριζικά και είναι δύσκολο να αναγνωρισθούν τα ιστορικά χαρακτηριστικά της πόλης. (Vrijthoff, 2006)

Τα ιστορικά κτήρια αποτελούν σήμα κατατεθέν των πόλεων. Η ανάπλαση αυτών των κτηρίων δύναται να ενισχύσει την αίσθηση της κοινότητας, να συμβάλει σημαντικά στην τοπική οικονομία καθώς στη βελτίωση της ευρύτερης περιοχής. Τα ιστορικά κτήρια δεν πρέπει να υφίστανται απλά ως κελύφη στον αστικό ιστό, αλλά να δέχονται προσαρμογές, συντήρηση και διατήρηση ώστε να προάγονται νέες χρήσεις αυτών, εφόσον η αρχική τους χρήση δεν είναι πλέον εφικτή ή βιώσιμη. (ODPM, 2004)

Η διατήρηση αποτελεί ένα εργαλείο για τη διασφάλιση των ιστορικών κτηρίων. Συγκεκριμένα, τα ιστορικά κτήρια διαφέρουν από τα άλλα πολιτιστικά αγαθά διότι πρέπει να αντέχουν στο πέρασμα του χρόνου. Συνεπώς, η διατήρηση ιστορικών κτηρίων περιλαμβάνει τη συντήρηση ενώ δύναται να περιλαμβάνει και την ανάπλαση, την αποκατάσταση, την ανασυγκρότηση και την προσαρμογή ή συνδυασμό αυτών των δραστηριοτήτων. (Ismail, 2012)

Παράλληλα, η ανάπλαση των ιστορικών κτηρίων επικεντρώνεται στη συντήρηση του αρχικού ιστού καθώς και σε προσθήκες και αλλαγές της αρχικής μορφής του κτηρίου. Δηλαδή, η ανάπλαση επιτρέπει αλλαγές με την προϋπόθεση ότι αυτές οι αλλαγές δεν αλλοιώνουν τον ιστορικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του κτηρίου. Ουσιαστικά, λοιπόν, αποτελεί μία διαδικασία η οποία οδηγεί στην παράταση της ζωής τόσο του ίδιου του κτηρίου όσο και της χρήσης του, ακολουθώντας ορισμένες αυστηρές κατευθυντήριες γραμμές και διαδικασίες. (Azizi, et al., 2016)

Η διατήρηση και η επανάχρηση των ιστορικών κτηρίων συνδέονται με τη διαδικασία ανάπλασης, ενώ μπορούν να μειώσουν την ανάγκη των πόλεων για ανέγερση νέων κτηρίων. Η ανάπλαση, θα μπορούσε να αποτελέσει μία βιώσιμη πολιτική καθ' όσον ενισχύει τον αστικό ιστό και προάγει πρακτικές ανανέωσης στις πόλεις. (Ijla & Broström, 2015)

Η ανάπλαση των κτηρίων έχει ως απόρροια υλικά και άυλα οφέλη, τα οποία δεν αφορούν μόνο την εταιρεία ή το άτομο που αναλαμβάνει την ανάπλαση αλλά και την κοινότητα και την τοπική αυτοδιοίκηση. Οι εργολάβοι, μπορούν να μειώσουν το κόστος του έργου, αφού το κτήριο δε θα κατεδαφιστεί αλλά θα επαναχρησιμοποιηθεί. Επιπλέον, η επανάχρηση ενός κτηρίου έπειτα από τη διαδικασία ανάπλασης, έχει θετική επίδραση στη βιωσιμότητα του δομημένου περιβάλλοντος. (Ijla & Broström, 2015)

Από την άλλη πλευρά η ανάπλαση, ακόμη και όταν στοχεύει στη βιωσιμότητα, λαμβάνει χώρα συχνά σε ορισμένα μέρη του κτηρίου, και όχι στο σύνολο του, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι τεχνικές σχεδίασης του κτηρίου. Το γεγονός αυτό, φέρει αρνητικές επιπτώσεις στην πολιτιστική, κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα οι οποίες δεν αξιολογούνται καθόλου ή αξιολογούνται σε σύντομο χρονικό διάστημα. Ως αποτέλεσμα οι επιπτώσεις της ανάπλασης δεν μπορούν να προσδιοριστούν πάντα εξ' αρχής, αλλά εμφανίζονται μακροπρόθεσμα. (Wang, et al., 2018)

Τα οφέλη της ανάπλασης είναι πολιτιστικά, οικονομικά και ενεργειακά. Τα πολιτιστικά οφέλη, περιλαμβάνουν τη διατήρηση της αυθεντικότητας των κτηρίων καθώς και των δομικών υλικών. Δηλαδή, λιγότερα υπολείμματα από κατεδαφίσεις, λιγότερο επικίνδυνα υλικά και μικρότερη ανάγκη για χρήση νέων υλικών. Όσον αφορά τα ενεργειακά οφέλη, δεν δαπανάται ενέργεια για κατεδάφιση ούτε για εκ νέου οικοδόμηση. (WBDG Historic Preservation Subcommittee, 2017)

Καταληκτικά, η ανάπλαση κτηρίων σε αστικές περιοχές συμβάλλει στη διατήρηση και ανάδειξη του ιστορικού χαρακτήρα των πόλεων. Επιπλέον, τα κτήρια είναι λειτουργικά και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών καθώς και για κατοικίες. Τέλος, η ανάπλαση αναδεικνύει, επίσης, την αισθητική των κτηρίων, η οποία με τη σειρά της συμβάλλει στη γενικότερη αισθητική της πόλης.

2.6 ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

Αναπόσπαστο τμήμα της ανάδειξης, προστασίας και διατήρησης οικιστικών τμημάτων αστικού ιστού, αποτελούν ορισμένες παρεμβάσεις οι οποίες πρέπει να υλοποιηθούν, κυρίως για λειτουργικούς αλλά και για αισθητικούς λόγους. Τα παλιά κτήρια, δύνανται μέσω μιας σειράς επεμβάσεων να γίνουν και πάλι λειτουργικά. Ταυτόχρονα, μπορούν να εφαρμοστούν πρακτικές οι οποίες θα αναδείξουν την αισθητική των παραδοσιακών κτηρίων.

Οι πρακτικές των επεμβάσεων θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ιστορικές, καλλιτεχνικές, πολιτιστικές και κοινωνικές αξίες των κτηρίων. Επιπλέον, θα πρέπει να στοχεύουν στη διατήρηση της αυθεντικότητας του παραδοσιακού χαρακτήρα, καθώς και να χρησιμοποιούν υλικά τα οποία δε θα τον αλλοιώνουν. (Loli & Bertolin, 2018)

Παράγοντες οι οποίοι δύνανται να περιορίσουν τον αριθμό και τον τρόπο εφαρμογής των επεμβάσεων είναι τα υλικά της αρχικής κατασκευής των παλιών κτηρίων, η δομή και ο σχεδιασμός των κελυφών. Επιπλέον, επεμβάσεις οι οποίες σχετίζονται με τη θερμική απόδοση των κτηρίων είναι ιδιαίτερα κοστοβόρες. Συνεπώς, σε σύγκριση με τα σύγχρονα κτήρια, οι πρακτικές επεμβάσεων σε παλιά είναι πιο απαιτητικές. (Loli & Bertolin, 2018)

Οι αυξανόμενες ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας και η συνειδητοποίηση της αξίας των ιστορικών κτηρίων υπογραμμίζουν τη σημασία των επεμβάσεων ως μέσο διατήρησης και ανάδειξης των παραδοσιακών περιοχών. Νέες τεχνικές διαφύλαξης και προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς αναπτύσσονται. Παρ' όλα αυτά, δεν υφίσταται μία ενιαία μέθοδος για την αντικειμενική αξιολόγηση και ολοκλήρωση των επεμβάσεων. Αλλά, οι επεμβάσεις αποτελούν αποτέλεσμα της ύπαρξης αντικειμενικών κριτηρίων, λειτουργικής οργάνωσης και δημιουργικότητας στο σχεδιασμό. (Penića, et al., 2015)

Οι επεμβάσεις στα ιστορικά κτήρια, εξαρτώνται από την εκ των προτέρων αξιολόγηση και την ευαισθησία του σχεδιαστή. Η αξιολόγηση υποστηρίζεται και καθοδηγείται από διεθνή μέσα πολιτικής διατήρησης. Τα μέσα αυτά λειτουργούν ως οργανισμός, αναπτύσσοντας και λαμβάνοντας διαφορετικές πρακτικές όπως: συστάσεις, δηλώσεις, διαγράμματα και άλλα έγγραφα που έχουν συνταχθεί από ομάδες εμπειρογνομόνων για τη διατήρηση του ιστορικού περιβάλλοντος και ειδικότερα για την ενσωμάτωση της νέας σύγχρονης αρχιτεκτονικής στο ιστορικό πλαίσιο. (Paun, 2016)

Οι σύγχρονες αρχιτεκτονικές επεμβάσεις σε ιστορικά κτήρια αποτελούν μία δημιουργική διαδικασία, η οποία έχει την ίδια ισχύ με το σχεδιασμό νέων κτηρίων. Οι επεμβάσεις σε παραδοσιακά κτήρια θα πρέπει να στοχεύουν στην προστασία της αξίας των ίδιων αλλά και της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής. (Paun, 2016)

Τα σύγχρονα μοντέλα ανάπτυξης προάγουν καινοτόμες επεμβατικές τεχνικές σύμφωνα με τις οποίες αλλοιώνεται έως και καταστρέφεται ο παραδοσιακός χαρακτήρας των παλιών κτηρίων. Βέβαια τέτοιες πρακτικές έχουν κοινωνικές επιπτώσεις, αφού καταστρέφεται η παραδοσιακή αρχιτεκτονική των κτηρίων και συνεπώς αλλοιώνεται ένα μέρος της ιστορίας της περιοχής. (Bianca, 2010) Οι επεμβάσεις σε παλιά κτήρια πρέπει να διατηρούν και να αναδεικνύουν τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά αυτών των κτηρίων.

Όσον αφορά τις επεμβάσεις στους εσωτερικούς χώρους των κτηρίων, περιλαμβάνουν επεκτάσεις, προσθήκες και άλλες αρχιτεκτονικές προσαρμογές, συμπεριλαμβανομένης της μετατροπής ημι – ανοικτών χώρων σε εσωτερικούς χώρους με τη χρήση εκτεταμένων τζαμιών. Η χρήση σύγχρονων υλικών και τεχνικών, όπως ο χάλυβας και το γυαλί, αποτελεί συνήθης επεμβατική πρακτική στα παραδοσιακά κτήρια. Η πρακτική αυτή εναρμονίζεται με τις διεθνείς αρχές της διατήρησης, καθώς οι νέες προσθήκες καθιστούν τα ιστορικά κτήρια διαφορετικά και, ταυτόχρονα, αναβαθμίζουν την αισθητική αξία τους, αλλά και την αξία της ευρύτερης περιοχής. (Thravalou, et al., 2016)

Τα κτήρια που είναι κατασκευασμένα με παραδοσιακά υλικά, όπως είναι η πέτρα, τα τούβλα, ο ασβέστης και το ξύλο, πρέπει να αντιμετωπίζονται με μεγάλη προσοχή διότι είναι ευαίσθητα σε υψηλές συνθήκες υγρασίας (Heim, et al., 2009). Η αξιολόγηση της δομικής απόδοσης και κατασκευής των κτηρίων είναι σημαντική για τη συντήρησή τους αλλά και για το σχεδιασμό και την εφαρμογή κατάλληλων επεμβάσεων διαμόρφωσης ή αποκατάστασης (Colla & Gabrielli, 2016).

Τα νεόδμητα κτήρια καταναλώνουν όλο και λιγότερη ενέργεια. Ο αρχικός σχεδιασμός των παλιών κτηρίων, όμως, δεν επικεντρώνεται ιδιαίτερα στη μειωμένη κατανάλωση ενέργειας. Αντίθετα, οι επεμβάσεις που σχεδιάζονται για τα παλιά κτήρια, συνήθως, συμπεριλαμβάνουν την αξιολόγηση της ενεργητικής απόδοσης και στοχεύουν σε ανάλογες επεμβάσεις – προσθήκες.

Ο Franco (2016) στο “Eco – efficiency in a UNESCO World Heritage site: safeguard, innovation and compatibility”, διαχωρίζει τους παράγοντες που επηρεάζουν τη δραστηριότητα των επεμβάσεων σε ποσοτικούς και ποιοτικούς. Ο διαχωρισμός αυτός, αφορά την προσθήκη φωτοβολταϊκών πάνελ και μικρο – ηλεκτρικών

εγκαταστάσεων ανεμογεννητριών σε παλιά κτήρια. Οι ποσοτικοί παράγοντες είναι (Franco, 2016):

- **Επέκταση της επιφάνειας:** Το αποδεκτό μέγιστο μέγεθος της οροφής του κτηρίου και του εδάφους για την προσθήκη φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων.
- **Ύψος:** Αποδεκτό ύψος από την επιφάνεια του εδάφους για εγκατάσταση μικρο – ηλεκτρικών εγκαταστάσεων ανεμογεννητριών και φωτοβολταϊκών πάνελ.
- **Πλάτος:** Διαθέσιμη εδαφική έκταση για φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις μεγάλου μεγέθους προς αποφυγή υπερβολικής χρήσης εδάφους.

Από την άλλη πλευρά, οι ποιοτικοί παράγοντες είναι (Franco, 2016):

- **Σχήμα:** Αφορά τη σχέση μεταξύ γεωμετρικού σχήματος ενός ή περισσότερων ηλιακών πάνελ, τοποθετημένων κατά μήκος ή παράλληλα με το ύψος της οροφής.
- **Χρώμα:** Αφορά τα χρωματικά χαρακτηριστικά του ηλιακού πάνελ.
- **Υφή:** Σχετίζεται με τις μεθόδους εγκατάστασης των πάνελ και την ενσωμάτωσή τους στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική των επιφανειών των κτηρίων.
- **Κλίση:** Αφορά τη διαθέσιμη επιφάνεια στην οποία πρόκειται να εγκατασταθεί το πάνελ.
- **Μέθοδοι στερέωσης:** Ορατότητα του εδάφους που καλύπτεται από τα στηρίγματα των πάνελ.
- **Μέθοδοι εξοπλισμού:** Δυνατότητα τοποθέτησης του φωτοβολταϊκού εξοπλισμού με διακριτικό τρόπο, χωρίς να αλλοιώνει περαιτέρω τον παραδοσιακό χαρακτήρα των κτηρίων.
- **Μέθοδοι μάζας, αναλογίας και ευθυγράμμισης:** Προσδιορισμός ενδεχόμενων συμμετριών, δημιουργία γραμμών απλών γεωμετρικών

σχέσεων και αναλογικών σχέσεων με βάση τόσο τις εγκαταστάσεις του εδάφους όσο και αυτές της οροφής. Ο συγκεκριμένος παράγοντας ισχύει και για φωτοβολταϊκά πάνελ αλλά και για μικρο – ηλεκτρικές εγκαταστάσεις ανεμογεννητριών.

Καταληκτικά, οι επεμβάσεις αφορούν την εμφάνιση των ιστορικών κτηρίων (χρώμα, διακόσμηση, παράθυρα κλπ.), το ύψος και το μέγεθος σε σχέση με τα κτήρια που είναι γύρω από αυτά και τη χρήση κατάλληλων οικοδομικών υλικών ώστε να μην αλλοιώνεται η ιστορική σημασία των κτηρίων. Τέλος, θα πρέπει να τηρείται ο σχεδιασμός, το μέγεθος, η τοποθεσία και άλλα κριτήρια, ώστε να μην υπονομεύεται ο ιστορικός χαρακτήρας της περιοχής.

2.7 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΑΙΘΡΙΩΝ ΧΩΡΩΝ

Με σκοπό την ανάδειξη και διατήρηση των παλαιών τμημάτων αστικού ιστού, σημαντική είναι η οργάνωση, ή αναδιοργάνωση, των υπαίθριων χώρων του ιστορικού κτηρίου καθώς και αυτών που το περιβάλλουν, όχι μόνο από λειτουργική – πρακτική αλλά και από αισθητική άποψη. Για παράδειγμα, η φύτευση με σκοπό τη δημιουργία χώρων πρασίνου και η ύπαρξη τρεχούμενου νερού εάν πρόκειται για κοινόχρηστο χώρο, αποτελούν πρακτικές που δύνανται να αναδείξουν τα ιστορικά κτήρια στα παραδοσιακά κέντρα των πόλεων.

Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, η διαμόρφωση των εξωτερικών χώρων περιελάμβανε στην ουσία μία κεντρική γραμμή η οποία ξεκινούσε από την αυλή και έφτανε έως την κεντρική είσοδο του κτηρίου. Αυτή η κεντρική γραμμή, συμπεριελάμβανε μονοπάτια και πλαισιωνόταν από συστοιχίες δένδρων ή θάμνων. Τα φυτά ήταν συμμετρικά ως προς το μονοπάτι, ενώ συνήθως ήταν σε ορθογώνια μορφή. Η συγκεκριμένη διαμόρφωση, αποτελούσε ιδιαίτερα δημοφιλή πρακτική εξωτερικού χώρου στη Γαλλία και την Ιταλία. (Brzuszek, 2012)

Επιπλέον, η οργάνωση υπαίθριων χώρων της εποχής αυτής παρουσίαζε ανέσεις όπως κίосκια, πέργκολες, και αγάλματα, τα οποία ήταν τοποθετημένα πάνω ή ανάμεσα

στα μονοπάτια. Τα μονοπάτια από χαλίκια ή θρυμματισμένα κελύφη στρειδιών οριοθετούσαν μικρότερους χώρους κήπων. (Brzuszek, 2012)

Τα ιστορικής σημασίας κτήρια, η χρήση γης, οι δρόμοι και η τοπογραφία συχνά καθορίζουν ή επηρεάζουν την οργάνωση υπαίθριων χώρων. Η τοποθεσία των κτηρίων, οι εξωτερικοί χώροι που παρεμβάλλονται στα κτήρια καθώς και οι δρόμοι, συχνά αναγνωρίζονται ως στοιχεία που καθορίζουν το χαρακτήρα στα παραδοσιακά αστικά κέντρα. Σε φυσικά περιβάλλοντα, η οργάνωση των χαρακτηριστικών των υπαίθριων χώρων μπορεί να έχει πνευματική σημασία, πολιτιστική και κοινωνική σημασία. (Canada. Parks Canada, 2010)

Η οργάνωση του εξωτερικού χώρου μπορεί να καθοριστεί από φυσικά ή ανθρωπογενή στοιχεία. Τα δέντρα, οι θάμνοι, τα λουλούδια, τα μονοπάτια, οι αυλές, οι διάδρομοι, οι τοίχοι, οι φράχτες και άλλα παρόμοια στοιχεία, συχνά συμβάλλουν σημαντικά στο χαρακτήρα ενός ιστορικού κτηρίου και στο χώρο γύρω από αυτό. (Government of the District of Columbia, 2009)

Αλλα δευτερεύοντα στοιχεία είναι το γκαράζ, τα υπόστεγα, τα μπαλκόνια κλπ. Παραδοσιακά, οι υπαίθριοι χώροι, τα χαρακτηριστικά τους και τα δευτερεύοντα στοιχεία σχεδιάστηκαν ως μέρος ενός συνόλου μαζί με το κεντρικό ιστορικό κτήριο. Οι υπαίθριοι χώροι και τα χαρακτηριστικά τους χρησιμοποιούνται, κυρίως, για να ενισχύσουν την αισθητική των παραδοσιακών κτηρίων. (Government of the District of Columbia, 2009)

Επιπλέον, μπορούν να προστεθούν και ειδικές ράμπες έτσι ώστε άτομα με ειδικές ανάγκες να έχουν επίσης πρόσβαση στα ιστορικά κτήρια, είτε πρόκειται για δημόσια είτε για ιδιωτικά. Βέβαια, αυτή η προσθήκη δεν είναι πάντα εύκολο να συμβαδίσει με τις απαιτήσεις και προδιαγραφές του παραδοσιακού χαρακτήρα των κτηρίων.

Το έδαφος του περιβάλλοντος του κτηρίου, μπορεί να προέρχεται από φυσικά υλικά, όπως χώμα, άμμος και γρασίδι ή να κατασκευάζεται από ανθρωπογενή όπως είναι η ασφαλτος και το χαλίκι. Ο διαχωρισμός του εξωτερικού χώρου του κτηρίου με τον υπαίθριο χώρο γύρω από αυτό, μπορεί να πραγματοποιηθεί με συστοιχίες δέντρων ή με την κατασκευή φράχτη. (Canada. Parks Canada, 2010)

2.8 ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΚΤΗΡΙΩΝ

Το κτηριακό απόθεμα των πόλεων περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα κτηρίων, εκ των οποίων κάποια είναι περισσότερο σημαντικά και άλλα λιγότερο, αλλά το κάθε κτήριο συμβάλει στον πολιτιστικό χαρακτήρα της περιοχής, ενώ μπορεί να χρησιμοποιηθεί εκ νέου φιλοξενώντας διαφόρων τύπων δραστηριότητες. Επιπλέον, η αυξανόμενη πληθυσμιακή πυκνότητα στα αστικά κέντρα μπορεί να οδηγήσει σε κατεδάφιση και αντικατάσταση των κτηρίων κάθε 50 χρόνια, ενώ για περιοχές με ταχείες αστικές μεταβολές οι διαδικασίες αυτές μπορεί να λαμβάνουν χώρα κάθε 20 χρόνια. (Orbasli, 2009)

Η ανάπλαση πραγματοποιείται ώστε ένα κτήριο να καταστεί βιώσιμο. Δηλαδή, να μπορεί να φιλοξενήσει εμπορικές, κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις αλλά ακόμη και να χρησιμοποιηθεί ως κατοικία. Προκειμένου να επαναχρησιμοποιηθεί ένα κτήριο, ορισμένοι παράγοντες πρέπει να εκτιμηθούν. Αυτοί οι παράγοντες αφορούν, κυρίως, την τοποθεσία, την πολιτιστική αξία και τα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά του ιστορικού κτηρίου καθώς και τις επικρατούσες τάσεις της αγοράς. (Bullen & Love, 2011)

2.8.1 ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η αποκατάσταση είναι η πράξη ή η διαδικασία της ακριβούς απεικόνισης της μορφής, των χαρακτηριστικών και του χαρακτήρα μιας περιουσίας όπως εμφανίστηκε σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Επίσης, αφορά την αφαίρεση χαρακτηριστικών από άλλες ιστορικές περιόδους και την ανοικοδόμηση των στοιχείων που εκλείπουν από το κτήριο ή την περιοχή και σχετίζονται με την επιθυμητή περίοδο αποκατάστασης. (Sandbhor & Botre, 2013)

Αναλυτικότερα, αποτελεί παρέμβαση η οποία πραγματοποιείται με τη σκόπιμη πρόθεση να αποκαλυφθεί ή να ανακτηθεί ένα κτήριο πολιτιστικής αξίας, το οποίο έχει διαβρωθεί. Επιπλέον, η αποκατάσταση δύναται να επιτύχει σημαντικά οφέλη της

συντήρησης. Για παράδειγμα, η αποκατάσταση της στέγης σε κτήριο όπου αυτή δεν προϋπήρχε μπορεί μακροπρόθεσμα να το καταστήσει λειτουργικό και οικονομικά βιώσιμο. Η αποκατάσταση ορισμένων στοιχείων μιας περιοχής ή ενός κτηρίου μπορεί να αποτελέσει την αρχή για την εισαγωγή νέων εργασιών. (Historic England, 2008)

Η έννοια της αυθεντικότητας απαιτεί οι προτάσεις αποκατάστασης να υποστηρίζονται από ενδελεχή αιτιολόγηση. Βέβαια, οι εργασίες αποκατάστασης αντιτίθενται στην ιδέα της αυθεντικότητας και της ακεραιότητας του ιστορικού χαρακτήρα. Ωστόσο, η αποκατάσταση των αρχιτεκτονικών ή τοπικών χαρακτηριστικών που έχουν υποστεί αλλοίωση, σύμφωνα με ιστορικό σχεδιασμό που αποδεικνύεται από τον αστικό ιστό δεν παρεμβαίνει στην αυθεντικότητα των κτηρίων. (Historic England, 2008)

Η αποκατάσταση των κτηρίων αφορά τη διαδικασία της ορθής αποκάλυψης του ιστορικού του χαρακτήρα. Δηλαδή, επιστρέφει το κτήριο στην αρχική του μορφή μέσω εργασιών οι οποίες συμβαδίζουν με τη διαφύλαξη της ιστορικότητας του. Επιπλέον, αποκατάσταση αναφέρεται στην επιστροφή του παρόντος αστικού ιστού σε μια γνωστή προηγούμενη κατάσταση με την αφαίρεση των προσθηκών ή με την επανασύνδεση των υπαρχόντων στοιχείων χωρίς την εισαγωγή νέων υλικών. (Sandbhor & Botre, 2013)

Η οργάνωση ενός έργου αποκατάστασης περιλαμβάνει διαφορετικές ικανότητες και συνεπώς εμπλέκονται διαφορετικοί φορείς. Οι εμπλεκόμενοι φορείς καλούνται να συνεργαστούν προκειμένου να διασφαλιστεί η ανθεκτικότητα και η ιστορική αξία του κτηρίου. Για την εκπλήρωση αυτών των απαιτήσεων είναι απαραίτητο να ακολουθηθεί μια ακριβής μεθοδολογία. Η μεθοδολογία, αποτελείται από μία σειρά βημάτων τα οποία είναι: η έρευνα, η διάγνωση, η αξιολόγηση της ασφάλειας και η επιλογή των κριτηρίων και τεχνικών των παρεμβάσεων και, τέλος, οι έλεγχοι. (Crocì, 2000)

Οι λόγοι που οδηγούν σε εργασίες αποκατάστασης είναι αποτέλεσμα ανθρώπινων δραστηριοτήτων, φυσικών καταστροφών και φυσικής αποσάθρωσης του κτηρίου. Εάν τα προβλήματα προκαλούνται από πλημμύρες, καταιγίδες, πυρκαγιές ή εκρήξεις, τότε οι απαιτούμενες εργασίες αποκατάστασης ποικίλουν και είναι πιο περίπλοκες. Παράλληλα, οι εμπλεκόμενοι φορείς, συχνά, δε διαθέτουν ακριβείς μεθόδους για τη διεκπεραίωση των εργασιών. (Kareeva & Glazkova, 2017)

Η αποκατάσταση των ιστορικών κτηρίων, πραγματοποιείται υπό ορισμένες συνθήκες και καθίσταται αποδεκτή εφόσον (Historic England, 2008):

- Οι πολιτιστικές αξίες των στοιχείων που θα αποκατασταθούν, υπερτερούν από τις αξίες των στοιχείων που ενδεχομένως χαθούν.
- Οι εργασίες αποκατάστασης δικαιολογούνται από τη χρονολογική εξέλιξη της περιοχής, σύμφωνα με την οποία το κτήριο χρήζει ανάλογων εργασιών, και επιπλέον, αυτές εκτελούνται βάσει καθορισμένων στοιχείων και ενδείξεων.
- Η σημερινή μορφή της περιοχής δεν αποτελεί αποτέλεσμα ενός ιστορικά σημαντικού γεγονότος.
- Οι εργασίες αποκατάστασης, οφείλουν να σέβονται τις προϋπάρχουσες μορφές του κτηρίου και να μην αλλοιώνουν την ιστορική του αξία.
- Οι συνέπειες συντήρησης της προτεινόμενης αποκατάστασης θεωρούνται βιώσιμες.

2.8.2 ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ

Κάθε ιστορικό κτήριο διακρίνεται από οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική, περιβαλλοντική ή λειτουργική αξία, γεγονός που συμβάλει στην επανάχρησή του. Η επανάχρηση, προσδίδει νέες λειτουργίες στα ιστορικά κτήρια. Ταυτόχρονα, αποτελεί προσαρμοστική λειτουργία των κτηρίων προς τις απαιτήσεις των νέων δραστηριοτήτων που θα φιλοξενήσουν. (Pinto, et al., 2017)

Η επανάχρηση των ιστορικών κτηρίων χαρακτηρίζεται από άυλα και υλικά οφέλη. Τα άυλα, σχετίζονται με τα κοινωνικοπολιτιστικά χαρακτηριστικά του κτηρίου, ενώ τα υλικά με τα οικονομικά και περιβαλλοντικά πλεονεκτήματα που απορρέουν από την επανάχρηση των παραδοσιακών κτηρίων. (Orbasli, 2009)

Από την άλλη πλευρά, η επανάχρηση των ιστορικών κτηρίων εγκυμονεί και κινδύνους. Η ύπαρξη ορισμένων απαιτήσεων επανάχρησης δύναται να οδηγήσει ακόμη και σε κατεδάφιση του κτηρίου, ειδικά σε περιπτώσεις όπου η νέα χρήση δε συμβαδίζει με το εσωτερικό του κτηρίου αλλά μόνο με το κέλυφος του. Ακόμη, δύναται να απαξιωθεί ο παραδοσιακός χαρακτήρας του κτηρίου, όταν δεν δημιουργούνται επαρκείς συνθήκες για τη στέγαση των νέων δραστηριοτήτων. (Pinto, et al., 2017)

Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις, η κατεδάφιση και η νέα κατασκευή κτηρίων θεωρείται πιο απλή επιλογή αστικής ανάπτυξης από την επανάχρηση του υφιστάμενου κτηριακού αποθέματος. Αναλυτικότερα, θεωρείται ότι η κατασκευή ενός νέου κτηρίου είναι οικονομικότερη από την προσαρμογή ενός παλιού. Ενώ, ένα νεόδμητο κτήριο είναι ενεργειακά αποδοτικότερο σε σχέση με ένα ιστορικό. (Orbasli, 2009)

Επιπλέον, η προσαρμοστική λειτουργία της επανάχρησης έχει «γεννήσει» μία νέα μορφή της, την *προσαρμοστική επανάχρηση*. Ειδικότερα, η προσαρμοστική επανάχρηση αποτελεί διαδικασία η οποία αλλάζει ένα παλιό ή αναποτελεσματικό στοιχείο σε ένα νέο στοιχείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διαφορετικό σκοπό. Ενώ, σε ορισμένες περιπτώσεις αλλάζει μόνο η χρήση για την οποία προορίζεται το στοιχείο. (Commonwealth of Australia, 2004)

Οι ευρωπαϊκές πόλεις αναβιώνουν ιστορικές στιγμές του παρελθόντος διατηρώντας τα παραδοσιακά τους κτήρια. Η συντήρηση των κτηρίων μπορεί να περιλαμβάνει εργασίες από την αποκατάσταση έως την προσαρμοστική επανάχρηση τους. Από τη μία πλευρά, η αποκατάσταση αποτελεί μια δαπανηρή διαδικασία επιστροφής ενός κτιρίου στην αρχική του κατάσταση. (Hein & Houck, 2008)

Από την άλλη, η προσαρμοστική επανάχρηση είναι μια πιο πρακτική διαδικασία διατήρησης ενός μέρους του ιστορικού κτηρίου, ενώ ταυτόχρονα επιτελούνται εργασίες στο υπόλοιπο κτήριο προκειμένου να μπορεί να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις της σύγχρονης αστικής ζωής. Η προσαρμογή των ιστορικών κτηρίων δημιουργεί πολλές κατασκευαστικές προκλήσεις, οι οποίες αντιμετωπίζονται καλύτερα κατά την προετοιμασία. Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτείται προσεκτική σχεδιαστική και δημιουργική τεχνική. (Hein & Houck, 2008)

Η προσαρμοστική επανάχρηση ενός ιστορικού κτηρίου θα πρέπει να έχει ελάχιστες επιπτώσεις στην πολιτιστική αξία του κτηρίου και του αστικού ιστού που το περιβάλλει. Οι φορείς που αναλαμβάνουν τις ανάλογες εργασίες που οδηγούν στην επανάχρηση του κτηρίου, θα πρέπει να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους είναι σημαντική η πολιτιστική αξία του. Έπειτα, θα πρέπει να επιδιώξουν και να εφαρμόσουν μεθόδους οι οποίες να προσδίδουν έναν νέο σκοπό στο κτήριο. Η προσαρμοστική επανάχρηση μπορεί να αποβεί αυτοκαταστροφική εάν αποτύχει να προστατεύσει την πολιτιστική αξία του κτηρίου. (Commonwealth of Australia, 2004)

Τα οφέλη που απορρέουν από την προσαρμοστική επανάχρηση των ιστορικών κτηρίων είναι περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά. Ένα από τα βασικά περιβαλλοντικά οφέλη της επανάχρησης των κτηρίων είναι η διατήρηση της ενέργειας που υπάρχει στο αρχικό κτήριο. Όσον αφορά τα οικονομικά οφέλη, είναι αρκετά, εκ των οποίων το σημαντικότερο σχετίζεται με την εξοικονόμηση ενέργειας από τη μη κατεδάφιση του ιστορικού κτηρίου. Η εξοικονόμηση ενέργειας θα μεταβληθεί μόνο εάν αυξηθεί μακροπρόθεσμα το ενεργειακό κόστος του κτηρίου. (Commonwealth of Australia, 2004)

Εξίσου σημαντικά είναι και τα κοινωνικά οφέλη από την επανάχρηση των παραδοσιακών κτηρίων. Αναλυτικότερα, η προσαρμοστική επανάχρηση μπορεί να αποκαταστήσει και να διατηρήσει την πολιτιστική αξία ενός κτηρίου και, παράλληλα, να βοηθήσει στην επιβίωσή του. Τα παραδοσιακά κτήρια μπορούν να συνεχίσουν να αναγνωρίζονται, να εκτιμώνται και χρησιμοποιούνται με αυτόν τον τρόπο, χωρίς να ερημώνονται και να παραμελούνται αποτελώντας απλά κελύφη του αστικού ιστού. (Commonwealth of Australia, 2004)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΒΑΡΟΥΣΙΟΥ

3.1 Η ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΒΑΡΟΥΣΙ

Η αρχαία πόλη Τρίκκη, ήταν μία από τις σημαντικότερες και αρχαιότερες πόλεις της Θεσσαλίας, αλλά και της Ελλάδας κατά την αρχαιότητα. Τα όρια της πόλης εκτεινόταν από το Ληθαίο ποταμό έως το λόφο που σήμερα βρίσκεται το Φρούριο των Τρικάλων, ενώ τότε βρισκόταν η αρχαία ακρόπολη της Τρίκκης.

Τα Τρίκαλα είναι χτισμένα πάνω στα ερείπια της αρχαίας Τρίκκης. Συγκεκριμένα, βρίσκονται στο δυτικό μέρος της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Αποτελούν πρωτεύουσα του Νομού Τρικάλων και της Περιφερειακής Ενότητας Τρικάλων. Χαρακτηριστικό φυσικό στοιχείο της πόλης είναι ο Ληθαίος Ποταμός (παραπόταμος του Πηνειού Ποταμού), ο οποίος τη διασχίζει. Αλλά και το περίφημο Ρολόι το οποίο βρίσκεται στο Φρούριο των Τρικάλων.

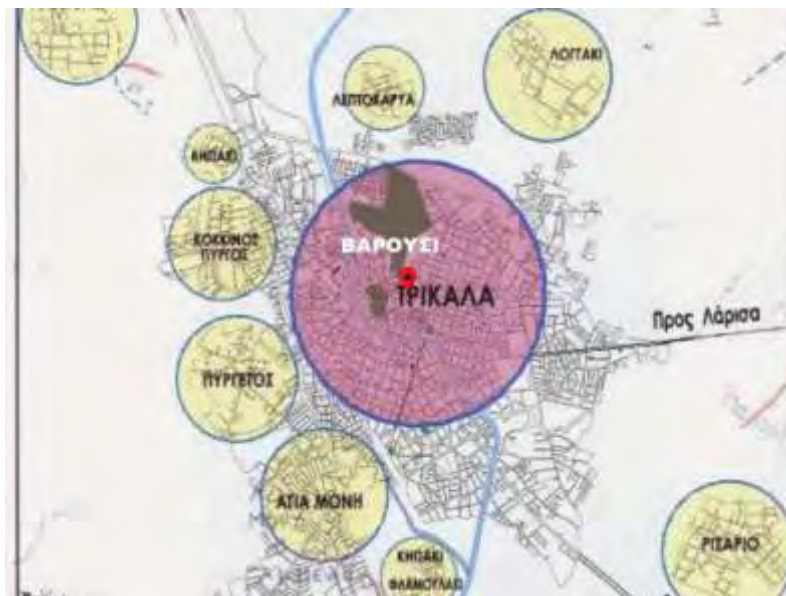
Η ονομασία *Βαρούσι* ή *Βαρόσι* ή *Βαρόσια*, χρησιμοποιήθηκε επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας για να χαρακτηρίσει πόλεις οι οποίες κατοικούνταν από Χριστιανούς εντός των ορίων της. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκε στη Σερβία, τη Βουλγαρία αλλά και στην Αμμόχωστο, τα Τρίκαλα, την Έδεσσα και τη Μύρινα. Αργότερα, η ονομασία Βαρούσι χρησιμοποιήθηκε για να χαρακτηρίσει αρχοντικές συνοικίες, γύρω από τα φρούρια των οποίων, ήταν εγκατεστημένοι εύποροι έμποροι και ναυτικοί. Ειδικότερα, η ονομασία *Βαρούσι*, χρησιμοποιήθηκε στη βαλκανική χερσόνησο για να περιγράψει οικισμούς οι οποίοι αναπτύχθηκαν γύρω και έξω από το κάστρο της πόλης. Στην Ελλάδα, σήμερα, χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει τη συνοικία της παλιάς πόλης των Τρικάλων και της Έδεσσας. (Κουτσογιάννη, 2018; Ηλιάδη, 2015)

Η συνοικία Βαρούσι και η συνοικία Μανάβικα συνθέτουν την παλιά πόλη των Τρικάλων. Το Βαρούσι, βρίσκεται στις παρυφές του Φρουρίου των Τρικάλων, και πιο συγκεκριμένα στη βορειοανατολική πλευρά της πόλης (Εικόνα 3.1). Ενώ, τα Μανάβικα αποτελούν προέκταση του παραδοσιακού οικισμού του Βαρουσίου. Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, το Βαρούσι ήταν η χριστιανική συνοικία των Τρικάλων. Έπειτα,

έως τη δεκαετία του 1930 κατοικούνταν από εύπορους βιοτέχνες, εμπόρους και γαιοκτήμονες, ενώ από το 1979 η συνοικία έχει κηρυχθεί διατηρητέα. (Δήμος Τρικκαίων, 2016)

Πιο ειδικά, σε μελέτη που πραγματοποιήθηκε το 1987 στο Βαρούσι (στα πλαίσια της Ε.Π.Α.), τα κτήρια της συνοικίας χρονολογήθηκαν από το 1800 έως το 1900. Από το σύνολο των κτηρίων, τα 55 χαρακτηρίστηκαν ως διατηρητέα με «απόλυτη προστασία» ή «προστασία όψεως» ή «προστασία κελύφους». Επιπλέον, με βάση το Προεδρικό Διάταγμα 28 – 2 – 79 (ΦΕΚ 201Δ/5 – 4 – 79), η συνοικία Βαρούσι έχει κηρυχθεί, στο σύνολο της, ως «παραδοσιακό τμήμα της πόλης», ενώ ταυτόχρονα θεσπίστηκαν ειδικοί όροι δόμησης της περιοχής (Σ.Δ 1,2 και μέγιστο ύψος 2 ορόφων με 9.00 μ), οι οποίοι θεσπίστηκαν επίσης και με Π.Δ. το 1982 (Π.Δ 16 – 9 – 82, στο ΦΕΚ 529Δ/29 – 10 – 82). Αργότερα, το 2005, επεκτάθηκαν ελάχιστα τα όρια του Βαρουσίου με βάση το Π.Δ. 19 – 7 – 05 (ΦΕΚ 886Δ/25 – 8 – 05). Σήμερα, σε μεμονωμένα κτήρια επιτρέπεται η κατεδάφιση έπειτα από αίτηση του ιδιοκτήτη, η οποία όμως ελέγχεται από την εφορία νεωτέρων μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού. Το γεγονός αυτό, επιτρέπει τη μακροπρόθεσμη αλλοίωση της ιστορικής και πολιτιστικής αξίας του Βαρουσίου. (Ηλιάδη, 2015)

Χαρακτηριστικά στοιχεία του οικισμού είναι τα αρχοντικά σπίτια με την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική και τις μακριές μαρκίζες, τα πέτρινα σοκάκια, αλλά και οι εκκλησίες του Βαρουσίου, οι οποίες είναι χτισμένες πολύ κοντά μεταξύ τους. Όλα αυτά, αντικατοπτρίζουν τόσο τον οικονομικό όσο και τον πολιτιστικό χαρακτήρα της περιοχής, ο οποίος ήταν απόρροια της ανάπτυξης του εμπορίου και της βιοτεχνίας κατά το 18^ο με 19^ο αιώνα. (Δήμος Τρικκαίων, 2016)

Εικόνα 3.1: Η τοποθεσία του Βαρουσίου (Πηγή: Δήμος Τρικκαίων)

3.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Στη σημερινή περιοχή των Τρικάλων, προϋπήρχε η αρχαία πόλη Τρίκα ή Τρίκκη, σημαντικό κομβικό σημείο της αρχαιότητας. Ιδρύθηκε περί το 3000 π.Χ., ενώ η προέλευση της ονομασίας της πόλης δεν έχει ακόμη πλήρως τεκμηριωθεί. Βέβαιο είναι ότι απέκτησε το όνομα της από τη νύμφη Τρίκκη, η οποία ήταν κόρη του Πηνειού Ποταμού ή του Ασωπού Ποταμού. Βασιλιάς της αρχαίας πόλης ήταν ο θεραπευτής και θεός της ιατρικής Ασκληπιός, ο οποίος σήμερα αποτελεί σήμα κατατεθέν του Δήμου Τρικκαίων. (Δήμος Τρικκαίων)

Κατά την αρχαιότητα η Τρίκκη, άκμασε οικονομικά και πολιτιστικά. Η αρχαιότερη γραπτή αναφορά σχετικά με την Τρίκκη βρίσκεται στον *Κατάλογο Νηών* στην *Ιλιάδα* του Ομήρου. Εκεί, αναφέρεται ότι η αρχαία πόλη είχε λάβει μέρος στον Τρωικό πόλεμο με συνολικό στόλο 30 πλοίων και αρχηγούς του γιούς του Ασκληπιού και θεραπευτές, Μαχάονα και Ποδαλείριο. (Δήμος Τρικκαίων)

Η αρχαία Τρίκκη, το 168 π.Χ. κατακτήθηκε από τους Ρωμαίους και από το 396 μ.Χ έως και την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ως Τρίκαλα πια, δέχθηκε

πολλαπλές επιθέσεις και εισβολείς από ξένα φύλα και κράτη. Η σημερινή ονομασία της Τρίκκης, Τρίκαλα, εμφανίστηκε για πρώτη φορά από την Άννα Κομνηνή στο έργο της *Αλεξιάδα*. Τα Τρίκαλα, εν τέλει ενσωματώθηκαν στον Ελλαδικό χώρο το 1898. Ενώ, απελευθερώθηκαν από τη Γερμανική Κατοχή στις 10 Οκτωβρίου του 1944. (Δήμος Τρικκαίων)

Κατά την Οθωμανική Αυτοκρατορία ήταν που αναπτύχθηκε η γραφική συνοικία των Τρικάλων, Βαρούσι. Οι κάτοικοι της περιοχής ήταν Χριστιανοί, οι οποίοι στην ουσία δημιούργησαν τη δική τους κοινότητα εντός της πόλης των Τρικάλων. Το Βαρούσι αναπτύχθηκε ημικυκλικά του Κάστρου ή Φρουρίου των Τρικάλων, δίνοντας έτσι στους κατοίκους προστασία από εχθρικές επιδρομές αλλά και από ακραίες καιρικές συνθήκες.

Μετά το πέρας της Τουρκοκρατίας και με την προσάρτηση των Τρικάλων στην Ελλάδα, το Βαρούσι αποτελούσε πια την «αρχοντογειτονιά» των Τρικάλων. Η ακμή των εμπορικών συναλλαγών και η άνθιση της βιοτεχνίας έφερε στο Βαρούσι κατοίκους εύπορους, που άνηκαν στο ανώτερο κοινωνικό στρώμα και διέθεταν την οικονομική δυνατότητα να επενδύσουν σε ανεγέρσεις αρχοντικών σπιτιών.

Από το 1930 έως σήμερα, στην περιοχή κατοικούν κυρίως μέλη των μεσαίων και κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων. Τέλος, αν και η περιοχή έχει σαφώς μία μακραίωνη ιστορία και πολιτισμό, δε γνωρίζει την ανάπτυξη και ανάδειξη που της αναλογεί. Πολλά κτήρια είναι ερείπια και οι λιγιστοί κοινόχρηστοι χώροι δεν είναι αξιοποιημένοι.

3.3 ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το Βαρούσι, ως συνοικία των Τρικάλων, εντάσσεται στο Δήμο Τρικκαίων, στην Περιφερειακή Ενότητα Τρικάλων και, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας. Ο Δήμος Τρικκαίων, σύμφωνα με την απογραφή του 2011 απαριθμεί 81.355 μόνιμους κατοίκους (ΕΛΣΤΑΤ, 2011). Η Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, όμως, παρέχει δημογραφικά στοιχεία σε επίπεδο δήμων, πόλεων, περιφερειακών ενοτήτων,

περιφερειών και χώρας αλλά όχι συνοικιών. Συνεπώς, για τη συνοικία του Βαρουσίου, δεν υπάρχουν ακριβή πληθυσμιακά στοιχεία.

Τα βαρουσιώτικα σπίτια είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα της περιοχής. Τα βαρουσιώτικα σπίτια κοσμούν τον οικισμό με την ιδιαίτερη βαλκανική αρχιτεκτονική τους. Οι βασικοί τους τύποι είναι τα σπίτια που έχουν είσοδο από την αυλή, είσοδο απευθείας από το δρόμο ή δύο εισόδους. Τα περισσότερα σπίτια που κατασκευάστηκαν επί Τουρκοκρατίας εντάσσονται στην πρώτη κατηγορία, ενώ στις άλλες δύο ανήκουν κυρίως οικοδομές μεταγενέστερης κατασκευής. Το σχήμα των σπιτιών είναι κυρίως κλειστό, ακανόνιστο, ορθογώνιο, «Γ» ή «Π».

Τα μορφολογικά χαρακτηριστικά των βαρουσιώτικων σπιτιών διακρίνονται σε πέντε κατηγορίες: στο χαγιάτι, το ανώι, το ισόγειο, το υπόγειο και τα σαχνισιά. Το χαγιάτι ήταν ημιυπαίθριος χώρος στον όροφο του σπιτιού στον οποίο είχαν πρόσβαση όλα τα δωμάτια. Διαθέτει ξύλινα υποστηρίγματα προς τη στέγη του σπιτιού. Αργότερα, το χαγιάτι ήταν κλειστός χώρος ο οποίος περιβάλλονταν από τζαμαρίες. Το χαγιάτι αποτελεί βασικό μορφολογικό χαρακτηριστικό όχι μόνο των βαρουσιώτικων σπιτιών αλλά και αυτών που βρίσκονται σε παλιές πόλεις της Βόρειας Ελλάδας.

Επίσης, και το ανώι βρισκόταν στον όροφο του σπιτιού. Η επίπλωση του χώρου ήταν απλή, δηλαδή ένα μεγάλο τραπέζι στο κέντρο, στη μία γωνία ο αργαλειός και η άλλη το εικονοστάσι. Ενώ, στο βάθος του δωματίου διακρίνονταν το τζάκι. Αντίθετα με τον όροφο, στο ισόγειο των σπιτιών δεν υπήρχαν παράθυρα, κυρίως για λόγους λειτουργικούς ή/και ασφαλείας. Ενώ, η πλευρά του κτηρίου προς την αυλή διέθετε παράθυρα τόσο στον όροφο όσο και στο ισόγειο.

Όσον αφορά το υπόγειο, λίγα σπίτια με λιθόκτιστα υπόγεια σώζονται έως σήμερα. Το υπόγειο χρησίμευε ως χώρος αποθήκευσης, ενώ αργότερα κατά την περίοδο του ελληνοϊταλικού πολέμου ως καταφύγιο.

Τέλος τα σαχνισιά, αποτελούν τεχνική κατά την οποία οι όροφοι των σπιτιών προεξέχουν κατά τρίγωνο, τραπεζοειδές ή ορθογώνιο σχήμα. Χρησιμοποιείται προκειμένου να μεγαλώσουν ή να αποκτήσουν ορθογώνιο σχήμα το δωμάτια του συγκεκριμένου ορόφου. Συχνά, τα σαχνισιά μπορεί να επαναλαμβάνονται έως και έξι φορές στο ίδιο κτήριο. Τα σπίτια που οικοδομήθηκαν στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, διέθεταν μπαλκόνια, μεταλλικής κατασκευής, τα οποία κοσμούσανε σιδερένια

κιγκλιδώματα. Βέβαια, μπαλκόνια προστίθενται και σε σπίτια τα όποια είχαν κατασκευαστεί παλιότερα. Τα μπαλκόνια συνήθως τοποθετούνται ανάμεσα σε δύο σαχνισιά. (Τσαπάλα – Βαρδούλη όπως αναφέρεται στην Εφημερίδα «Τα Νέα», 2018; Κολομπότσιος, 2013)

Τα βασικά οικοδομικά υλικά των βαρουσιώτικων σπιτιών ήταν ο ξύλο, τα καλάμια, ο σοβάς και οι πλίνθοι, ενώ χρονολογούνται κατά τον 17^ο με 19^ο αιώνα. Τα σπίτια ήταν συνήθως διώροφα, αλλά μπορεί να διέθεταν και περισσότερους ορόφους. Πιο συγκεκριμένα, τα ισόγεια των σπιτιών χρησιμοποιούνταν κυρίως ως στάβλοι και αποθήκες με δάπεδο από λίθινες πλάκες ή χώμα, ενώ οι τοίχοι ήταν κατασκευασμένοι από πέτρα με πάχος 60 – 90 εκατοστά. Οι πέτρινοι τοίχοι καλύπτονταν από λάσπη και άχυρο τα οποία έπειτα σοβατίζονταν. Αντίθετα, ο πρώτος όροφος του σπιτιού διέθετε ξύλινο πάτωμα και οροφή, ενώ οι τοίχοι ήταν σοβατισμένοι με γήινα χρώματα. Ενώ, οι στέγες των σπιτιών διαθέτουν κεραμίδια με κλίση 30%. (Τσαπάλα – Βαρδούλη όπως αναφέρεται στην Εφημερίδα «Τα Νέα», 2018; Ηλιάδη, 2015; Κολομπότσιος, 2013)

Όσον αφορά το εσωτερικό του σπιτιού, διέθετε όλες τις ανέσεις ενός παραδοσιακού αρχοντόσπιτου. Δηλαδή, μεγάλα παράθυρα, γεγονός που καθιστά το σπίτι ευήλιο αλλά και τζάκι. Γύρω από το τζάκι ήταν τοποθετημένοι ξύλινοι καναπέδες (μπάσια ή μιντέρια) οι οποίοι, συνήθως, ήταν στολισμένοι με πολύχρωμα υφαντά και πλεκτά υφάσματα της εποχής. Επιπλέον, οι μεγάλες ξύλινες ντουλάπες (μισάντρες) δεν θα μπορούσαν να λείπουν από ένα τέτοιο σπίτι. Ενώ, οι αυλές των σπιτιών συνήθως βρίσκονται στο πίσω μέρος του. (Τσαπάλα – Βαρδούλη όπως αναφέρεται στην Εφημερίδα «Τα Νέα», 2018)

Άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο της παλιάς πόλης των Τρικάλων είναι τα στενά, πέτρινα βαρουσιώτικα σοκάκια. Αν και η πόλη των Τρικάλων διαθέτει ρυμοτομικό σχέδιο, δεν περιλαμβάνεται σε αυτό η συνοικία του Βαρουσίου. Συγκεκριμένα, οι στενοί, ελικοειδείς δρόμοι ακανόνιστου σχήματος συνδέουν τα σπίτια της περιοχής σχηματίζοντας σοκάκια.

Επίσης, κάποιες από τις εκκλησίες της παλιάς πόλης διασώζονται και διατηρούνται έως και σήμερα. Συγκεκριμένα, οι εκκλησίες του Βαρουσίου είναι δέκα, εκ των οποίων οι επτά βρίσκονται εντός του οικισμού και οι υπόλοιπες τρεις στα όρια

του. Χρονολογούνται περί το 1600 μ.Χ., ενώ οι περισσότερες ανοικοδομήθηκαν κατά τον 19^ο αιώνα. (Ηλιάδη, 2015)

Πιο ειδικά, οι παλαιότερες εκκλησίες βρίσκονται εντός του οικισμού, είναι μικρές σε μέγεθος και λιτές όσον αφορά την εμφάνιση και τα ιδιαίτερα γνωρίσματα τους. Από το 19^ο αιώνα και έπειτα, με την άνθιση του εμπορίου και της βιοτεχνίας οι κάτοικοι του Βαρουσίου είχαν πλέον τους οικονομικούς πόρους να αναδείξουν τους ναούς τους και να τους επεκτείνουν σε μέγεθος. Οι μικρές εκκλησίες ανοικοδομήθηκαν με βάση τα πρότυπα της μεγάλης τρίκλιτης βασιλικής. (Ηλιάδη, 2015)

Σήμερα, οι εκκλησίες του Βαρουσίου είναι: των Αγίων Αναργύρων, του Αγίου Δημητρίου (προ του 1588), του Αγίου Ιωάννου του Ελεήμονος και Αγίου Παντελεήμονος, του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, της Αγίας Μαρίας (1766), της Αγίας Παρασκευής (1843), της Παναγίας Φανερωμένης ή του Γενεσίου της Θεοτόκου (1849 – 1853), της Αγίας Επισκέψεως (1863-1877), του Αγίου Στεφάνου και του Αγίου Νικολάου. (Δήμος Τρικκαίων)

Το Βαρούσι, ως περιοχή με μεγάλη ιστορική και πολιτιστική αξία, διαθέτει το δικό του ομώνυμο πολιτιστικό σύλλογο. Ο Πολιτιστικός Σύλλογος «Το Βαρούσι», ιδρύθηκε το 1983 και αριθμεί 120 μέλη. Σκοποί του συλλόγου είναι η διάσωση, διατήρηση, αναβίωση και ανάδειξη της περιοχής, αλλά και η προβολή της συνοικίας μέσω πολιτιστικών δράσεων. Επίσης, ο σύλλογος έχει εκδώσει το βιβλίο «Η συνοικία το Βαρούσι από τον 17^ο αιώνα μέχρι σήμερα», αλλά και ημερολόγια που αναφέρονται ιστορικά στοιχεία και φωτογραφίες της συνοικίας. Ενώ, τα μέλη του έχουν οργανώσει αλλά και λάβει μέρος σε συνέδρια, διαλέξεις, ημερίδες και εκθέσεις σχετικά με τα λαογραφικά στοιχεία του Βαρουσίου. (Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας) Επίσης, η Φιλαρμονική Ορχήστρα του Δήμου Τρικκαίων στεγάζεται στο μνημείο Δωροθέα Σχολή, που το 1991 χαρακτηρίστηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο. (Δήμος Τρικκαίων)

Συνολικά στο Δήμο Τρικκαίων λειτουργούν 41 Δημοτικά Σχολεία, εκ των οποίων μόνο ένα, το 4^ο Δημοτικό Σχολείο, λειτουργεί στην περιοχή του Βαρουσίου και συγκεκριμένα πίσω από την εκκλησία της Αγίας Επισκέψεως. Σύμφωνα με το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, το 4^ο Δημ. Σχολείο Τρικκαίων κτίστηκε πρώτη φορά το 1874 και χρησιμοποιήθηκε για να στεγάσει το Γυμνάσιο, το Ελληνικό Σχολείο,

το Δημοτικό Σχολείο Αρρένων και το Δημοτικό Σχολείο Θηλέων. Έπειτα, από το 1929, χρησιμοποιήθηκε ως μεικτό Δημοτικό Σχολείο Τρικάλων. Ενώ, το 1934 και το 1945 πραγματοποιήθηκαν επισκευές του κτηρίου. (Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, 2012) Επίσης, στην περιοχή λειτουργεί και το 1^ο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Τρικάλων καθώς και Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Όσον αφορά τους αστικούς χώρους πρασίνου της περιοχής, δεν υφίστανται μεμονωμένα πάρκα ή πλατείες. Αλλά, οι κοινόχρηστοι χώροι του Βαρουσίου, βρίσκονται εντός ή γύρω από τις αυλές των εκκλησιών της συνοικίας, των προαύλιων χώρων του 4^{ου} Δημοτικού Σχολείου και των λοιπών δημόσιων ιστορικών κτηρίων. Τέλος, στην περιοχή λειτουργεί το μαιευτήριο Τρικάλων.

3.4 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η πόλη των Τρικάλων, έχει αναπτυχθεί στο βορειοδυτικό τμήμα της θεσσαλικής πεδιάδας και σε υψόμετρο 115 m. Όμως, το Βαρούσι, βρίσκεται στο βορειοδυτικό ορεινό τμήμα της πόλης και πιο συγκεκριμένα εκτείνεται από το λόφο του Φρουρίου έως τον πευκόφυτο λόφο του Προφήτη Ηλία. (Κατσαρός, 2015)

Ο λόγος που οι πρώτοι κάτοικοι του Βαρουσίου διάλεξαν αυτήν την περιοχή για να αναπτύξουν τη δική τους συνοικία δεν ήταν μόνο για να προστατευθούν από τα εχθρικά στρατεύματα των Τούρκων. Αλλά, η γεωγραφική θέση του Βαρουσίου επιλέχτηκε και για το προσήλιο καθώς και για την προστασία που προσφέρει ο λόφος του Φρουρίου από τους έντονους ανέμους κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός, πως οι κάτοικοι προκειμένου να εκμεταλλευτούν αυτούς τους παράγοντες έχτιζαν τα σπίτια τους στην αριστερή όχθη κατά το ρου του ποταμού Ληθαίου. (Μπακοβασίλης, 2018)

Από την αρχή δημιουργίας και ανάπτυξης του Βαρουσίου, οι κάτοικοι του μεριμνούσαν περισσότερο για την προστασία των ιδίων και την ασφάλεια της περιοχής από εχθρικά στρατεύματα και λιγότερο για την ανάδειξη των φυσικών στοιχείων της περιοχής. Για το λόγο αυτό, στο Βαρούσι δε θα συναντήσει κανείς πάρκα και «πράσινες γωνιές». Η υφιστάμενη χλωρίδα της περιοχής περιορίζεται στις αυλές και τους κήπους

των σπιτιών καθώς και στα αυτοφυή φυτά που αναβλύζουν στα γραφικά σοκάκια λόγω περιβαλλοντικών παραγόντων.

Το Βαρούσι δε φημίζεται ούτε για την πανίδα του. Δεν υφίστανται χαρακτηριστικά είδη ζώων στην περιοχή. Τα μόνα είδη που θα συναντήσει κανείς περπατώντας στα στενά δρομάκια του Βαρουσίου είναι οικόσιτα και αδέσποτα μικρά ζώα και ζώα συντροφιάς.

Όσον αφορά τις κλιματολογικές και μετεωρολογικές συνθήκες της συνοικίας, αυτές συμβαδίζουν με τις αντίστοιχες συνθήκες των Τρικάλων. Πιο συγκεκριμένα, το κλίμα του Βαρουσίου είναι πεδινό ηπειρωτικό με μεγάλο εύρος θερμοκρασιών. Δηλαδή, υψηλές θερμοκρασίες το καλοκαίρι και πολύ χαμηλές το χειμώνα. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι βροχοπτώσεις είναι άνισα κατανεμημένες με μέσο ύψος. Ενώ οι άνεμοι είναι έντονοι, κυρίως, δυτικοί – βορειοδυτικοί με μικρή διάρκεια, αλλά το καλοκαίρι είναι νότιοι. Το ποσοστό υγρασίας των Τρικάλων είναι σχετικά υψηλό (64% - 70%) αλλά οι χιονοπτώσεις ελάχιστες εντός της πόλης. (Κατσαρός, 2015)

3.5 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΒΑΡΟΥΣΙΟΥ

Η πολιτιστική και ιστορική αξία του Βαρουσίου αποτυπώνεται στα κτήρια της περιοχής. Το Βαρούσι δε γνωρίζει σήμερα την άνθηση και την ακμή του 19^{ου} αιώνα. Τα ερειπωμένα κτήρια της περιοχής που κάποτε ήταν αρχοντόσπιτα εύπορων οικογενειών επιβεβαιώνουν αυτήν την άποψη.

Τα περισσότερα κτήρια τα Βαρουσίου χρονολογούνται πριν από το 1900, μερικά κατά τη χρονική περίοδο 1900 – 1945, ενώ πολύ λιγότερα είναι μεταγενέστερης εποχής. Τα κτήρια αυτά μπορεί να είναι κατοικίες, εκκλησίες ή άλλοι κοινόχρηστοι χώροι (π.χ. σχολείο). Αν και η συνοικία θεωρείται διατηρητέα, δεν ισχύει το ίδιο για όλα τα κτήρια. Στην ουσία, η πλειοψηφία του κτηριακού δυναμικού του Βαρουσίου δεν είναι διατηρητέα. Παρ' όλα αυτά, αρκετά οικοδομήματα έχουν υψηλή αισθητική αξία και έχουν, επίσης, συντηρηθεί αρκετά καλά ώστε το πέρασμα του χρόνου να μη φέρει πάνω τους πολλές επιφανείς αλλοιώσεις.

Ο Ζαφόλιας (2007), καταγράφοντας 63 κτήρια του Βαρουσίου, ανέδειξε πως τα 31 από αυτά είχαν κατασκευαστεί πριν από το 1900, τα 28 μεταξύ 1900 – 1945 ενώ μόλις 3 κατασκευάστηκαν μετά το 1945. Επίσης, 39 από τα 63 κτήρια σημειώθηκαν ως μη διατηρητέα. Η καταγραφή του κτηριακού αποθέματος του Βαρουσίου όπως πραγματοποιήθηκε από το Ζαφόλια (2007), παρουσιάζεται στο Παράρτημα.

3.6 ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ

Η παλιά πόλη των Τρικάλων, στο σύνολο της, απαρτίζεται από ενδιαφέροντα κτήρια που το καθένα, ξεχωριστά, έχει τη δική του ιστορία. Στην ενότητα αυτή, παρουσιάζονται τα πιο ενδιαφέροντα αρχοντικά σπίτια, εκκλησίες αλλά και δημόσιοι χώροι του Βαρουσίου.

3.6.1 ΦΡΟΥΡΙΟ (ΚΑΣΤΡΟ) ΤΩΝ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Ένα από τα πιο σημαντικά κτήρια των Τρικάλων αποτελεί το Φρούριο ή Κάστρο, γύρω από το οποίο αναπτύχθηκε το Βαρούσι. Είναι κτισμένο σε στρατηγικής σημασίας θέση, στη βορειοανατολική πλευρά της πόλης. Με βάση τον Προκόπιο ανεγέρθηκε πάνω στα ερείπια της ακρόπολης της αρχαίας πόλης Τρίκη, τον 6^ο αιώνα από τον Ιουστινιανό Α'. Ενώ, κατά την Υστεροβυζαντινή Περίοδο (1261 – 1453) στο Κάστρο πραγματοποιήθηκαν αρκετές επισκευές έως το 1453 όπου κάποια τμήματά του καταστράφηκαν από τους Οθωμανούς. Οι οποίοι, εν τέλει, αναγκάστηκαν να επισκευάσουν, να επεκτείνουν και να συντηρήσουν το Φρούριο, αφού τα Τρίκαλα αποτελούσαν πόλη στρατηγικής σημασίας και πρωτεύουσα της Θεσσαλίας κατά την Οθωμανική Περίοδο. Επισκευές πραγματοποιήθηκαν και το 19^ο αιώνα κατά την περίοδο των θεσσαλικών επαναστάσεων. (Μαντζανά, 2016)

Ο βυζαντινός χαρακτήρας του Φρουρίου επιβεβαιώνεται και από τον τρόπο κατασκευής του αλλά και από τη γεωγραφική του θέση. Πιο αναλυτικά, είναι επίμηκες, εκτείνεται από το νοτιοδυτικό τμήμα της πόλης έως το βόρειο και ενισχύεται κατά

διαστήματα με τετράπλευρους πύργους. Το εσωτερικό του απαρτίζεται από τρία τμήματα: το κάτω φρούριο, το μεσαίο φρούριο και το μικρό εσωτερικό φρούριο (ic kale). (Μαντζανά, 2016)

Ακόμη ένα χαρακτηριστικό του Φρουρίου είναι το περίφημο Ρολόι πάνω σε πύργο που βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του Κάστρου. Τοποθετήθηκε επί Τουρκοκρατίας το 17^ο αιώνα μαζί με καμπάνα η οποία ζύγιζε 650 κιλά. Στη θέση του παλιού ρολογιού, το 1936 τοποθετήθηκε από το δήμαρχο των Τρικάλων ένα άλλο το οποίο είχε ύψος 33 μέτρα. Το δεύτερο ρολόι βομβαρδίστηκε από γερμανικά αεροπλάνα το 1941. Σήμερα, μπορεί κανείς να θαυμάσει το Ρολόι από κάθε σημείο των Τρικάλων και ιδιαίτερα από τη συνοικία του Βαρουσίου. (Μαντζανά, 2016)

Εικόνα 3.2: Το Φρούριο των Τρικάλων και το Ρολόι

3.6.2 ΑΣΚΛΗΠΕΙΟ ΤΡΙΚΚΗΣ

Το Ασκληπιείο της Τρίκκης είναι ένα από τα αρχαιότερα Ασκληπιεία που έχουν βρεθεί και αποτελούσε ένα βασικό χαρακτηριστικό της αρχαίας πόλης αλλά και της σύγχρονης πόλης των Τρικάλων. Ο γεωγράφος του 1^{ου} αιώνα π.Χ., Στράβωνας το χαρακτήριζε ως «αρχαιότατον και επιφανέστατον». Αρχαιολογικές ανασκαφές ήδη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και ιδιαίτερα κατά την περίοδο 1902 – 1992, έφεραν στο φως

ένα μέρος της αρχαίας Τρίκκης. Οι ανασκαφές έδειξαν ότι ο χώρος του Ασκληπιείου βρίσκεται στην ανατολική πλευρά από τη Μητρόπολη των Τρικάλων, τον Άγιο Νικόλαο. Πιο συγκεκριμένα, στο χώρο έχουν αποκαλυφθεί ένα στωικό κτήριο, ένα με ψηφιδωτά δάπεδα, ένα λουτρό και ένας μικρός βυζαντινός ναός. (ΛΔ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, 2016)

Το στωικό κτήριο ανήκει στην υστεροελληνιστική περίοδο, κατασκευάστηκε περίπου το 50 π.Χ. και σταμάτησε να χρησιμοποιείται στο τέλος του 3^{ου} αιώνα μ.Χ., ενώ πιθανολογείται ότι αποτελούσε το γυμνάσιο της αρχαίας πόλης. Βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα του Ασκληπιείου και οι ανασκαφές έχουν αποκαλύψει τμήματα της νότιας και δυτικής πλευράς του κτηρίου. Το κτήριο με τα ψηφιδωτά δάπεδα αποκαλύφθηκε στη νοτιοδυτική πλευρά του στωικού κτηρίου και η περίοδος χρήσης του είναι η ίδια με του στωικού. Το συγκρότημα ρωμαϊκού λουτρού κατασκευάστηκε στα τέλη του 3^{ου} αιώνα μ.Χ. πάνω στη νότια πλευρά του αιθρίου του στωικού κτηρίου, ενώ επισκευάστηκε περίπου έναν αιώνα μετά. Τέλος, ο μικρός βυζαντινός ναός βρίσκεται στο νοτιοδυτικό μέρος του Ασκληπιείου ο οποίος πιθανολογείται ότι κατασκευάστηκε μεταξύ 12^{ου} και 13^{ου} αιώνα μ.Χ. (ΛΔ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, 2016)

Εικόνα 3.3: Το Ασκληπιείο Τρίκκης

3.6.3 ΔΩΡΟΘΕΑ ΣΧΟΛΗ

Η Δωροθέα Σχολή, κατασκευάστηκε το 1875 έπειτα από δωρεά του ευεργέτη Δωρόθεου Σχολάριου, ενώ αρχικά λειτουργούσε ως ιερατική σχολή, από το 1897 και έπειτα αποτέλεσε σχολείο. Στην ουσία, αποτελεί το πιο παλιό δημοτικό σχολείο της πόλης των Τρικάλων. (Δήμος Τρικκαίων)

Η κάτοψη της Σχολής είναι σχήματος «Π» και διαθέτει δύο ορόφους με συνολικά πέντε αίθουσες στον πρώτο όροφο και βοηθητικούς χώρους στο ημιυπόγειο. Χαρακτηριστικά του κτηρίου είναι η υπερβλητική είσοδος και τα ορθογώνια παράθυρα με σιδεριές και λίθινες κορνίζες. (Δήμος Τρικκαίων)

Εικόνα 3.4: Δωροθέα Σχολή

3.6.1 ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ ΒΑΡΟΥΣΙΟΥ

Τα αρχοντικά σπίτια του Βαρουσίου συνθέτουν την ιστορία και την εικόνα του τόπου. Στην ενότητα αυτή, περιγράφονται κάποια από τα σπίτια της παλιάς πόλης των Τρικάλων, ενώ παρατίθενται και σχετικές εικόνες.

3.6.1.1 ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΔΙΚΟΥ

Το αρχοντικό Δίκου αποτελεί σημείο αναφοράς του Βαρουσίου. Διαθέτει είσοδο από την αυλή, ενώ εκτός από κατοικία αποτελεί και χώρο εργασίας. Οι κάτοικοι του ήταν δερματέμποροι από τη Σιάτιστα Κοζάνης. Το αρχοντικό Δίκου κατασκευάστηκε από τη συνένωση τριών τούρκικων σπιτιών, εκ των οποίων τα δύο κατεδαφίστηκαν προκειμένου να δημιουργηθεί ένα μεγάλο χαγιάτι, σχήματος Γ που λειτουργούσε ως χώρος εργασίας των κατοίκων του σπιτιού. Το ισόγειο του σπιτιού χρησιμοποιείται ως αποθήκη ενώ διαθέτει ένα δωμάτιο, μία κουζίνα και δύο σκάλες εκ των οποίων η μία οδηγεί στο κεντρικό χώρο του πρώτου ορόφου και η άλλη στο χαγιάτι. (Ζαφόλιας, 2007)

Εικόνα 3.5: Αρχοντικό Δίκου στο Βαρούσι (Πηγή: Τσιγγάρας, 2016)

3.6.1.2 ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΒΛΙΤΣΑΚΗ

Το αρχοντικό Βλιτσάκη διαθέτει είσοδο απευθείας από το δρόμο, ενώ είναι διώροφο με μεσοπάτωμα. Το πάτωμα του ισόγειου είναι πλακόστρωτο και ο χώρος απαρτίζεται από τρία δωμάτια τα οποία χρησιμοποιούνταν ως κατοικία, πλυσταριό, αποθήκη και τρεις βοηθητικούς χώρους, οι οποίοι βρίσκονται στο ισόγειο και στο μεσοπάτωμα. Ο όροφος του σπιτιού διαθέτει στο κέντρο ένα ευρύχωρο δωμάτιο περιμετρικά του οποίου βρίσκονται τα κύρια δωμάτια του σπιτιού, έξι στο σύνολο καθώς και τρία ακόμη μικρότερα δωμάτια. Ιδιαίτερο γνώρισμα του αρχοντικού αυτού αποτελούν τα σαχνισιά του και πιο συγκεκριμένα οι τρεις διαφορετικοί τρόποι που χρησιμοποιήθηκαν για την υποσύλωση τους. (Ζαφόλιας, 2007)

Εικόνα 3.6: Αρχοντικό Βλιτσάκη στο Βαρούσι

3.6.1.3 ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΣΙΜΗ

Το αρχοντικό Σιμή χτίστηκε περί το 1830 και αποτελεί ένα από τα πιο διατηρημένα κτήρια της παλιάς πόλης των Τρικάλων. Διαθέτει δύο εισόδους, από την αυλή και από το δρόμο. Στο πλακόστρωτο ισόγειο βρίσκονται οι πόρτες αλλά και τα εσωτερικά παράθυρα των αποθηκών. Η σύνδεση μεταξύ ισόγειου και ορόφου

πραγματοποιείται με πέτρινη σκάλα και στη συνέχεια με ξύλινη. Στον όροφο βρίσκεται ο κύριος χώρος του σπιτιού και τα έξι δωμάτια, εκ των οποίων τα δύο είναι τα κύρια δωμάτια, άλλα δύο είναι κοιτώνες και τα υπόλοιπα αποτελούν την τραπεζαρία, τη σάλα και την κουζίνα του αρχοντικού. (Τσαπάλα – Βαρδούλη, 1995 όπως αναφέρεται στο Ζαφόλιας, 2007; Βαγγελάκος, 2008)

Εικόνα 3.7: Αρχοντικό Σιμή στο Βαρούσι

3.6.2 ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΒΑΡΟΥΣΙΟΥ

Σε προηγούμενη ενότητα, αναφέρθηκαν συνοπτικά οι εκκλησίες του Βαρουσίου που σώζονται έως σήμερα. Στην παρούσα ενότητα, αναλύονται τα μορφολογικά χαρακτηριστικά και στοιχεία των ναών.

3.6.2.1 ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ

Βρίσκεται στη νοτιοανατολική πλευρά του Βαρουσίου και πιθανολογείται ότι κάτω από τον ναό υφίσταται μέρος του Ασκληπιείου Τρίκκης. Πρόκειται για τρίκλιτη ξυλόστεγη βασιλική. Η χρονολογία κατασκευής της εκκλησίας των Αγίων Αναργύρων παραμένει άγνωστη, ωστόσο ανακαινίστηκε και τοιχογραφήθηκε το κυρίως τμήμα της το 1575, ενώ οι τοιχογραφίες του νάρθηκα χρονολογούνται περί το 1627.

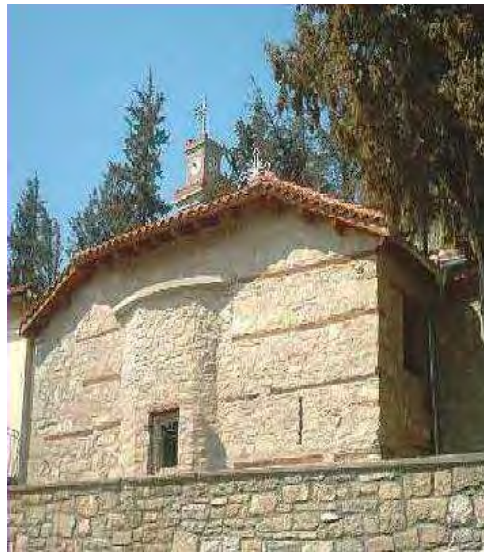
Πιθανολογείται ακόμη, ότι στη θέση του σημερινού ναού προϋπήρχε άλλος ο οποίος καταστράφηκε. Επιπλέον, η εκκλησία διαθέτει δύο παρεκκλήσια, του Αγίου Ευθυμίου και του Αγίου Σπυρίδωνος. (Δήμος Τρικκαίων, 2016; Ηλιάδη, 2015; Ζαφόλιας, 2007)

Εικόνα 3.8: Ναός των Αγίων Αναργύρων στο Βαρούσι

3.6.2.2 ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ο ναός του Αγίου Δημητρίου είναι βασισμένος στα πρότυπα της τρίκλιτης βασιλικής. Αρχικά αποτελούσε μία μικρή εκκλησία, ενώ αργότερα επεκτάθηκε. Κατασκευάστηκε πριν το 1588 αλλά οι τοιχογραφίες του ναού χρονολογούνται στα τέλη του 16^{ου} με αρχές 17^{ου} αιώνα, ενώ και το τέμπλο του ναού ανακαινίστηκε το 1839. Εκκλησιαστικά αντικείμενα του και τρίπτυχο προσκυνητάρι του ναού του Αγίου Δημητρίου σώζονται έως και σήμερα. (Δήμος Τρικκαίων, 2016; Ηλιάδη, 2015; Ζαφόλιας, 2007)

Εικόνα 3.9: Ναός του Αγίου Δημητρίου στο Βαρούσι

3.6.2.3 ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

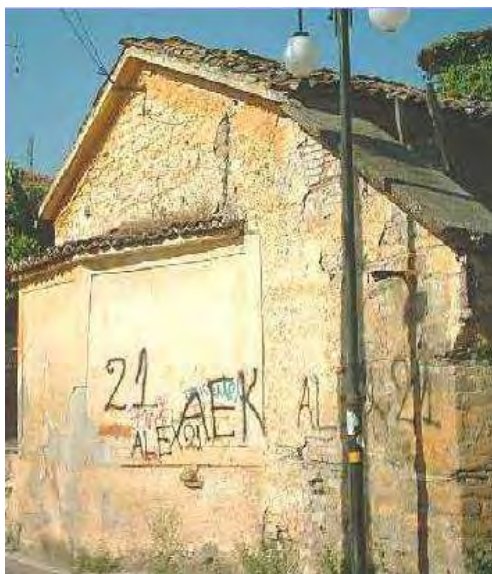
Η μικρή εκκλησία του Αγίου Ιωάννη Ελεήμονα και Αγίου Παντελεήμονα, είναι μονόκλιτη καμαροσκέπαστη. Ο ναός χρονολογείται στα μέσα του 14^{ου} αιώνα, ενώ οι τοιχογραφίες αργότερα κατά το 18^ο αιώνα. Κατ' άλλους, πάλι, η εκκλησία χρονολογείται στα τέλη του 16^{ου} με αρχές 17^{ου} αιώνα. (Δήμος Τρικκαίων, 2016; Ηλιάδη, 2015; Ζαφόλιας, 2007)

Εικόνα 3.10: Ναός Αγίου Ιωάννη Ελεήμονα και Αγίου Παντελεήμονα στο Βαρούσι

3.6.2.4 ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

Όπως και η προηγούμενη εκκλησία, έτσι και ο ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου είναι μονόκλιτος καμαροσκέπαστος. Συγκεκριμένα, η εκκλησία βρίσκεται δυτικά της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου και αποτελεί παρεκκλήσι του. Κατασκευάστηκε και αγιογραφήθηκε το 1674, ενώ το 1853 κοσμήθηκε το παραπέτασμα της Ωραίας Πύλης. Ο ναός διαθέτει ξυλόγλυπτο επιχρυσωμένο τέμπλο και εικόνες που χρονολογούνται κατά τον 17^ο αιώνα. Τόσο το τέμπλο όσο και οι εικόνες σώζονται έως σήμερα. (Δήμος Τρικκαίων, 2016; Ηλιάδη, 2015; Ζαφόλιας, 2007)

Εικόνα 3.11: Ναός Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στο Βαρούσι

3.6.2.5 ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΝΑΣ

Η εκκλησία της Αγίας Μαρίνας είναι στα πρότυπα της μονόκλιτης ξυλόστεγης τοιχογραφημένης βασιλικής. Κατασκευάστηκε το 1766, ενώ στη θέση της σημερινής εκκλησίας προϋπήρχε άλλος ναός. Αργότερα, το 1924, η εκκλησία ανακαινίσθηκε και έως σήμερα σώζονται παλιές εικόνες. (Δήμος Τρικκαίων, 2016; Ηλιάδη, 2015; Ζαφόλιας, 2007)

Εικόνα 3.12: Εκκλησία Αγίας Μαρίας

3.6.2.6 ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

Η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής είναι τρίκλιτη, ξυλόστεγη, καμαροσκέπαστη βασιλική και είναι χτισμένη στη θέση παλιότερου ναού. Κατασκευάστηκε το 1843 αλλά το τέμπλο της δύο έτη αργότερα, το 1845, ενώ οι αγιογραφίες χρονολογούνται το 1891 και το 1932 επήλθαν αλλαγές στο κτήριο. Η εκκλησία διαθέτει ξυλόγλυπτο τέμπλο, άμβωνα και θρόνο. Επίσης, σώχονται μέχρι σήμερα και φυλάγονται στο χώρο της εκκλησία κειμήλια (εικόνες, προσκυνητάρι, λειψανοθήκη, έντυπα βιβλία) τα οποία χρονολογούνται μεταξύ 16^{ου} και 19^{ου} αιώνα. (Δήμος Τρικκαίων, 2016; Ηλιάδη, 2015; Ζαφόλιας, 2007)

Εικόνα 3.13: Ναός Αγίας Παρασκευής στο Βαρούσι

3.6.2.7 ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ

Ο ναός της Παναγίας Φανερωμένης (ή αλλιώς του Γενεσίου της Θεοτόκου) βρίσκεται νότια του Κάστρου των Τρικάλων εντός των ορίων της παλιάς πόλης. Είναι επίσης τρίκλιτη βασιλική και η ανοικοδόμηση του ναού χρονολογείται από το 1849 έως το 1853. Το τέμπλο της εκκλησίας είναι ξυλόγλυπτο, επιχρυσωμένο και χρονολογείται περί το 1887. Στο χώρο του ναού βρίσκεται και το παρεκκλήσι του Αγίου Φανούριου. Τέλος, η εκκλησία διαθέτει παλιές εικόνες και στο χώρο του ναού φυλάσσονται ιερά σκεύη και ευαγγέλια. (Δήμος Τρικκαίων, 2016; Ηλιάδη, 2015; Ζαφόλιας, 2007)

Εικόνα 3.14: Ναός Παναγίας Φανερωμένης στο Βαρούσι

3.6.2.8 ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ

Η εκκλησία της Αγίας Επίσκεψης αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη των Τρικάλων και για πολλά χρόνια ήταν η μητρόπολη της πόλης. Είναι και αυτή τρίκλιτη βασιλική, βρίσκεται στο νοτιοανατολικό μέρος του Φρουρίου των Τρικάλων και κατασκευάστηκε κατά την περίοδο 1863 – 1877. Το 1543 στη σημερινή θέση της εκκλησίας, προϋπήρχε μία παλαιότερη στην οποία λειτουργούσε σχολείο. Τέλος, εντός του χώρου της εκκλησίας βρίσκεται το παρεκκλήσι του Αγίου Στυλιανού. (Δήμος Τρικκαίων, 2016; Ηλιάδη, 2015; Ζαφόλιας, 2007)

Εικόνα 3.15: Ναός Αγίας Επισκέψεως στο Βαρούσι

3.6.2.9 ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Ο ναός του Αγίου Στεφάνου είναι, επίσης, βασισμένος στα πρότυπα της τρίκλιτης βασιλικής και ανεγέρθηκε το 1896. Στη θέση του σημερινού ναού, προϋπήρχε παλιότερος ομώνυμος ο οποίος το 1882 κάηκε ολοσχερώς, εκτός από μερικές εικόνες που χρονολογούνται κατά το 13^ο αιώνα. Αναλυτικότερα, η εκκλησία του Αγίου Στεφάνου αρχικά κατασκευάστηκε το 14^ο αιώνα από τον ελληνοσέρβικης καταγωγής ηγεμόνα Συμεών Ούρεση Παλαιολόγο. Αρχικά, στο χώρο του ναού πραγματοποιούνταν και χειροτονίες επισκόπων οι οποίοι υπάγονταν στον μητροπολίτη Λαρίσης. Τέλος, στην εκκλησία του Αγίου Στεφάνου φυλάσσονται σήμερα σημαντικά κειμήλια. (Ζαφόλιας, 2007)

Εικόνα 3.16: Ναός Αγίου Στεφάνου στο Βαρούσι

3.6.2.10 ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ο ναός του Αγίου Νικολάου είναι ο μεγαλύτερος της πόλης των Τρικάλων, βρίσκεται στο νότιο τμήμα του Βαρουσίου και από το 1967 έως σήμερα αποτελεί τη Μητρόπολη των Τρικάλων. Η ανέγερση του ναού πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 1948, ενώ η πρώτη Θεία Λειτουργία έλαβε μέρος στο ναό την Κυριακή των Βαΐων του 1960. Στη σημερινή θέση του Αγίου Νικολάου, προϋπήρχε άλλη εκκλησία η οποία κατασκευάστηκε το 1870 και καταστράφηκε τον Απρίλιο του 1941 από γερμανική επίθεση. (Ηλιάδη, 2015)

Εικόνα 3.17: Ναός Αγίου Νικολάου στο Βαρούσι

3.7 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ

Η περιοχή του Βαρουσίου διαθέτει μία μακραίωνη ιστορία, στη διάρκεια της οποίας πολλές κοινωνικοοικονομικές αλλαγές συνέβησαν. Παρ' όλη την ιστορική και πολιτιστική της σημασία, η συνοικία δεν αναδεικνύεται στο μέγιστο βαθμό. Το γεγονός αυτό, ενδεχομένως, οφείλεται στους μειωμένους οικονομικούς πόρους που έχουν στη διάθεση τους οι αρμόδιοι φορείς, δημόσιοι ή/και ιδιωτικοί. Αλλά ακόμη και στην ενδεχόμενη αδιαφορία των φορέων και των κατοίκων της περιοχής του Βαρουσίου ως προς την ανάδειξη και προστασία της συνοικίας.

Οι προτάσεις προστασίας και ανάδειξης του Βαρουσίου που αναφέρονται παρακάτω δεν μπορούν να υλοποιηθούν χωρίς την ταυτόχρονη δράση και μέριμνα της πολιτείας και των κατοίκων της συνοικίας. Επιπλέον, η κάθε δράση πρέπει να αξιολογηθεί μέσα από μελέτες αρμόδιων φορέων προκειμένου να αναδειχθεί κατά πόσο συμφέρουσα είναι η υλοποίησή της.

3.7.1 ΚΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΣΕΙΣ

Οι δράσεις προστασίας και ανάδειξης δεν θα πρέπει να αλλοιώνουν και να υποβαθμίζουν την ιστορική και πολιτιστική σημασία της περιοχής. Αντιθέτως, θα στοχεύουν στο να προσδίδουν έμφαση στην ιστορικότητα του Βαρουσίου. Σε καμία περίπτωση, όμως, δεν προωθείται η χρήση κτηρίων ως βιομηχανικές ή άλλες μονάδες μεγάλης κλίμακας οι οποίες όχι μόνο δε συνάδουν με τον παραδοσιακό χαρακτήρα της περιοχής, αλλά υποβαθμίζουν και την ιστορική του αξία.

Με λίγα λόγια, προτείνονται οι εξής δράσεις:

- Διατήρηση των κατοικιών του ιστορικού κέντρου
- Μετατροπή των ισογείων των κτηρίων σε παραδοσιακά εμπορικά καταστήματα, φαρμακεία και ιατρεία
- Δημιουργία ξενώνων
- Δημιουργία χώρων εστίασης
- Δημιουργία πολιτιστικών συλλόγων
- Δημιουργία συνεταιρισμών παραγωγής βρώσιμων προϊόντων
- Δημιουργία μουσείου

Αναλυτικότερα, το κτηριακό απόθεμα της περιοχής αποτελεί τον πρώτο παράγοντα που θα πρέπει να αναδειχθεί στην περιοχή. Αναφέρθηκε προηγουμένως ότι το Βαρούσι στο σύνολο του είναι διατηρητέο, αλλά δεν ισχύει το ίδιο για κάθε κτήριο της συνοικίας μεμονωμένα. Η πρώτη δράση, λοιπόν, θα περιλαμβάνει την κήρυξη ως

διατηρητέων όλων των κτηρίων του Βαρουσίου, τα οποία δύνανται να είναι βιώσιμα, κατοικήσιμα και όχι ερείπια.

Αντίθετα, όσον αφορά τα ερείπια και εγκαταλελειμμένα κτήρια προτείνονται επεμβάσεις και αναπλάσεις βάσει των οποίων τα κτήρια αυτά θα καθίστανται βιώσιμα για κάθε χρήση. Παρ' όλα αυτά, οι επεμβάσεις δεν θα αποκλίνουν από την παραδοσιακή αρχιτεκτονική των κτηρίων. Δηλαδή, τα κτήρια αυτά, μετά το πέρας των επεμβάσεων και αναπλάσεων, θα παρουσιάζουν ομοιομορφία με τα υπόλοιπα παραδοσιακά κτήρια του ιστού του Βαρουσίου.

Επιπλέον, προτείνεται η δημιουργία μικρών εμπορικών καταστημάτων στα ισόγεια των κτηρίων. Τα καταστήματα θα εξυπηρετούν την τοπική κοινωνία του Βαρουσίου παρέχοντας στους κατοίκους βασικά καταναλωτικά αγαθά και λειτουργώντας ταυτόχρονα ως μικρό – αγορές. Σκοπός αυτής της δράσης, είναι να καταστεί η περιοχή όσο το δυνατόν περισσότερο αυτόνομη και να μη χρειάζεται οι κάτοικοι να μεταβαίνουν σε γειτονικές συνοικίες για την αγορά αναγκαίων καταναλωτικών ειδών. Στο ίδιο πλαίσιο, προτείνεται και η δημιουργία φαρμακείων και ιατρείων.

Ακόμη, η περιοχή στερείται τουριστικών καταλυμάτων. Πιο συγκεκριμένα, μικρής κλίμακας καταλύματα παραδοσιακού χαρακτήρα (ξενώνες) θα ευνοήσουν τον τουρισμό στο Βαρούσι. Οι επισκέπτες θα έχουν τη δυνατότητα να περιηγηθούν στα γραφικά σοκάκια της περιοχής αλλά και να διανυκτερεύσουν στους παραδοσιακούς ξενώνες. Τα καταλύματα θα στεγάζονται σε παραδοσιακά κτήρια του οικισμού, τα οποία μέσω επεμβάσεων κρίνονται κατάλληλα για να φιλοξενήσουν τέτοιου είδους δραστηριότητες.

Σε συνδυασμό με τους ξενώνες, οι χώροι εστίασης θα αυξήσουν επίσης την επισκεψιμότητα στο Βαρούσι. Τα εστιατόρια, οι καφετέριες και τα αναψυκτήρια θα στεγάζονται στο ισόγειο των κτηρίων και θα διατηρούν τον παραδοσιακό χαρακτήρα αυτών. Βέβαια, θα πρέπει να αναπτύσσονται ομοιόμορφα στην περιοχή ώστε να μην ευνοείται η συνάθροιση ατόμων σε ορισμένους χώρους της συνοικίας. Ακόμη, ο αριθμός των χώρων εστίασης, που θα αναπτυχθούν στην περιοχή, θα είναι περιορισμένος (2 – 4 εστιατόρια, καφετέριες και αναψυκτήρια), έτσι ώστε να μην

αλλοιώνεται ο παραδοσιακός χαρακτήρας του Βαρουσίου από δραστηριότητες της σύγχρονης ζωής.

Καταλυτικό ρόλο στην ανάπτυξη των χώρων εστίασης θα έχουν τα προϊόντα που προσφέρουν. Αναλυτικότερα, στο σημείο αυτό θα ευνοηθεί η ανάπτυξη τοπικών συλλόγων και συνεταιρισμών (π.χ. Συνεταιρισμός Γυναικών Βαρουσίου) οι οποίοι θα προσανατολίζονται στην παραγωγή βρώσιμων ειδών που θα αποτελούν χαρακτηριστικά προϊόντα της περιοχής. Δηλαδή, οι σύλλογοι θα παράγουν χειροποίητα εδέσματα, ποτά και σνακ τα οποία θα παρέχουν στα αναψυκτήρια και τις καφετέριες. Τα προϊόντα αυτά, θα αποτελούν μία αποτύπωση της παραδοσιακής διατροφής των παλιών κατοίκων του Βαρουσίου, κατά την εποχή της ακμής του.

Επιπλέον, η ίδρυση πολιτιστικών συλλόγων στην περιοχή θα αναδείξει περαιτέρω τις παραδοσιακές δραστηριότητες του Βαρουσίου. Οι πολιτιστικοί σύλλογοι, θα επικεντρώνονται στη διάδοση των καθημερινών δραστηριοτήτων της αρχοντογειτονιάς του Βαρουσίου. Τέτοιες δραστηριότητες μπορεί να είναι η εκμάθηση αργαλειού, η μεταποίηση δερμάτων κ.ά. Με τον τρόπο αυτό, οι σημερινοί κάτοικοι, όχι μόνο του Βαρουσίου, αλλά και της ευρύτερης περιοχής των Τρικάλων, θα έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν και να μάθουν παραδοσιακές τέχνες του τόπου. Ακόμη, προτείνεται η συμμετοχή των επισκεπτών του τόπου σε τέτοιου είδους μαθήματα παραδοσιακών τεχνών.

Στο μοτίβο της αναβίωσης της αρχοντογειτονιάς των Τρικάλων, προτείνεται και η δημιουργία μουσείου. Συγκεκριμένα, το μουσείο θα στεγάζεται σε κτήριο της περιοχής το οποίο δεν κατοικείται αλλά είναι βιώσιμο. Εναλλακτικά, ισόγειο σπιτιού μπορεί να φιλοξενεί μουσειακές εκθέσεις. Το θέμα του μουσείου θα αφορά τη ζωή των κατοίκων του Βαρουσίου κατά την Οθωμανική Αυτοκρατορία και έως το 1930, τότε δηλαδή που η συνοικία βρισκόταν στην ακμή της. Εάν είναι εφικτό, θα εκτίθενται παλιά αντικείμενα της συγκεκριμένης εποχής. Τα αντικείμενα αυτά μπορεί να αποτελούν οικογενειακά κειμήλια που έχουν περάσει από γενιά σε γενιά ή ακόμη και φωτογραφίες των παλιών κατοίκων του Βαρουσίου

Παρ' όλα αυτά, αξίζει να σημειωθεί ότι σκοπός των παραπάνω προτάσεων δεν είναι να καταστεί το Βαρούσι μία άκρως τουριστική περιοχή. Αλλά να παραμείνει οικιστική ζώνη η οποία θα προάγει τον εναλλακτικό τουρισμό. Ακόμη, θα δίνει τη

δυνατότητα στους επισκέπτες να μπορούν να διανυκτερεύσουν, να δοκιμάσουν παραδοσιακά προϊόντα του τόπου και να έρθουν σε επαφή με τις παραδοσιακές τέχνες που υφίστανται στο Βαρούσι κατά την περίοδο ακμής του.

Βασική προϋπόθεση για όλες τις χρήσεις κτηρίων του Βαρουσίου, πλην των κατοικιών, είναι να βρίσκονται ομοιόμορφα κατανεμημένα στην περιοχή προκειμένου να μην επηρεάζουν τον παραδοσιακό χαρακτήρα της περιοχής. Επιπλέον, προτείνεται μεν η ανάπτυξη τους, αλλά σε ελεγχόμενη κλίμακα ώστε να μη διαστρεβλώνονται τα παραδοσιακά γνωρίσματα της συνοικίας.

3.7.2 ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ ΧΩΡΟΙ

Όπως προαναφέρθηκε, οι κοινόχρηστοι χώροι του Βαρουσίου είναι ελάχιστοι, εντάσσονται κυρίως στους προαύλιους χώρους των εκκλησιών και δεν προσδίδουν ιδιαίτερα γνωρίσματα στην περιοχή. Στην ενότητα αυτήν, προτείνεται η αναδιαμόρφωση των ήδη υπαρχόντων δημόσιων χώρων ή η εκ νέου δημιουργία τους, όπου αυτό είναι εφικτό. Σκοπός είναι η προσθήκη φυσικών στοιχείων, όπως χώροι πρασίνου και στοιχεία νερού που θα αναδείξουν περαιτέρω την περιοχή.

Συνοπτικά οι προτάσεις σχετικά με την αξιοποίηση κοινόχρηστων χώρων είναι:

- Δενδροφύτευση ποωδών, καλλωπιστικών φυτών και δένδρων
- Δημιουργία πλατειών, πάρκων, παιδικής χαράς
- Τοποθέτηση σιντριβανιού, καθισμάτων και κάδων απορριμάτων
- Δημιουργία δημόσιου κήπου
- Δημιουργία χώρου στάθμευσης οχημάτων και τοποθέτηση κιγκλιδωμάτων για ποδήλατα
- Δημιουργία ειδικών ραμπών για άτομα με κινητικές αναπηρίες

Ειδικότερα, προτείνεται η ομοιόμορφη δενδροφύτευση ποωδών και καλλωπιστικών φυτών στους προαύλιους χώρους των εκκλησιών και του σχολείου. Πιο

αναλυτικά, τα φυτά θα βρίσκονται περιμετρικά του προαύλιου χώρου, ενώ στο μέσο του προτείνονται νησίδες πρασίνου με χλόη. Εναλλακτικά, προτείνεται η φύτευση καρποφόρων δέντρων αντί για πόες. Βέβαια, τα δένδρα θα έχουν αρκετή απόσταση μεταξύ τους ούτως ώστε να είναι εμφανές το κτήριο και ο εξωτερικός του χώρος από το δρόμο. Ακόμη, η διαμόρφωση των κοινόχρηστων χώρων θα περιλαμβάνει καθίσματα εξωτερικού τύπου (παγκάκια) καθώς και μικρούς κάδους απορριμμάτων.

Επίσης, τα ερειπωμένα κτήρια δύνανται με μία σειρά επεμβάσεων να μετατραπούν σε καλαίσθητες πλατείες και πάρκα. Τα πάρκα θα καλύπτονται στο μεγαλύτερο τους μέρος από χλόη, ενώ μικροί πλακόστρωτοι διάδρομοι θα επιτρέπουν τη διάβαση των κατοίκων εντός της πλατείας. Ακόμη, η χλωρίδα του πάρκου θα περιλαμβάνει, εκτός από χλόη, μερικά δέντρα και πόες καθώς και οριοθετημένους χώρους με λουλούδια. Τα φυτά θα είναι ομοιόμορφα κατανομημένα εντός της πλατείας, και όχι σε τυχαίες θέσεις.

Το στοιχείο του νερού θα δώσει μία άλλη διάσταση στα πάρκα. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται στο κέντρο του πάρκου η δημιουργία σιντριβανιού με τρεχούμενο νερό. Η περίμετρος του σιντριβανιού θα περιλαμβάνει καλλωπιστικά φυτά, μικρού μεγέθους, καθώς και λουλούδια. Παράλληλα με το σιντριβάνι, προτείνεται η δημιουργία μίας ή δύο βρυσών, ανάλογα με την έκταση του πάρκου. Πλακόστρωτο μονοπάτι θα οδηγεί σε τρεχούμενο πόσιμο νερό, ενώ περιμετρικά θα υπάρχουν πέτρινα καθίσματα και οριοθετημένοι χώροι χλόης.

Όσον αφορά άλλα ανθρωπογενή στοιχεία, τα πάρκα θα περιλαμβάνουν καθίσματα και αντίστοιχα τραπέζια εξωτερικού χώρου καθώς και μικρούς κάδους απορριμμάτων και κάδους ανακύκλωσης. Συγκεκριμένα, προτείνονται ξύλινα καθίσματα και τραπέζια. Τα τραπέζια, θα βρίσκονται εντός ξύλινης κατασκευής με οροφή. Με τον τρόπο αυτό, τόσο τα ξύλινα έπιπλα εξωτερικού χώρου όσο και οι επισκέπτες του πάρκου θα προστατεύονται από τον ήλιο αλλά και από βροχή.

Επιπλέον, οι εγκαταστάσεις παιδικής χαράς στο πάρκο θα δώσουν κίνητρο στα παιδιά της περιοχής να επισκεφτούν το πάρκο. Σκοπός είναι η δημιουργία ενός πάρκου όπου άτομα κάθε ηλικίας θα έχουν πρόσβαση, ενώ ταυτόχρονα θα τους δίνεται η δυνατότητα να περάσουν ποιοτικό χρόνο σε ένα όσο το δυνατόν περισσότερο φυσικό περιβάλλον.

Παράλληλα με τα πάρκα, μία ακόμη πρόταση που θα ενισχύσει το στοιχείο πρασίνου στην περιοχή είναι η δημιουργία δημόσιου κήπου. Οι κάτοικοι, θα έχουν τη δυνατότητα να καλλιεργούν και να καταναλώνουν τα δικά τους λαχανικά και οπωροκηπευτικά. Ο κήπος θα είναι δημόσιος και όλοι οι κάτοικοι του Βαρουσίου, που έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για αυτήν την δραστηριότητα, θα έχουν στη διάθεση τους ίση επιφάνεια καλλιεργήσιμης γης. Με τον τρόπο αυτόν, οι Βαρουσιώτες καθίστανται ολοένα και πιο αυτόνομοι. Δε θα χρειάζεται να αγοράζουν λαχανικά, αλλά πλέον θα τα καλλιεργούν οι ίδιοι.

Μία ακόμη σημαντική έλλειψη στο Βαρούσι είναι οι χώροι στάθμευσης. Οι άνθρωποι σταθμεύουν τα οχήματά τους, κυρίως, στα στενά βαρουσιώτικα σοκάκια με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα κατά τη μετακίνηση άλλων οχημάτων αλλά και να αλλοιώνεται ο καλαισθητός παραδοσιακός χαρακτήρας της περιοχής. Συνεπώς, προτείνεται η δημιουργία δημόσιων χώρων στάθμευσης οχημάτων (Ι.Χ. και δίκυκλα). Οι δημόσιοι χώροι στάθμευσης δεν θα καταλαμβάνουν μεγάλη έκταση στον ιστό του Βαρουσίου. Επιπλέον, εάν είναι εφικτό θα βρίσκονται στα άκρα της συνοικίας και όχι στο κέντρο της, ούτως ώστε να μην επιβαρύνεται ο παραδοσιακός χαρακτήρας του ιστορικού κέντρου με στοιχεία της σύγχρονης ζωής. Παράλληλα, προτείνεται η δημιουργία χώρων στάθμευσης οχημάτων για επισκέπτες. Οι χώροι αυτοί θα βρίσκονται στην είσοδο του Βαρουσίου από το Φρούριο των Τρικάλων. Έτσι, οι επισκέπτες θα έχουν τη δυνατότητα να περιηγηθούν στα γραφικά σοκάκια της συνοικίας έχοντας εξασφαλίσει θέση στάθμευσης για το όχημά τους.

Όσον αφορά τη στάθμευση των ποδηλάτων, προτείνεται η τοποθέτηση ειδικών κιγκλιδωμάτων όπου οι ποδηλάτες θα έχουν τη δυνατότητα να σταθμεύσουν το όχημά τους. Συγκεκριμένα, τα κιγκλιδώματα θα τοποθετηθούν σε οριοθετημένο χώρο στην περιφέρεια πλατειών, πάρκων και άλλων κοινόχρηστων χώρων. Ενώ, πλακόστρωτος διάδρομος θα συνδέει τον οριοθετημένο χώρο με το μέσο του πάρκου.

Παραμένοντας στην κατηγορία των οχημάτων, αξίζει να αναφερθεί πως οι πινακίδες σήμανσης του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (Κ.Ο.Κ.) δε συνάδουν με την ιστορικότητα της παλιάς πόλης των Τρικάλων. Σε καμία περίπτωση δεν υπαινίσσεται η ολική αφαίρεση τους. Αντιθέτως, προτείνεται τα σήματα του Κ.Ο.Κ. να βρίσκονται σε εμφανές σημείο και όχι πίσω από φυσικά ή τεχνητά εμπόδια (π.χ. δένδρα, μπαλκόνια σπιτιών), ούτως ώστε ο οδηγός να έχει άμεση οπτική επαφή μαζί τους. Επίσης,

προτείνεται η αντικατάσταση πινακίδων οι οποίες είναι κατεστραμμένες, εν μέρει ή ολόκληρες.

Τα βαρουσιώτικα σοκάκια μπορεί να ενδείκνυνται για περίπατο, αλλά σίγουρα η διάβαση τους δεν είναι εύκολη από άτομα με κινητικές αναπηρίες. Για το λόγο αυτό, κρίνεται απαραίτητη η δημιουργία ειδικών ραμπών σε όλους τους κοινόχρηστους χώρους. Η δράση αυτή, θα εξυπηρετήσει επίσης και γονείς που μεταφέρουν βρεφικά καρότσια. Ιδανική θα ήταν η προσθήκη ραμπών και στους δρόμους της περιοχής, όμως η παρέμβαση αυτή θα αλλοιώσει ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής συνοικίας, τα πλακόστρωτα σοκάκια της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

4.1 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

Η Ανάλυση SWOT (ακρωνύμιο των Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) αποτελεί τεχνική μάρκετινγκ. Συγκεκριμένα, η ανάλυση SWOT είναι ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο για την κατανόηση και τη λήψη αποφάσεων για κάθε είδους κατάσταση σε επιχειρήσεις, οργανισμούς, γεωγραφικές περιοχές κλπ. Χρησιμοποιείται για τον εντοπισμό ευνοϊκών / δυσμενών παραγόντων και εσωτερικού / εξωτερικού περιβάλλοντος που επηρεάζει την επιτυχία επίτευξης ενός στόχου. Με άλλα λόγια είναι ένα πλαίσιο για τον προσδιορισμό και την ανάλυση των εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων που μπορούν να επηρεάσουν τη βιωσιμότητα ενός έργου, ενός προϊόντος, ενός τόπου ή ενός ατόμου. Στην παρούσα περίπτωση, η ανάλυση SWOT υλοποιείται για την ανάδειξη δυνατοτήτων, αδυναμιών, προοπτικών και απειλών της περιοχής του Βαρουσίου.

Το εσωτερικό περιβάλλον αφορά τις δυνατότητες και αδυναμίες της περιοχής. Περιλαμβάνει γεωμορφολογικά, γεωγραφικά, πολιτιστικά, δημογραφικά στοιχεία, στοιχεία φυσικού περιβάλλοντος και κτηριακού αποθέματος της περιοχής κλπ. Ενώ το εξωτερικό περιβάλλον αφορά τις προοπτικές και απειλές. Πιο αναλυτικά:

- **Εσωτερικό περιβάλλον:**
  - i. **Δυνατότητες:** Στις δυνατότητες συγκαταλέγονται όλα τα χαρακτηριστικά της περιοχής βάσει των οποίων υπερτερεί έναντι άλλων συνοικιών. Τα χαρακτηριστικά πρέπει να αξιοποιηθούν προκειμένου να αναδειχθεί το Βαρούσι και για να μειωθούν ή ακόμη και να εξαλειφθούν οι απειλές.
  - ii. **Αδυναμίες:** Ως αδυναμίες νοούνται τα χαρακτηριστικά της περιοχής που χρήζουν βελτίωσης. Σε αντίθετη περίπτωση, δύνανται να εμφανιστούν απειλές.

- ο **Εξωτερικό περιβάλλον:**
  - i. **Προοπτικές:** Προοπτικές ή Ευκαιρίες είναι τα χαρακτηριστικά της περιοχής που πρέπει να αξιοποιηθούν προκειμένου να αναδειχθεί η συνοικία.
  - ii. **Απειλές:** Οι απειλές ελλοχεύουν κινδύνους, για την περιοχή, οι οποίοι πρέπει να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά. Σε αντίθετη περίπτωση, δεν θα μπορέσουν να εκπληρωθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί για την περιοχή.

Στον Πίνακα 4.1, παρουσιάζονται αναλυτικά όλα τα στοιχεία του εσωτερικού (δυνατότητες, αδυναμίες) και εξωτερικού (προοπτικές, απειλές) περιβάλλοντος της υπό μελέτης περιοχής.

Πίνακας 4.1: Ανάλυση SWOT για την περιοχή του Βαρουσίου

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
Σημασία: Η περιοχή παρουσιάζει έντονο ιστορικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον.	Δόμηση: Άναρχη δόμηση, το Βαρούσι δεν εντάσσεται σε σχέδιο πόλεως σε αντίθεση με την υπόλοιπη έκταση των Τρικάλων.
Κτηριακό απόθεμα: Το Βαρούσι διαθέτει αρκετά κτήρια τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στα πλαίσια ανάδειξης και προστασίας της περιοχής.	Κτηριακό απόθεμα: Υφίστανται αρκετά ερειπωμένα και εγκαταλελειμμένα κτήρια.
Πρόσβαση: Η πρόσβαση στην περιοχή είναι εύκολη, αφού αποτελεί τμήμα του αστικού ιστού Τρικάλων.	Οδικό δίκτυο: Αν και η πρόσβαση στο Βαρούσι είναι εύκολη, δεν ισχύει το ίδιο για τους στενούς δρόμους εντός της συνοικίας.
Γεωγραφικά στοιχεία: Το Βαρούσι κατέχει κεντρική θέση στην πόλη.	Κοινόχρηστοι χώροι και χώροι πρασίνου: Η περιοχή υστερεί όσον αφορά αυτά τα δύο χαρακτηριστικά.

	Διαχείριση πόρων: Δεν υφίσταται ορθή εκμετάλλευση οικονομικών πόρων από τους αρμόδιους φορείς.
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ/ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
Τουρισμός: Η ανάδειξη της περιοχής θα συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση της τουριστικής κίνησης.	Τουρισμός: Ο υπέρμετρος τουρισμός δύναται να επιφέρει αλλοιώσεις στον παραδοσιακό χαρακτήρα της περιοχής.
Αποκέντρωση: Η άφιξη νέων κατοίκων θα αναβαθμίσει την περιοχή.	Οικονομική κρίση: Η οικονομική κρίση αποτελεί περιοριστικό παράγοντα όσον αφορά την ανάδειξη του Βαρουσίου.
Στροφή στην παράδοση: Το Βαρούσι αποτελεί τόπο, όπου επισκέπτες και κάτοικοι εναρμονίζονται με τους θεσμούς της παράδοσης.	

4.1.1 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

Το Βαρούσι διακρίνεται για την ιστορικότητα του και τον παραδοσιακό του χαρακτήρα. Τόσο τα αρχοντικά, οι εκκλησίες και η Δωροθέα Σχολή της περιοχής όσο και τα σοκάκια της υπενθυμίζουν την πολιτιστική και οικονομική ακμή του Βαρουσίου κατά το 18^ο με 19^ο αιώνα. Χαρακτηριστική είναι, επίσης, και η αρχιτεκτονική των κτηρίων της περιοχής που σώζονται έως σήμερα. Όμως, υπάρχουν και αρκετά ερείπια και εγκαταλελειμμένα κτήρια στη συνοικία, τα οποία μέσω μιας σειράς κατάλληλων επεμβάσεων μπορούν να ενταχθούν στον ιστό του Βαρουσίου. Η αξιοποίηση των κτηρίων αυτών, θα συμβάλλει στην περεταίρω ανάδειξη της περιοχής.

Το Βαρούσι κατέχει κεντρική θέση στην πόλη. Πιο ειδικά, βρίσκεται στο βορειοδυτικό ορεινό τμήμα της πόλης των Τρικάλων, ενώ εκτείνεται από το λόφο του Φρουρίου έως το λόφο του Προφήτη Ηλία. Η κεντρική θέση της περιοχής έχει παίξει

καταλυτικό ρόλο στη διατήρηση ζωής του Βαρουσίου καθώς και στη σύνδεση του με τα υπόλοιπα τμήματα αστικού ιστού των Τρικάλων. Σε αυτό έχει συμβάλει επίσης και η εύκολη πρόσβαση προς την περιοχή.

4.1.2 ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

Όπως προαναφέρθηκε, το Βαρούσι έχει κηρυχθεί διατηρητέα περιοχή από το 1979. Το γεγονός αυτό, συνεπάγεται ότι δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί καμία επέμβαση στην άναρχη δόμηση της περιοχής. Επιπλέον, δεν εντάσσεται στο σχέδιο πόλεως σε αντίθεση με τα υπόλοιπα αστικά τμήματα των Τρικάλων. Αλλά και πριν το 1979, οι ανεγέρσεις κτηρίων πραγματοποιούνταν χωρίς καθορισμένους όρους δόμησης, γεγονός που συνέβαλλε επίσης στην άναρχη διαρρύθμιση της περιοχής.

Στο σύνολο τους, τα κτήρια του Βαρουσίου χρονολογούνται κατά το 18^ο με 20^ο αιώνα. Ως αποτέλεσμα, το κτηριακό απόθεμα της συνοικίας περιλαμβάνει παλιά κτήρια εκ των οποίων αρκετά είναι ερείπια και εγκαταλελειμμένα. Τα κτήρια αυτά, συμβάλλουν αρνητικά στην αισθητική της περιοχής. Ταυτόχρονα αποτελούν χώρους οι οποίοι καταλαμβάνουν εκτάσεις γης, χωρίς να αξιοποιούνται όπως τους αρμόζει.

Αν και, όπως προαναφέρθηκε, η πρόσβαση στο Βαρούσι είναι εύκολη δεν ισχύει το ίδιο και για τους δρόμους εντός της περιοχής. Συγκεκριμένα, στα στενά πλακόστρωτα βαρουσιώτικα σοκάκια δεν είναι εύκολο να περιηγηθεί κανείς οδικώς. Επί πρόσθετα, ορισμένα σημεία είναι προσπελάσιμα μόνο από πεζούς.

Η έλλειψη κοινόχρηστων χώρων και χώρων πρασίνου αποτελεί σημαντική αδυναμία του Βαρουσίου. Σε αντίθεση με την πόλη των Τρικάλων, η υπό μελέτη περιοχή υστερεί όσον αφορά το φυσικό στοιχείο πρασίνου. Επιπλέον, οι κοινόχρηστοι χώροι είναι ελάχιστοι, ενώ όσοι υπάρχουν, αποτελούν εντάσσονται στους προαύλιους χώρους των εκκλησιών και του σχολείου της περιοχής. Οι ελλείψεις αυτές, αποτελούν απόρροια της άναρχης δόμησης του Βαρουσίου.

Τέλος, η μη ορθή εκμετάλλευση οικονομικών πόρων από τους αρμόδιους φορείς αποτελεί ακόμη μία αδυναμία της περιοχής. Ως αποτέλεσμα, καθίσταται δύσκολη η διατήρηση και ανάδειξη του Βαρουσίου. Ενώ, ακόμη πιο δύσκολη

καθίσταται η υλοποίηση επεμβάσεων και αναπλάσεων στην περιοχή, ώστε να αξιοποιηθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

4.1.3 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η περιοχή προσφέρει μια πληθώρα ευκαιριών τόσο για τους κατοίκους όσο και για τους επισκέπτες. Ειδικότερα, ο παραδοσιακός και ιστορικός χαρακτήρας της περιοχής αποτελεί πόλο έλξης για τους επισκέπτες. Εάν η περιοχή εφαρμόσει προτάσεις αξιοποίησης τότε η επισκεψιμότητα θα αυξηθεί. Με τη σειρά του ο τουρισμός, επιφέρει έσοδα στο Δήμο Τρικκαίων. Τα έσοδα αυτά μπορούν να διατεθούν για την περαιτέρω ανάδειξη του Βαρουσίου.

Μία ακόμη ευκαιρία αποτελεί την προσέλκυση νέων κατοίκων στην περιοχή. Η εγκατάλειψη του σύγχρονου κέντρου ζωής και η μετεγκατάσταση στο ιστορικό κέντρο της πόλης, είναι κάτι που θα αναβαθμίσει τη ζωή των νέων κατοίκων. Με τον τρόπο αυτό, οι νέοι κάτοικοι στρέφονται προς τους θεσμούς της παράδοσης. Κατοικούν σε μία παραδοσιακή συνοικία με μακρά ιστορία και έντονη πολιτιστική αρχιτεκτονική. Επιπλέον, η μετεγκατάσταση των νέων κατοίκων θα αναβαθμίσει και την ποιότητα ζωής των παλιών, προσφέροντας τους τη δυνατότητα να αναπτύξουν νέες διαπροσωπικές σχέσεις.

4.1.4 ΑΠΕΙΛΕΣ

Μία βασική απειλή δύνανται να είναι η μη αναμενόμενη αύξηση του τουρισμού. Αναλυτικότερα, εάν ο τουρισμός δεν υφίσταται σε ελεγχόμενα πλαίσια μπορεί να επιφέρει αλλοιώσεις στον παραδοσιακό χαρακτήρα του Βαρουσίου, εισάγοντας στοιχεία από τη σύγχρονη ζωή. Για το λόγο αυτό, η ανάδειξη του Βαρουσίου δεν πρέπει να στοχεύει στη μαζική προσέλκυση τουριστών και επισκεπτών, αλλά στην ιστορικότητα και τον παραδοσιακό τρόπο ζωής της περιοχής.

Επιπλέον, η οικονομική κρίση των τελευταίων ετών έχει παίξει καταλυτικό ρόλο στη μη αξιοποίηση του Βαρουσίου. Συγκεκριμένα, οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι των αρμόδιων φορέων, αλλά και των ίδιων των κατοίκων δε συμβάλλουν στην ανάδειξη του ιστορικού κέντρου.

4.1.5 ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Με βάση όλα τα παραπάνω, προτείνεται η προστασία και ανάδειξη του Βαρουσίου με έμφαση στο κτηριακό απόθεμα της περιοχής καθώς και στους κοινόχρηστους χώρους. Για την υλοποίηση των προτάσεων απαιτείται αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ αρμόδιων φορέων και κατοίκων αλλά και ενδιαφέρον για την ανάδειξη και προστασία του τόπου και από τις δύο πλευρές.

Ειδικότερα προτείνονται:

- i. Ενίσχυση του παραδοσιακού χαρακτήρα της περιοχής
- ii. Αποκατάσταση, αναβάθμιση και αξιοποίηση των υφιστάμενων κτηρίων του Βαρουσίου.
- iii. Διατήρηση της περιοχής ως οικιστική ζώνη.
- iv. Ανάπτυξη νέων εμπορικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων που θα φιλοξενούνται στα κτήρια της περιοχής.
- v. Αποκατάσταση, αναβάθμιση και αξιοποίηση των υφιστάμενων κοινόχρηστων χώρων και
- vi. Δημιουργία νέων κοινόχρηστων χώρων με έμφαση στους χώρους πρασίνου και την προσθήκη στοιχείου νερού.

4.2 ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο αστικός ιστός αποτελεί τη φυσική μορφή των πόλεων. Συνδέεται με το φυσικό αστικό περιβάλλον, τις κοινωνικές, πολιτισμικές, οικολογικές και οικονομικές δομές της πόλης. Ο αστικός ιστός αποτελεί χώρο συνάθροισης και ανάπτυξης ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου και προσαρμόζεται στις εκάστοτε ανθρώπινες ανάγκες.

Από την άλλη πλευρά, το ιστορικό κέντρο μιας πόλης αποτελεί σήμα κατατεθέν της. Αντικατοπτρίζει τον πολιτισμό, την κουλτούρα, τις παραδόσεις, την ιστορία και τον τρόπο ζωής της πόλης. Έχει αναπτυχθεί και εξελιχθεί στην πάροδο του χρόνου μέσα από ιστορικά και πολιτιστικά γεγονότα. Για το λόγο αυτό δεν θα πρέπει να παραμελείται αλλά να αναδεικνύεται ως σημαντικό μέρος του αστικού ιστού.

Η ανάπλαση αποτελεί πρακτική η οποία στοχεύει στη διατήρηση και ανάδειξη του ιστορικού χαρακτήρα των πόλεων. Μέσω της ανάπλασης, αναδεικνύεται η αρχιτεκτονική και αισθητική αξία των κτηρίων. Ενώ, ακόμη και κτήρια που δεν ήταν λειτουργικά, καθίστανται πλέον λειτουργικά και βιώσιμα, τα οποία πλέον δύνανται να χρησιμοποιηθούν ως κατοικίες ή για την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων.

Το ιστορικό κέντρο της πόλης των Τρικάλων έχει αναπτυχθεί ήδη από την Οθωμανική Περίοδο, ενώ κατά το 18^ο με 19^ο αιώνα το Βαρούσι άκμαζε λόγω της ανάπτυξης του εμπορίου και της βιοτεχνίας της εποχής. Από το 1979 και έπειτα, η περιοχή, έχει κηρυχθεί στο σύνολο της διατηρητέα. Η σημερινή μορφή της περιοχής, όμως, αντικατοπτρίζει την κοινωνικοοικονομική ύφεση. Συγκεκριμένα, το Βαρούσι δεν κατοικείται πλέον από εύπορους βιοτέχνες και εμπόρους αλλά από άτομα μεσαίας και κατώτερης κοινωνικοοικονομικής διαστρωμάτωσης.

Χαρακτηριστικά του ιστορικού κέντρου των Τρικάλων είναι τα αρχοντικά σπίτια, οι πολλές εκκλησίες και τα στενά δρομάκια του. Τα κτήρια της περιοχής είναι κατασκευασμένα με παραδοσιακά υλικά και χαρακτηρίζονται από την ιδιαίτερη παραδοσιακή αρχιτεκτονική της εποχής. Τα εντυπωσιακά σαχνισιά των απλών κατοικιών και των αρχοντόσπιτων παραμένουν ακόμη σαν υποστυλώματα του ορόφου των κτηρίων. Όμως, η περιοχή διαθέτει και αρκετά ερειπωμένα και εγκαταλελειμμένα

κτήρια. Αυτά τα κτήρια καταλαμβάνουν χώρο στον ιστό του Βαρουσίου χωρίς να αξιοποιούνται με κάποιον τρόπο. Επίσης, η περιοχή στερείται κοινόχρηστων χώρων, ενώ έντονη είναι και η έλλειψη χώρων πρασίνου.

Προκειμένου να αναδειχθεί η περιοχή κρίνεται επιτακτική πρώτα απ' όλα η διατήρηση, προστασία, αποκατάσταση, αναβάθμιση και αξιοποίηση των κατοικιών και λοιπών κτηρίων. Επιπλέον, προτείνεται η μετατροπή των ισογείων των κτηρίων σε παραδοσιακά εμπορικά καταστήματα, φαρμακεία καθώς και ιατρεία. Επί πρόσθετα, η δημιουργία ξενώνων και χώρων εστίασης θα αναδείξουν την πολιτιστική αλλά και αισθητική αξία της περιοχής. Ενώ, τα τοπικά προϊόντα θα αναδειχθούν μέσω συνεταιρισμών παραγωγής βρώσιμων ειδών. Από την άλλη πλευρά,, οι πολιτιστικοί σύλλογοι θα μεριμνούν ώστε να μη χαθούν στο πέρασμα του χρόνου οι παραδοσιακές καθημερινές ασχολίες των κατοίκων. Τέλος, η δημιουργία μουσείου θα συμβάλλει στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής προάγοντας τον παραδοσιακό χαρακτήρα και την ιστορική σημασία του Βαρουσίου.

Όσον αφορά τους κοινόχρηστους χώρους, η διατήρηση, αξιοποίηση και ανάδειξη των υφιστάμενων είναι αναγκαία. Ενώ, η δημιουργία χώρων πρασίνου και πάρκων με φυτά μικρού μήκους, καρποφόρα δέντρα, λουλούδια και τρεχούμενο νερό θα συμβάλλει σημαντικά στην αισθητική του τόπου. Ακόμη, η δημιουργία δημόσιου κήπου θα δώσει μεγαλύτερη αυτονομία στους κατοίκους, καθώς θα είναι σε θέση να παράγουν και να καταναλώνουν οπωροκηπευτικά προϊόντα. Τέλος, τεχνικές υποδομές όπως η δημιουργία χώρου στάθμευσης οχημάτων και η τοποθέτηση κιγκλιδωμάτων για στάθμευση ποδηλάτων θα δώσουν λύση στο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι σχετικά με την στάθμευση και δύσκολη διέλευση των οχημάτων τους από τα στενά δρομάκια της περιοχής. Ενώ, η δημιουργία ειδικών ραμπών θα εξυπηρετεί την πρόσβαση των ατόμων με κινητικές αναπηρίες σε δημόσια κτήρια και κοινόχρηστους εξωτερικούς χώρους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Antrop, M. (2004). Landscape change and the urbanization process in Europe. *Landscape and Urban Planning* , 67 (1 - 4), pp. 9 - 26.

Avrami, E., Mason, R., & Torre, M. (2000). *Values and Heritage Conservation: Research Report*. Los Angeles: The Getty Conservation Institute.

Aygen, Z. (2012). *International Heritage and Historic Building Conservation: Saving the World's Past*. Routledge: London, UK.

Azizi, N. Z., Razak, A. A., Din, M. A., & Nasir, N. M. (2016). Recurring Issues in Historic Building Conservation. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* , 222, pp. 587 - 595.

Beattie, A. (2017). *The 3 pillars of corporate sustainability*. Ανάκτηση 2018, από <https://www.investopedia.com/articles/investing/100515/three-pillars-corporate-sustainability.asp>

Bianca, S. (2010). Historic cities in the 21st century: core values for a globalizing world. In *World Heritage papers 27: Managing Historic Cities*. Paris, France: UNESCO World Heritage Centre.

Borer, M. I. (2006). The Location of Culture: The Urban Culturalist Perspective. *City & Community* , 5 (2), pp. 173 - 197.

Brzuszek, B. (2012). *How To Design a Historic Landscape* . Ανάκτηση 2018, από http://statebystategardening.com/state.php/site/articles/how_to_design_a_historic_landscape/

Bullen, P., & Love, P. (2011). Adaptive Reuse of Heritage Buildings: Sustaining an Icon or Eyesore. In L. Ruddock, P. Chynoweth, C. Egbu, M. Sutrisna, & A. Parsa

(Eds.), *Proceedings of the 2011 Construction and Building Research Conference (COBRA)* (pp. 1652 - 1662). Manchester, UK: Royal Institution of Chartered Surveyors.

Canada. Parks Canada. (2010). *Standards and guidelines for the conservation of historic places in Canada. A federal, provincial and territorial collaboration* (2nd ed.). Gatineau, Quebec : Parks Canada.

Castells, M. (2010). *The Power of Identity* (2nd ed.). London: Wiley Blackwell.

Chetwyn, D. (2017). *Planning for sustainable historic places*. Ανάκτηση 2018, από <http://ihbconline.co.uk/context/150/#14>

Colla, C., & Gabrielli, E. (2016). Integrated diagnostic approach for the structural and energetic evaluation of historic buildings. In M. d. Bouw, S. Dubois, L. Dekeyser, & Y. Vanhellemont (Eds.), *Second International Conference Proceedings EECHB - 2016: Energy Efficiency and Comfort of Historic Buildings* (pp. 44 - 51). Brussels, Belgium: Flanders Heritage Agency.

Commonwealth of Australia. (2004). *Adaptive Reuse: Preserving our past, building our future*. Canberra, Australia: Department of the Environment and Heritage.

Council of Europe. (2000). *Guidance on the Development of Legislation and Administration Systems in the Field of Cultural Heritage*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.

Croci, G. (2000). General methodology for the structural restoration of historic buildings: the cases of the Tower of Pisa and the Basilica of Assisi. *Journal of Cultural Heritage*, 1 (1), pp. 7 - 18.

Dant, T. (2007). *Kultura materialna w rzeczywistości społecznej. Wartości, działania i style życia. (Material Culture in the Social World. Values, Activities, Lifestyles)*. Krakow: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellonskiego.

Deetz, J. (1996). *In Small Things Forgotten: An Archaeology of Early American Life*. New York: Anchor Books.

Dewachi, M., & Bayaty, N. M. (2018). Directionality of the Traditional Urban Fabric. Iraq: 1st International Conference on Architecture and Interior Design Applications.

Eco, U. (1986). Function and Sign – The Semiotics of Architecture. In M. Gottdiener, & A. Lagopoulos (Eds.), *The City and the Sign: An Introduction to Urban Semiotics*. New York: Columbia University Press.

Flórezde la Colina, M. A. (2016). Sustainable Development of Historic Cities: Rediscovering Madrid's Urban Facade from its River. *Procedia Engineering* , 161, pp. 1965 - 1970.

Franco, G. (2016). Eco – efficiency in a UNESCO World Heritage site: safeguard, innovation and compatibility. In M. d. Bouw, S. Dubois, L. Dekeyser, & Y. Vanhellemont (Eds.), *Second International Conference Proceedings EECHB - 2016: Energy Efficiency and Comfort of Historic Buildings* (pp. 93 - 101). Brussels, Belgium: Flanders Heritage Agency.

Fritsch, J., & Thomsen, B. M. (2014). An Ethology of Urban Fabric(s). *A Peer-Reviewed Journal About* , 3 (1).

Gaetan, S., & Allam, Z. (2017). Culture as a Driver for Sustainable Urban Development. Seoul: Conference: UIA World Congress.

Gehl, J. (1987). *Life Between Buildings*. New York: Van Nostrand Reinhold.

Gieryn, T. F. (2000). A Space for Place in Sociology. *Annual Review of Sociology* , 26, pp. 463 - 496.

Government of the District of Columbia. (2009). *District of Columbia Historic Preservation Guidelines. Landscaping, Landscape features and secondary buildings in historic districts*. Washington, DC: Government of the District of Columbia, Office of Planning, Historic Preservation Office.

Guzmán, P., Roders, A. P., & Colenbrander, B. (2014). Bridging the gap between urban development and cultural heritage protection. Viña del Mar, Chile: Conference: Impact Assessment for Social and Economic Development.

Harris, J. M. (2003). Sustainability and Sustainable Development. *International Society for Ecological Economics. Internet Encyclopaedia of Ecological Economics* .

Harris, J. M., Wise, T. A., Gallagher, K. P., & Goodwin, N. (Eds.). (2001). *A Survey of Sustainable Development: Social and Economic Dimensions*. Washington D.C.: Island Press.

Hasan, R., Othman, N., & Ismail, F. (2018). Choosing Tree for Urban Fabric: Role of Landscape Architect. *Environment-Behaviour Proceedings Journal* , 3 (7), σσ. 199 - 207.

Heim, D., Krawczynski, S., & Grunewald, J. (2009). Numerical analysis of heat and moisture transfer in historical ceramic masonry wall. In *Building Simulation - Eleventh International IBPSA Conference* (pp. 340 - 346). Glasgow, Scotland: IBPSA.

Hein, M. F., & Houck, K. D. (2008). Construction Challenges of Adaptive Reuse of Historical Buildings in Europe. *International Journal of Construction Education and Research* , 4 (2), pp. 115 - 131.

Historic England. (2008). *Conservation Principles, Policies and Guidance. For the sustainable management of the historic environment*. London: English Heritage.

Hosseini, A., Pourahmad, A., Taeab, A., Amini, M., & Behvandi, S. (2017). Renewal strategies and neighborhood participation on urban blight. *International Journal of Sustainable Built Environment* , 6 (1), pp. 113 - 121.

Hussein, H. A. (2013). Urban fabric and individual behavior: the effect of urban fabric development on the privacy of individual behavior – Koya city as a case study. In F. M. Khoshnaw (Ed.), *First International Symposium on Urban Development: Koya as a Case Study* (pp. 313 - 321). UK: WIT Press.

Ijla, A., & Broström, T. (2015). The Sustainable Viability of Adaptive Reuse of Historic Buildings: the experiences of Two World Heritage Old Cities; Bethlehem in Palestine and Visby in Sweden. *International Invention Journal of Arts and Social Sciences* , 2 (4), pp. 52 - 66.

Isidori, F. (2015). A structural project: Redevelopment of the historic center of Wuhu. *Frontiers of Architectural Research* , 4 (2), pp. 100 - 118.

Ismail, W. H. (2012). Sustainable Urbanisation on the Western Side of the Historic City of Malacca. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* , 36, pp. 632 - 639.

Jamecny, L., & Husar, M. (2016). From Planning to Smart Management of Historic Industrial Brownfield Regeneration. *Procedia Engineering* , 161, pp. 2282 - 2289.

Kaplan, R., Kaplan, S., & Ryan, R. L. (1998). *With people in mind. Design and Management of everyday nature*. Washington, DC: Island Press.

Kareeva, D., & Glazkova, V. (2017). Reconstruction and restoration of historical buildings of transport infrastructure. *IOP Conference Series Earth and Environmental Science* , 90 (1).

Korpela, K. M., Ylen, M., Tyrvaenen, L., & Silvennoinen, H. (2009). Stability of self-reported favourite places and place attachment over a 10-month period. *J. Environ. Psychol.* , 29 (1), pp. 95 - 100.

Lamit, H., Shafaghat, A., Abd. Majid, M. Z., Keyvanfar, A., Shafaghat, A., Ahmad, M. H., et al. (2013). The Path Walkability Index (PAWDEX) Model: to measure built environment variables influencing residents' walking behavior. *J. Adv. Sci. Letter* , 19 (10), pp. 3017 - 3020.

Li, X., Cheng, S., Lv, Z., Song, H., Jia, T., & Lu, N. (2018). Data analytics of urban fabric metrics for smart cities. *Future Generation Computer Systems* .

Loli, A., & Bertolin, C. (2018). Towards Zero-Emission Refurbishment of Historic Buildings: A Literature Review. *Buildings* , 8 (2).

Meetiyyagoda, L. (2018). Pedestrian safety in Kandy Heritage City, Sri Lanka: Lessons from World Heritage Cities. *Sustainable Cities and Society* , 38, pp. 301 - 308.

Newman, P., & Kenworthy, J. (2015). The Theory of Urban Fabrics. In *The End of Automobile Dependence* (pp. 105 - 140). Washington, DC: Island Press.

Ngiom, L. T. (2014). Thick Crust Of Time: Kuala Lumpur. In *Public Space in Urban Asia* (pp. 154 - 169). Singapore: World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.

ODPM. (2004). *The Role of Historic Buildings in Urban Regeneration*. London: House of Commons.

Opoku, A. (2015). The Role of Culture in a Sustainable Built Environment. In A. Chiarini (Ed.), *Sustainable Operations Management* (pp. 37 - 52). Switzerland: Springer International Publishing.

Orbasli, A. (2009). *Re-using existing buildings towards sustainable regeneration*. Ανάκτηση 2018, από <http://www.aylinorbasli.com/Resources/Reuse%20and%20sustainability%20Orbasli.pdf>

Ozcan, Z. (2002). Cultural heritage and urban sustainability: a case study from Central Anatolia. Στο C. A. Brebbia, J. F. Martin Duque, & L. C. Wadhwa (Επιμ.), *The Sustainable City II: Urban Regeneration and Sustainability* (σσ. 377 - 386). Southampton, UK: WIT Press.

Papageorgiou, Y. Y., & Pines, D. (1999). From Monocentricity to Polycentricity. In *Advances in Urban and Regional Economics* (Vol. 1, pp. 191 - 201). Boston, MA: Springer.

Paun, M. (2016). Architectural Connection in Historic Areas Contemporary Interventions. *Acta Technica Napocensis: Civil Engineering & Architecture* , 59 (3), pp. 195 - 204.

Penića, M., Svetlana, G., & Murgul, V. (2015). Revitalization of Historic Buildings as an Approach to Preserve Cultural and Historical Heritage. *Procedia Engineering* , 117, pp. 883 - 890.

Petrova, M., & Nenko, A. (2018). Urban Emptiness as a Resource for Sustainable Urban Development. *Management of Environmental Quality An International Journal* , 29 (3), pp. 388 - 405.

Pinto, M. R., De Medici, S., Senia, C., Fabbicatti, K., & De Toro, P. (2017). Building reuse: multi-criteria assessment for compatible design. *International Journal of Design Sciences and Technology* , 22 (2), pp. 165 - 193.

Prawata, A. (2015). Creative User Generated Urbanism. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* , 184, pp. 232 - 239.

Rankin, W. J. (2014). Sustainability. Στο S. Seetharaman (Επιμ.), *Treatise on Process Metallurgy. Volume 3: Industrial Processes* (σσ. 1376 - 1424). Amsterdam, The Netherlands: Elsevier.

Rosiek, J. (2016). Determinants of the EU sustainable development policy effectiveness. DEA approach. *Economic and Environmental Studies* , 16 (4), pp. 551 - 576.

Rossi, A. (1996). *The Architecture of the City*. Padova: The MIT Press.

Sandbhor, S., & Botre, R. (2013). A systematic approach towards restoration of heritage buildings - a case study. *International Journal of Research in Engineering and Technology* , 2 (3), pp. 229 - 238.

Santos, H., Valença, P., & Oliveira Fernandes, E. (2017). UNESCO's Historic Centre of Porto: Rehabilitation and Sustainability. *Energy Procedia* , 133, pp. 86 - 94.

Scaglia, A. (2001). Urban Sociology. In N. J. Smelser, & P. B. Baltes (Eds.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (pp. 16082 - 16087). Oxford, UK: Pergamon.

Sehili, F., Chennaoui, Y., & Madani, S. (2016). The Hqdil Method to Assess the Sustainability of an Historic Center Case of Mansourah K'bira (Algeria). *Procedia - Social and Behavioral Sciences* , 216, pp. 570 - 577.

Shafaghat, A., Mir Ghasemi, M., Keyvanfar, A., Lamit, H., & Ferwati, M. S. (2017). Sustainable riverscape preservation strategy framework using goal-oriented method: Case of historical heritage cities in Malaysia. *International Journal of Sustainable Built Environment* , 6 (1), pp. 143 - 159.

Soja, E., & Kanai, M. (2006). The urbanization of the world. In R. Burdett, & D. Sudjic (Eds.), *The endless city: The Urban Age Project by the London School of Economics and Deutsche Bank's Alfred Herrhausen Society* (pp. 54 - 68). London: Phaidon.

Srinivas, D. (2015). Impact of Culture on Rural Built Environment. Dubai: International Conference on IT, Architecture and Mechanical Engineering.

Summerville, J., & Adkins, B. (2007). Enrolling the citizen in sustainability: membership categorization, morality and civic participation. *Human Studies* , 30 (4), pp. 429 - 446.

Thravalou, S., Philokyprou, M., & Michael, A. (2016). The impact of architectural design interventions and occupant interactions on thermal comfort in built vernacular heritage. In M. d. Bouw, S. Dubois, L. Dekeyser, & Y. Vanhellefont (Eds.), *Second International Conference Proceedings EECHB - 2016: Energy Efficiency and Comfort of Historic Buildings* (pp. 102 - 109). Brussels, Belgium: Flanders Heritage Agency.

Trillo, C., & Petti, L. (2016). A Novel Paradigm to Achieve Sustainable Regeneration in Historical Centres with Cultural Heritage. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* , 223, pp. 693 - 697.

UCLG. (2010). *Culture: Fourth Pillar of Sustainable Development*. Barcelona: UCLG.

UNESCO. (1972). *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*. Paris: UNESCO.

UNESCO. (2016). *Global Report on Culture for Sustainable Urban Development*. Paris: UNESCO.

UNESCO. (2011). *Recommendation on the Historic Urban Landscape*. Paris: UNESCO.

UNESCO. (2001). *Οικουμενική Διακήρυξη της UNESCO για την Πολιτιστική Πολυμορφία*. Παρίσι: UNESCO.

United Nations. (1987). *Our Common Future, Report of the World Commission on Environment and Development* . Oxford : Oxford University Press.

Vrijthoff, W. v. (2006). Re-using urban industrial areas: the case of 's-Hertogenbosch, the Netherlands. In C. A. Brebbia (Ed.), *Brownfields III: Prevention, Assessment, Rehabilitation and Development of Brownfield Sites*. WIT Transactions on Ecology and the environment. Southampton, UK: WIT Press.

Wang, F., Liu, C., Mackillop, F., Ganguly, S., Henderson, C., & Flanagan, S. (2018). Building redevelopment as a catalyst for sustainability?—Assessing the renovation of the Pier Arts Centre, along technical, social and economic sustainability indicators. *Sustainable Cities and Society*, 42, pp. 370 - 383.

WBDG Historic Preservation Subcommittee. (2017). *Historic Preservation*. Ανάκτηση 2018, από <https://www.wbdg.org/design-objectives/historic-preservation>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Βαγγελάκος, Α. (2008). *Εντατική Κατάσταση και Παθολογία μεγάλων Ιστορικών κτιρίων στην Κεντρική Ελλάδα*. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών.

Δήμος Τρικκαίων. (n.d.). *Δωροθέα Σχολή*. Ανάκτηση 2018, από <https://trikalacity.gr/building/dorothea-scholi/>

Δήμος Τρικκαίων. (n.d.). *Ιστορία*. Ανάκτηση 2018, από <https://trikalacity.gr/istoria/>

Δήμος Τρικκαίων. (2016). *Παλιά Πόλη (Βαρούσι & παλιά Μανάβικα)*. Ανάκτηση 2018, από <https://trikalacity.gr/building/palia-poli-varousi-palia-manavika/>

ΕΛΣΤΑΤ. (2011). *Δημογραφικά χαρακτηριστικά / 2011*. Ανάκτηση 2018, από <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/->

Εφημερίδα "Τα Νέα". (2018). *Ενα από τα μοναδικά σημάδια της μακραίωνης ιστορίας των Τρικάλων. Βαρούσι: Διατηρεί τον αρχιτεκτονικό χαρακτήρα μιας άλλης εποχής*. Ανάκτηση 2018, από <https://www.tanea.gr/2018/05/12/lifearts/exodos/baroysidiatirei-ton-arxitektoniko-xaraktira-mias-allis-epoxis/>

Ζαφόλιας, Γ. (2007). *Πολεοδομικός σχεδιασμός του ιστορικού κέντρου των Τρικάλων*. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Ηλιάδη, Α. Κ. (2015). *Βαρούσι: η παραδοσιακή, αρχοντική συνοικία της πόλης των Τρικάλων*. Ανάκτηση 2018, από <http://trikkipress.gr/βαρούσι-η-παραδοσιακή-αρχοντική-συνο/>

Κατσαρός, Κ. (2015). *Η Πολεοδομική Ιστορία των Τρικάλων. Κεφάλαιο 2B: 6η (α) σημαντική απόφαση, Ιστορική Διετία 1984-1985: Γενικός Πολεοδομικός Σχεδιασμός Δήμου Τρικκαίων 1984-85*. Ανάκτηση 2018, από http://poleodomiki.blogspot.com/2015/03/2_93.html

Κατσαρός, Κ. (2015). *Η Πολεοδομική Ιστορία των Τρικάλων. Κεφάλαιο 4A: Στιγμαίο πολεοδομικό αποτύπωμα (σε χρόνο dt) το έτος 2008*. Ανάκτηση 2018, από http://poleodomiki.blogspot.com/2015/03/4_4.html

Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας. (n.d.). *Πολιτιστικός Σύλλογος "Το Βαρούσι" Τρικάλων*. Ανάκτηση 2018, από <http://kentrolaografias.gr/el/content/πολιτιστικός-σύλλογος-το-βαρούσι-τρικάλων>

Κολομπότσιος, Γ. (2013). *Πρόταση ανάδειξης και ιδανικής διαχείρισης των μνημείων της πόλης των Τρικάλων (Α' Μέρος)*. Ανάκτηση 2018, από <https://www.archaiologia.gr/blog/2013/09/30/πρόταση-ανάδειξης-και-ιδανικής-διαχε/>

Κοραής, Α. (1841). *Απανθισμα δεύτερον Επιστολών*. Αθήνα: Ιακώβου Ρώτα. Ανάκτηση 2018, από https://books.google.gr/books?id=XwZmAAAACAAJ&pg=PP14&dq=Άπανθισμα+Επιστολων+A.+Κοραη&hl=el&sa=X&ved=0ahUKEwivq_vn3OHfAhWODewKHewQDAYQ6AEIKDAA#v=onepage&q=Άπανθισμα%20Επιστολων%20A.%20Κοραη&f=false

Κουτσογιάννη, Ε. (2018). *Βαρούσι: Η συνοικία που «αναπνέει» την ιστορία των Τρικάλων*. Ανάκτηση 2018, από <http://www.ert.gr/perifereiakoi-stathmoi/larisa/varoysi-i-synoikia-roy-anarnee-i-tin-istoria-ton-trikalon/>

ΛΔ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. (2016). *Ασκληπιείο της αρχαίας Τρίκκης*. Ανάκτηση 2018, από <https://trikalacity.gr/building/asklipiio-tis-archeas-trikkis/>

Μακρίδης, Π., & Τομπάζης, Α. (2009). Αποκατάσταση και επανάχρηση της βιομηχανικής κληρονομιάς. Η μετατροπή του βιομηχανικού συγκροτήματος των αλευρόμυλων Αλλατίνη σε συγκρότημα κατοικιών. (σσ. 181 - 190). Θεσσαλονίκη: 3ο

Εθνικό Συνέδριο, Ήπιες Επεμβάσεις για την Προστασία Ιστορικών Κατασκευών. Νέες Τάσεις Σχεδιασμού.

Μαντζανά, Κ. (2016). *Φρούριο*. Ανάκτηση 2018, από <https://trikalacity.gr/building/frourio/>

Μπακοβασίλης, Σ. Α. (2018). *Οι παλιότερες συνοικίες της πόλης μας*. Ανάκτηση 2018, από <https://trikalacity.gr/oi-palioteres-synoikies-tis-polis-mas/>

Παρθενόπουλος, Κ., & Παρθενοπούλου, Σ. (2010). Μέθοδοι Προσδιορισμού – Οριοθέτησης, Ανάδειξης και Αξιοποίησης των Ιστορικών Κέντρων των Πόλεων. *Τεχν. Χρον. Επιστ. Εκδ. ΤΕΕ* (3), σσ. 151 - 161.

Στεργιόπουλος, Β. (2018). *Τρίκαλα: Το φρούριο, ο Λιθαίος και το Βαρούσι*. Ανάκτηση 2018, από <https://www.in.gr/2018/09/28/plus/diakopes/idees-gia-taksidia/trikala-frourio-o-lithaios-kai-varousi/>

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού. (2012). *4ο Δημοτικό Σχολείο Τρικάλων στο Βαρούσι Τρικάλων*. Ανάκτηση 2018, από http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=20086

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

http://trikala-city.blogspot.com/2011/08/blog-post_6843.html (Πρόσβαση 2018)

<https://trikala365.gr/ieroi-naoi-sto-varoysi-trikalwn/> (Πρόσβαση 2018)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στο παράρτημα παρατίθεται η καταγραφή των κτηρίων του Βαρουσίου όπως πραγματοποιήθηκε από το Ζαφόλια (2007).

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολιτισμικός Σχολιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 1/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΛΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (if=ασφαλείς)

 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ   ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 άρτια - 5 άρτια κατάσταση)

 0   1   2   3   4   5

6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0   1   2   3   4   5

7. ΧΡΗΣΗ (επιλογική επιλογή σε μετεπί με ενδείξη ορόφου. Πάνη της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΆΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογία κτίσματος, σημαντικό τοποθεσία κλπ)

Η Δωροθέα Σχολή Τρικάλων φιλοξενεί την δημοτική Πινακοθήκη Τρικάλων.
Κηρυγμένο διατηρητέο με το Φ.Ε.Κ. 233/Β/25-2-82

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Ζαφούλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 2/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+....
3. ΠΑΛΛΙΟΥΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κρείσσον – 5 άφραστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5
6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεντές με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΆΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολόγο κτίσιμο, σημαντικό τοιχόσημο κλπ)
 Προτεινόμενο διατηρητέο
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

2

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 3/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κύριο κχ. Εκκόλφια κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 23 1923 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείκτο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΞΙΑ

 0 1 2 3 4 57. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτές με ένδειξη ορόφου. Την της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα) ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (κχ αξιολογο κτίσμα, σημαντικό τυπόσημο κλπ)

Κηρυγμένο διατηρητέο με το Φ.Ε.Κ. 233/Β/25-2-82

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

3

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων**ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 4/ 63**

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κύριο π.χ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=απόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κενό - 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτές με ένθετοι ορόφοι. Πάνω της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

4

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 5/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 - 1945 1945 - 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείκιο - 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτές με ένδειξη ορόφου. Την της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

5

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 6/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (θ=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+....
3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 αρείσιο – 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5
6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκέτες με ένδειξη ορόσου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΑΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογία κτίσμο, σημαντικό τοποσημο κλπ)
 Προτεινόμενο διατηρητέο
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

6

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 7/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900- 1945   1945 - 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 αρκείο - 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5

6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή εκλογή σε μπλετός με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΆΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπόσημο κλπ)
 Κηρυγμένο διατηρητέο με το ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣ/ΑΚ/81355/2306/1-12-2006

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

7

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 8/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ   ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κρείττο – 5 άριστη κατάσταση)

 0   1   2   3   4   5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0   1   2   3   4   5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή εκλογή σε μεκτές με ένδειξη ορόφου. Πάνη της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΆΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Ιερός ναός Αγίου Παντελεήμονα. Κηρυγμένο διατηρητέο με το Φ.Ε.Κ. 148/Β/4-3-94

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

8

Ζυφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 9/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κρείττο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΕΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μετριάς με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

9

Ζαφόλας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 10/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείκιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μακρές με ένδειξη ορόσου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολόγο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Αρχοντικό Τσαντίλα, προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

10

Ζαφούλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 11/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1923 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κρείττο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεντές με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογία κτίσμο, σημαντικό τοποσημο κλπ)

Αρχοντικό Βίκου ή Δράκου, προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

11

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 12/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 αρείο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΕΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μετεις με ένδειξη πρόσου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΆΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοποθέτημο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

12

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 13/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0-ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μισκός με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογία κτίσιμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)

Αρχοντικό «Κυρνασιου». Κηρυγμένο διατηρητέο Φ.Ε.Κ. 496/β/30-5-94

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

13

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 14/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 αρείο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μακροί με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολόγο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

14

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 15/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείκιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΕΪΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτές με ένδειξη ορόρου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

15

Ζαφούλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 16/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+....
3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 αρκετό – 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5
6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτές με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΆΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)
 Προτεινόμενο διατηρητέο
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

16

Ζαφούλας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 17/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0-ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+ ...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 αρχαίο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικτές με ένδειξη ορόφου. Εάν της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΆΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

17

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 18/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικτές με ένδειξη ορόσου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογία κτίσματος, σημαντικό τοπόσημο κλπ)

Κηρυγμένο διατηρητέο με το Φ.Ε.Κ. 215/Β/9-4-91

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

18

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 19/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπια – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτός με ένδειξη ορόρου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κρίσιμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)

Κηρυγμένο διατηρητέο με το Φ.Ε.Κ. 215/Β/9-4-91

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

19

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 20/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 αρείο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικτές με ένδειξη αρόρηση. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Κηρυγμένο διατηρητέο με το Φ.Ε.Κ. 215/Β/9-4-91

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

20

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 21/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+....
3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5
6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικτές με ένδειξη ορόσου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΑΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)
 Κηρυγμένο διατηρητέο με το Φ.Ε.Κ. 215/Β/9-4-91
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

21

Ζαφούλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 22/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πρόσβαση επιλογή σε μετριάς με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

22

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 23/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κύριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0-ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 τρέξιμο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μετριάς με ένδειξη ορόφου. Πάνη της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογία κτίσματος, σημαντικό τοπίο κλπ)

Κηρυγμένο διατηρητέο Φ.Ε.Κ. 34/Β/18-1-65

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

23

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυενομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 24/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κύριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=καώγιο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτές με ένδειξη ορόφων. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Κηρυγμένο διατηρητέο Φ.Ε.Κ. 167/β/10-4-86

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

24

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 25/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο κχ. Έκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ
  ΟΙΚΟΠΕΔΟ
  ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (θ=ισόγειο)

 0
  0+1
  0+2
  0+3
  0+4
  0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900
  1900 – 1945
  1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ
  ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0
  1
  2
  3
  4
  5

6. ΛΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0
  1
  2
  3
  4
  5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικτές με ένδειξη ορόσου). Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ
  ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
  ΕΜΠΟΡΙΟ
  ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (κχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)

Κηρυγμένο διατηρητέο Φ.Ε.Κ. 1621/β/21-3-91

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

25

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 26/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κύριο κχ. Εκκλήσεις κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+...
3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 άριστα – 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5
6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικτές με ένδειξη ορόσου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΑΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (κχ αξιολόγο κτίσμα, σημαντικό τοποσίμιο κλπ)
 Προτεινόμενο διατηρητέο
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

26

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 27/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτός με ένδειξη ορόφων. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίομα, σημαντικό τοπόσημο κλπ)

Κηρυγμένο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

27

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 28/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κρείσσο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μετριάς με ένδειξη ορόφου. Πάνω της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοποθέτημο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

28

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 29/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+....
3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κρείσσο – 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5
6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μακρές με ένδειξη ορόσου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΑΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)
 Προτεινόμενο διατηρητέο
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

29

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 30/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΛΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=αόριστο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+...
3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ακείο – 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5
6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτές με ένδειξη αόριστο. Πάνη της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΑΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογό κτίσμα, σημαντικό τοιχόσημο κλπ)
 Προτεινόμενο διατηρητέο
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

30

Ζαφούλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρακάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 31/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+...
3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5
6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικρές με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΑΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)
 Προτεινόμενο διατηρητέο
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

31

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 32/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κρείσσο – 5 άρνηση κατοίκησης)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή εκλογή σε μετριάς με ένδειξη ποσότητας. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

32

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 33/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο κχ. Εκκλιση κλα)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 23 1923 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείκιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλάπλη επιλογή σε μετριάς με ένδειξη ορόφου. Την της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (κχ αξιολόγο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλα)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

33

Ζαφούλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 34/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημαίνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 23 1923 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μετριάς με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημαίνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ ασύλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

34

Ζαφούλας Γεώργιος

Πολεοδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 35/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...
3. ΠΑΛΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)
 0 1 2 3 4 5
6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0 1 2 3 4 5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μακρές με ένδειξη ορόσου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΆΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)
 Κηρυγμένο διατηρητέο
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

35

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 36/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικήσιμη σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ
  ΟΙΚΟΠΕΔΟ
  ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0
  0+1
  0+2
  0+3
  0+4
  0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900
  1900 – 1945
  1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ
  ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0
  1
  2
  3
  4
  5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0
  1
  2
  3
  4
  5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μετριάς με ένδειξη ορόσου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ
  ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
  ΕΜΠΟΡΙΟ
  ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Κηρυγμένο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

36

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 37/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πρόσβαση επιλογή σε μικτές με ένδειξη ορόφων. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

37

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 38/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΛΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+....
3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 - 1945   1945 - 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 αρχαίο - 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5
6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μετρώς με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΑΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολόγο κτίσμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)
 Προτεινόμενο διατηρητέο
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

38

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρακάλων**ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 39/ 63**

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0-ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+...
3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κρείττο - 5 άρνηση κατάστασης)
 0   1   2   3   4   5
6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτές με ένδειξη πρόσωπ. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΑΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)
 Προτεινόμενο διατηρητέο
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

39

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 40/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....
3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 - 1945 1945 - 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπια - 5 άριστη κατάσταση)
 0 1 2 3 4 5
6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0 1 2 3 4 5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικτός με ένδειξη ορόσου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)
 Κηρυγμένο διατηρητέο με το Φ.Ε.Κ. 838/Β/5-10-95
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

40

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 41/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημαίνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μερικά με ένδειξη ορόσου. Πλην της κατοικίας σημαίνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοποσημίο κλπ)

Κηρυγμένο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

41

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 42/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κεινική σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ   ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κρείττο – 5 άριστη κατάσταση)

 0   1   2   3   4   5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0   1   2   3   4   5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικτές με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΆΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίριο, σημαντικό τοπίο κλπ)

Κηρυγμένο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

42

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 43/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο π.χ. Εκκλησία κλπ)
 ΕΚΚΛΗΣΙΑ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 αρείο – 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΕΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτές με ένδειξη ορόπου. Γιαν της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΆΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)
 Κηρυγμένο διατηρητέο με το Φ.Ε.Κ. 1032/8/24/24-11-1997

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

43

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 44/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 αγκάριο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μακρές με ένδειξη ορόφων. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

44

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 45/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κύριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΛΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κρείττο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μακρές με ένδειξη ορόρου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογία κτίσμο, σημαντικό τοπίο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

45

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 46/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείκιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 57. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μαζικές με ένδειξη ορόφου). Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα) ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΆΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοκίστημο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

46

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 47/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 23 1923 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 57. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μετριάς με επιβλεπόμενα ορόφους. Την της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα) ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοποσημα κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

47

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 48/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείκιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΕΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεντές με ένδειξη αρόθου. Εάν της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΆΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογία κτίσματος, σημαντικό τοπόσημο κλπ)

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

48

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 49/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=σάγγα)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μετριάς με ένδειξη ορόσου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοκοσημο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

49

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 50/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΛΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτός με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αζώλογο κτίσμα, σημαντικό τοποθεσιο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

50

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 51/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο π.χ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0-ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 23   1923 – 1945   1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κρίσιμη – 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5

6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεικτές με ένδειξη οσόσους. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΆΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοκόσημο κλπ)
 Κηρυγμένο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

51

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 52/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+.....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείκειο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μακρές με ένδειξη αρόρου. Πάνη της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

52

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολεοδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 53/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...
3. ΠΑΛΛΙΟΥΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 23 1923 – 1945 1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείκιο – 5 άριστη κατάσταση)
 0 1 2 3 4 5
6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεκτός με ένδειξη ορόφου. Πλν της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)
- .....
- .....

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

53

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 54/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικτές με ένδειξη ορόφου. Πάνη της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένου)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Ιερός Ναός Αγίας Παρασκευής, κηρυγμένο διατηρητέο με το Φ.Ε.Κ. 1048/Β/27-11-1997

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

54

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 55/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΣΧΟΛΕΙΟ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+....
3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5
6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πρόσβαση επιλογή σε μετρώς με ένδειξη ορόφου. Πάνω της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΑΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολόγο κρίσιμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)
 Κηρυγμένο διατηρητέο Φ.Ε.Κ. 297/Β/1-4-99
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

55

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 56/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεικτές με ένδειξη ορόρου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)

.....
.....

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

56

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 57/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΟΙΚΟΔΟΜΗ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΛΙΟΥΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 αριστείο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μεικτές με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΆΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογία κτίσμα, σημαντικό τοποσημείο κλπ)

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

57

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 58/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κύριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μαζικές με ένδειξη ορόφου. Πάνη της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΆΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπίο κλπ)

Ιερός Ναός Παναγίας Φανερωμένης, Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

58

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 59/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημαίνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 κρείττο - 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικτές με ένδειξη ορόφου. Πλην της κατοικίας σημαίνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοπόσημο κλπ)

Ιερός Ναός Αγίου Στεφάνου, Προτεινόμενο διατηρητέο

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

59

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιαστής του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 60/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)

 ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+ ...

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείκιο – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πρόσκληση επιλογή σε μετριάς με ένδειξη ορόσου. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογιο κτίσμο, σημαντικό τοκόσημο κλπ)

Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου (Μητρόπολη)

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

60

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 61/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κύριο κχ. Εκκλησία κλπ)

 ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΟΙΚΟΠΕΔΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)

 0 0+1 0+2 0+3 0+4 0+....

3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ

 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900 1900 – 1945 1945 – 2006

4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ

 ΝΑΙ ΟΧΙ

5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 άριστα – 5 άριστη κατάσταση)

 0 1 2 3 4 5

6. ΔΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΕΙΑ

 0 1 2 3 4 5

7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικτές με ένδειξη πρόσοψ. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)

 ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΑΛΛΗ

8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (κχ αξιόλογο κτίσμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)

Ιερός Ναός Αγίου Ιωάννη Ελεήμονα

9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

61

Ζαφόλιας Γεώργιος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 62/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΕΚΚΛΗΣΙΑ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (0=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+ ...
3. ΠΑΛΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 1900   1900 – 1945   1945 – 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 αρείσιο – 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5
6. ΛΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μπλεζέ με ένδειξη ορόσου. Για την κατοικία σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένο)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΑΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογο κτίσμα, σημαντικό τοποσημο κλπ)
- Προτεινόμενο διατηρητέο
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

62

Ζαφόλιας Γιώργος

Πολυδομικός Σχεδιασμός του
Ιστορικού Κέντρου Τρικάλων

ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ 63/ 63

1. ΕΙΔΟΣ ΧΩΡΟΥ (αν η οικοδομή δεν είναι κατοικία σημειώνεται το κτίριο πχ. Εκκλησία κλπ)
 ΕΚΚΛΗΣΙΑ   ΟΙΚΟΠΕΔΟ   ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ
2. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΡΟΦΩΝ (θ=ισόγειο)
 0   0+1   0+2   0+3   0+4   0+...
3. ΠΑΛΑΙΟΤΗΤΑ
 ΠΡΟ ΤΟΥ 23   1923 - 1945   1945 - 2006
4. ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ
 ΝΑΙ   ΟΧΙ
5. ΒΑΘΜΟΣ ΑΛΛΟΙΩΣΗΣ (0 ερείπιο - 5 άριστη κατάσταση)
 0   1   2   3   4   5
6. ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΞΙΑ
 0   1   2   3   4   5
7. ΧΡΗΣΗ (Πολλαπλή επιλογή σε μικτές με ένδειξη ορόφων. Πλην της κατοικίας σημειώνεται η χρήση συγκεκριμένα)
 ΚΑΤΟΙΚΙΑ   ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ   ΕΜΠΟΡΙΟ   ΑΛΛΗ
8. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (πχ αξιολογία κτίσματος, σημαντικό τοποσημο κλπ)
 Προτεινόμενο διατηρητέο
9. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

63